

**TÜRKİYE BİLİMSEL VE
TEKNİK ARAŞTIRMA KURUMU**

**THE SCIENTIFIC AND TECHNICAL
RESEARCH COUNCIL OF TURKEY**

YEREL YÖNETİMLERE KATILIM VE YENİ KATILIM BİÇİMLERİ

SBB-5006

Beşeri Bilimler Araştırma Grubu

**YEREL YÖNETİMLERDE KATILIM VE YENİ KATILIM
BİÇİMLERİ**

PROJE NO: SBB-5006

**DOÇ.DR. H. TARIK ŞENGÜL
ARŞ. GÖR. ÜMİT SÖNMEZ
PROF. CHRİS PICKVANCE (DANIŞMAN)**

**EKİM 2005
ANKARA**

ÖNSÖZ

Yerel karar verme süreçlerine halk katılımı uzun süredir liberal demokrasilerin temel sorun alanlarından birisi olarak tanımlanmaktadır. Bu tür bir sorun tespitinin geri planında, yerel yönetimlerin demokrasi ölçeği olarak tanımlanmasına karşın, yerel nüfusun dikkate değer bir bölümünün karar süreçlerine katılımının sağlanamaması vardır. İkinci Dünya Savaşı sonrası döneme bakıldığında, söz konusu sorun siyasal gündemdeki güncelliğini korumakla birlikte, katılım sorununun ne çerçevede anlaşılması gerektiği ve araçlarının neler olması gerektiği konusunda önemli değişikliklerin ortaya çıktığı gözlenmektedir. 1980 öncesinin çatışmacı stratejilerinin giderek yerini uzlaşmacı stratejileri bıraktığı gözlenirken, katılım sorununun problematize ettiği hedeflerde önemli bir dönüşüme uğramıştır. 1980 öncesi dönemde katılım sorununun geri planında bölüşüm sorunu ön plana çıkarken, izleyen dönemde giderek artan biçimde vurgu kimlik sorunu vurgulanmaya başlamıştır.

Türkiye’de de yerel nüfusun karar verme süreçlerine katılımı özellikle 1970’li yılların başından itibaren önemli bir sorun alanı olarak tanımlanmaya başlamıştır. Bir yanda merkeziyetçi devlet yapısı, diğer yanda merkezden başlayıp yerel birimlere kadar uzanan patron adamı-ilişkileri çoğulcu bir katılım yapısının oluşturulmasının temel engelleri olarak vurgulanmaktadır. Son dönemde ortaya çıkan küreselleşme sürecinin ulus(al) devleti aşındırması ve bunu izleyen adem-i merkeziyetçilik yönündeki değişimler yerelleşme sorununu ön plana çıkartırken, söz konusu sürecin demokratikleşme yönünde önemli bir açılım şansını da doğuracağı vurgulanmaktadır. Bu amaca yönelik olarak yerel yönetimlerde katılım sorunu bir kez daha merkezi bir sorun olarak gündeme gelmiş bulunmaktadır. Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve demokratikleşmesi sorunu çerçevesinde son dönemde ortaya çıkan yeni bir gelişme, Rio Zirvesi sonrasında gündeme gelen Yerel Gündem 21 sürecinin, 1990’lı yılların ortasından itibaren Türkiye’de de uygulamaya sokulmasıdır. Bu tür bir gelişme bir çok çevre için yerel yönetimlerin demokratikleştirilmesi sorunu açısından aranan çözüm olarak sunulmuş ve savunulmuştur. Belli bir süredir uygulamada olan YG 21 sürecinin değerlendirmesini yapmayı hedefleyen bu çalışmanın temel sorusu mevcut kurgusu ve uygulama araçlarıyla

YG 21 sürecinin katılım ve demokratikleşme açısından etkin bir alternatif olup olamayacağı sorunu üzerine odaklanmaktadır. Eleştirel bir yaklaşımla ele alınacak olan Türkiye YG 21 süreci; a) bir demokratikleşme projesi, b) örgütsel yapılanması ve mevcut yerel yönetim yapılarıyla eklemlenmesi, c) hedefleri ve d) öngördüğü katılım modeli açısından tartışılacaktır.

Araştırma Diyarbakır Kenti'nde YG 21 süreci üzerinde yoğunlaşmış ve alan araştırması bu kentte yapılmıştır. Söz konusu proje için TÜBİTAK Beşeri Bilimler Grubu'nun proje desteğinden yararlanılmıştır (SBB-500). Kuruma ve Diyarbakır alan çalışmasında gerekli desteği ve yakınlığı sağlayanlara teşekkür ediyoruz.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	1
İÇİNDEKİLER	3
TABLolar	4
ÖZET	5
YEREL YÖNETİMLERE KATILIM VE YENİ KATILIM BİÇİMLERİ : DİYARBAKIR YEREL GÜNDEM 21 ÖRNEĞİ	6
I. Giriş	6
II. Bölüşümden Kimlik Soruna: Yerel Siyasetinin Dönüşümü	6
III. Türkiye’de Yerel Siyasetin Dönüşümü	10
IV. Bir Küresel Proje Olarak YG 21 Sürecinin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi	16
V. YG 21 Sürecinin Türkiye’deki Gelişimi ve Aşamaları	18
VI. Diyarbakır YG 21 Süreci	23
VI. I. DYG 21 Sürecinin Gelişimi	23
VI. II. Alan Çalışmasının Değerlendirmesi	26
VII. SONUÇ	43
VIII. REFERANSLAR	47
EKLER	51
EK I: YG 21 Koordinasyon Kurulu Üyelerine Verilen Anket Örneği	51
EK II : Diyarbakır Büyükşehir Belediye Meclis Üyelerine Verilen Anket Örneği	56
EK III: Türkiye Yerel Gündem 21 Programı	71
EK IV. Diyarbakır Yerel Gündem 21 Sürecinin Temel Prensipleri	86
Amaç	86
Temel Prensipler	86
Kapsama Alanı	88
Katılımcılık	88
Yönetim	88

TABLolar

Tablo 1 Koordinasyon Kurulu Üyeleri ve Temsil Ettikleri Kurumlar	27
Tablo 2 Koordinasyon Kurulu Üyelerinin Cinsiyete Göre Dağılımı	28
Tablo 3 Koordinasyon Kurulu Üyelerinin Yaş Aralıklarına Göre Dağılımı	29
Tablo 4 Eğitim Durumu	29
Tablo 5 Çalışılan Sektör	30
Tablo 6 Temsil Edilen Kurum	30
Tablo 7 Sürece Katılım Biçimi	31
Tablo 8 Temsil Edilen Kurumdaki Konum	31
Tablo 9 Ne Kadardır Katılıyorsunuz (ay)	32
Tablo 10 Belediyeler Demokratik Mi?	32
Tablo 11 Katılımı Zorlaştıran Nedenler	33
Tablo 12 Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinin Katılım Performansı	33
Tablo 13 Çıkarları En İyi Temsil Edilen Kesim	34
Tablo 14 En Fazla Dışlanan Kesim	34
Tablo 15 YG 21 Sürecinin Belediye Çerçevesinde Örgütlenmesinin Yararları	35
Tablo 16 Yg21'in Belediye'ye Yakınlığının Yarattığı Olumsuzluklar	35
Tablo 17 Yg21'in Katılım Konusundaki Başarısı	36
Tablo 18 Katılımı En Sınırlı Kesim	36
Tablo 19 Merkezi Yönetimin Engelleyiciliği var mı?	36
Tablo 20 Belediye Meclis Üyelerinin Yg21 Sürecine İlgisi	37
Tablo 21 Belediye Bürokrasisinin YG21 Sürecine İlgisi	37
Tablo 22 Sivil Toplum Kuruluşlarının Katılımı Yeterli mi?	37
Tablo 23 Sivil Toplum Kuruluşlarının İlgisizlik Nedeni Ngo'ların İlgisizlik Nedeni	38
Tablo 24 YG 21 Sürecinin Belediyenin Karar Verme Süreçlerin Üzerindeki Etkisi	38
Tablo 25 Yg21 Nasıl Bir Yapılanma Olmalı	39
Tablo 26 Kararlar Nasıl Uygulamaya Konulmalı	39
Tablo 27 Yg21'in Daha Sağlıklı İşlemesi İçin Öneriler	40
Tablo 28 Halkın Belediye Meclisi Aracılığıyla Temsil Edilme Durumu	41
Tablo 29 Temsiliyet Yetersizliğini Nedenleri	41
Tablo 30 Temsil Kapasitesinin Artırılması İçin Öneriler	42
Tablo 31 Danışma Ve Kent Meclisleri	42
Tablo 32 Sürecinin Statüsü	43
Tablo 33 YG 21 Süreci'nin Oluşumunu Kim Üstlenmeli	43

ÖZET

Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ile demokratikleşme arasında doğrudan bir bağ kurulmaktadır. Benzer biçimde, gelişmekte olan ülkelerde yerel yönetimlerin güçsüzlüğü ile demokratikleşme süreçlerinde yaşanan sorunlar arasında da doğrudan bir ilişkinin olduğu öne sürülmektedir. Bu çerçevede Türkiye’de de yerel yönetimlerin güçlendirilmesine yönelik çabaların hemen tamamı bu tür bir stratejinin demokratikleşme sürecine de önemli katkısının olacağını vurgulamaktadır. Rio Zirvesi ve daha sonrasında İstanbul’da toplanan Habitat II konferansı bu tür bir yönelimi daha da güçlendirmiş, bu çerçevede bir çok kentte yerel düzeyde katılımı artırmaya yönelik olarak Yerel Gündem 21 inisiyatifleri çerçevesinde ‘Kent Konseyleri ’ kurulmuştur.

Bu araştırmanın temel amacı son dönemde kent yönetimine katılımın yeni bir biçimi olarak ortaya çıkan Kent Konseylerinin Türkiye’de yerel düzeyde geleneksel katılım ve temsiliyet biçimleri ve iktidar yapılarıyla etkileşimi ve bu etkileşim çerçevesinde ortaya çıkan yeni yapılanmaların oluşum sürecini incelemektir. Bu amaca yönelik olarak, Diyarbakır Kent Konseyi ele alınmış ve a)geleneksel katılım kanallarının en önemlisi olarak tanımlayabileceğimiz Belediye Meclislerinin yapısı, b) Kent Konseylerinin kuruluşu süreci, bu süreç içinde karşılaşılan güçlükler ve sağlanan destekler, c) oluşan Kent Konseylerinin yapısı, d) ne derece gündem belirleyici ve karar verme süreçlerini etkileyici olabildikleri araştırılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yerel Yönetimler, Katılım, Yerel Gündem 21, Patron-adamı ilişkisi

ABSTRACT

It is a wide-spread attitude to assume a direct link between the strengthening the local government and process of democratisation. In line with this reasoning, it is also a common attitude to devote the problems of democratisation to the weaknesses of local government agencies in devleoping countries. In Turkey, all those attempts which aim at the strengthening the local government rely on this argument. Following the Rio Summit and Habitat II Conference held in Istanbul further strengthened this reasoning and Turkey also established its Local Agenda Process in the mid-1990s.

Main objective of this research is to analyse the Turkish Local Agenda 21 process as a novel form of representation in Turkish cities by comparing and contrasting them with the traditional forms of interest representation. To this aim, Diyarbakır Local Agenda 21 process is taken as a case study and analysed with reference to, a) municipal councils as an example of traditional form of interest representation, b) process of establishment of Local Agenda 21 c) structure of LA 21 in Diyarbakır and d) capacity of LA 21 process in determining and influencing the local government agenda and policies

Key words: Local Government, Participation, Local Agenda 21, Patron-Client Relations

YEREL YÖNETİMLERE KATILIM VE YENİ KATILIM BİÇİMLERİ : DİYARBAKIR YEREL GÜNDEM 21 ÖRNEĞİ

I. Giriş

Yerel Gündem 21 Süreci Rio Zirvesi ile başlamış dünyanın farklı ülkelerinde farklı aşamalarda uygulanmaya başlamış, Türkiye de ise süreç yılında gündeme gelmiş ve 1996 yılında İstanbul'da Türkiye'nin ev sahipliğinde gerçekleşen Habitat II Konferansından sonra sistematik biçimde uygulamaya konulmuştur. Raporda, önce YG 21 sürecinin genel gelişme süreci değerlendirilecek, daha sonra da Türkiye uygulaması tartışılacaktır. Bu bölümü izleyen kısımda, Diyarbakır Kenti'nde kurulan YG 21 süreci tartışılacak ve gelişimi özetlenecektir. Daha sonra ise bu kentte gerçekleştirilen alan çalışmasının değerlendirmesi yapılacaktır. Sonuç bölümü genel bulgular ışında bir değerlendirmeyi ve politika önerilerini içermektedir.

II. Bölüşümden Kimlik Soruna: Yerel Siyasetinin Dönüşümü

İkinci Dünya Savaşı'ndan günümüze yerel siyasetin izlediği yola bakıldığında, ikili bir dönemlemenin, gerek gelişmiş gerekse azgelişmiş ülkelerin deneyimi gerekse ülkeler arasındaki önemli farklılaşmalara karşın, genel bir değerlendirmesi yapıldığında, 1970'li yılların sonu bir kırılma noktası oluşturmak üzere iki dönemin varlığından söz etmek mümkündür. 1970'lerin sonlarına kadar uzanan dönemde, yerel siyasetin merkezinde bölüşüm temelli çelişkiler yatarken, kent siyasetinin çatışmacı bir çerçeveye oturduğu ve bunun yer yer devlet kurumları ile kentsel sosyal hareketler arasında, bazı durumlarda ise devletin kendi içinde merkezi yönetim yerel yönetim çelişkisi olarak kendini gösterdiği görülmektedir. 1970 sonrası dönemde ise, önceki dönemin dinamikleri tümüyle ortadan kalkmasa bile, kent siyasetinin merkezini bölüşüm temelli çelişiklerden çok, artan biçimde, kimlik temelli siyasetin aldığı görülmektedir. Bu dönemin bir özgünlüğü ise çatışmacı siyasetin yer yer varlığına karşın, uzlaşmacı bir siyaset biçiminin almasıdır.

İkinci Dünya Savaşı sonrası dönem gelişmiş ülkelerde Keynesci bir büyüme ve refah devleti modelini gündeme getirirken, azgelişmiş ülkelerin çoğunda ithal ikameci büyüme

modelinin baskın hale gelmesine şahitlik etti. Her iki modelin ortak noktası gelişme stratejilerinin merkezinde devletin bulunması olarak belirginleşti. Ulus devlet merkezli bu stratejilerin kentsel alandaki yansımaları oldukça farklı gelişti. Bu dönemde kentlerin emeğin yeniden üretimindeki merkezi rolüne karşılık, gelişmiş ülkelerde refah devleti aracılığıyla devlet kentlerde merkezi bir rol oynarken, sermaye birikimini sınırlı olduğu gelişmekte olan ülkelerde, devletin kentsel alana müdahalesi sınırlı kaldı. Bu nedenle kentsel çelişkinin merkezinde emeğin yeniden üretimi olmakla birlikte, gelişmiş ülkelerde mücadelenin asli eksenini devletin sağladığı kolektif tüketim araçlarından alınan payın artırılmasına yönelik mücadeleler oluştururken, gelişmekte olan ülkelerin bir çoğunda, İkinci Dünya Savaşı sonrası hızla kentlere yönelen kır yoksullarının kentle eklemlenme ve sınırlı kaynaklardan pay alma mücadelesi kent siyasetinin merkezine oturdu.

Bütün bu farklılıklara karşın, 1970 li yılların sonlarına kadar, gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerde, kent siyasetinin ana eksenini bölüşüm temelli mücadeleler oluşturdu. Bu mücadelelerin hedefindeyse, gerek merkezi gerekse yerel düzeyde, ulusal devlet vardı.

Devlete yönelen bu talep ve mücadelelerin iki farklı biçimde örgütlendiği görülmektedir. Birinci mücadele biçimi merkezi ya da yerel düzeyde devlete dışardan yapılan baskılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tür bir baskı oluşturma biçiminin en çarpıcı örneğini kentsel sosyal hareketler oluşturmuştur. Devlet sivil toplum ikililiği çerçevesinde örgütlenen bu yapıların en belirgin özelliği kurumsal yapılar dışında kalarak kentsel kaynaklardan pay almayı ve kentsel sistemi dönüştürmeyi öngören bu yapıların devletle çatışmacı bir ilişki içinde olduğu gözlenmektedir.

Üzerinde yeterince durulmayan ancak bir ikinci siyasal strateji kurumsal siyasal yapılar içinde mücadele stratejisidir. Bu stratejide, siyasal mücadeleler kendisini çoğu durumda merkezi yönetim-yerel yönetim çatışması olarak göstermiş ve yerel yönetimlerde iktidara gelen radikal gruplar merkezi yönetim karşısında çalışan sınıfların taleplerinin sözcüsü olmayı hedeflemişlerdir.

Gelişmekte olan ülkelerde bu tür stratejiler yanında, mevcut siyasal sistem içinde örgütlenen patron-adamı ilişkileri ve ağları, bu tür radikal yapılanmalar yanında, uzlaşmacı kaynak aktarımı araçları olarak işlev görmüşlerdir. Bu tür yapılar genel olarak siyasal sistemle belli bir eklemlenme ve uzlaşma özelliği göstermekle birlikte, bu kanallar etrafındaki taleplerin de bölüşüm temelli olduğunu belirtmek gerekir.

Genel bir değerlendirme yapılırsa, İkinci Dünya Savaşı sonrasında 1970'li yıllara kadar uzanan dönemde kent siyaseti ölçek olarak ulus devlet merkezli, taleplerini devlete yönelten bölüşüm temelli taleplerin ağır bastığı ve bu çerçevede, patronaj ilişkileri dışarda bırakılırsa, çatışmacı stratejileri benimseyen bir niteliğe sahiptir.

1980'li yıllar gerek siyasal gerekse ekonomik alanda önemli dönüşümlerin olduğu bir dönemi temsil etmektedir. Ulus(al) devlet merkezli gelişme stratejileri giderek yerini küresel ölçekte tanımlanan dışa açık büyüme stratejilerine bırakmıştır. Kentsel alanda ortaya çıkan en önemli değişim kentsel sorunun merkezinde yer alan emeğin yeniden üretiminin yerini giderek artan biçimde yerel ekonomik büyümeye bırakmasıdır. Refah devleti harcamalarının kısıldığı bir ortamda, devlet kentsel alandan çekilmese bile, önceliklerini kentsel ekonomik büyümeye yönelik olarak sermaye grupları lehine müdahaleye vermiştir. Bu gelişmelere paralel olarak, yerel devletin güçlendirilmesi de, bir çok ülkede, ulus ötesi güçlerin de etkisiyle, benimsenen bir politika olmuştur.

Emeğin yeniden üretimine yönelik kaynakların daralması bölüşüm merkezli mücadeleler üzerinde de caydırıcı bir etkide bulunmuştur. Ulusal düzeyin zayıflaması yerel düzeyde mücadeleleri tetiklerken, bölüşüm temelli mücadelelerin bıraktığı alan hızla kimlik temelli mücadelelere bırakmıştır. Bu tür bir dönüşüm bölüşüm taleplerinin sınıf temelli formülasyonundan farklı kimlikler etrafında formülasyonuna yol açarken, devlet ve sivil toplum arasındaki ilişkiyi de yeniden tanımlamıştır. Kuşkusuz, kurumsal siyasal yapılar dışında taleplerin örgütlenmesi varlığını sürdürmektedir. Bununla birlikte, giderek artan biçimde, devlet sivil toplum arasındaki çatışmacı ikilik yerine, karşılıklı müzakere ve işbirliğine dayanan bir modelin de ağırlık kazanmaya başladığı görülmektedir. Daha önce ulusal-yerel ikili ve ilişkisi etrafında örgütlenen kent siyaseti ise küresel-ulusal-yerel

yapılar ve güçler arasında tanımlanan bir ilişki biçimi etrafında tanımlanmaya başlamıştır.

Bu tür bir yapılanmanın dikkate değer bir örneğini 1992 Rio Zirvesi ile başlayan ve 1996 yılında yapılan Habitat II Zirvesi ile güçlenen Yerel Gündem 21 oluşturmaktadır. Gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerin katıldığı bu sürecin iki ana teması kentlerin sürdürülebilir

Bu tür bir yaklaşım daha önce devlet sivil toplum arasındaki ilişkinin kurgulanışına yönelik önemli bir tavır farklılığını yansıtmaktadır. Daha önce kurumsallaşmış siyasal yapı dışından etki yaratma sürecini demokratikleşme açısından önemseyen çevrelerin önemli bir bölümü de,

Bu tür bir yaklaşımın dört temel sorun karşısında görece sessiz kaldığı görülmektedir;

- Bölüşüm taleplerinin ve vatandaşlık haklarının genel bir hak olmaktan çıkıp, örgütlü kesimlere özel bir hak haline dönüşme tehdidi ve kapsamlı bir güç olma kapasitesinin yitimi,
- Özerk örgütlülüklerin kurumsallaşmış yapı tarafından sisteme entegrasyonu sorunu,
- Örgütlü kesimlerle örgütüz kesimler arasındaki güç dengesinin örgütlü kesimler lehine artışı
- Topraksal temsiliyetten işlevsel temsiliyete geçişin yerel düzeyde yaratacağı dağınıklıkla,

Çalışmanın Türkiye deneyimi bölümünde YG 21 üzerine yapılacak tartışmada bu boyutları merkeze alarak bir tartışma yürütülecektir. Bu tartışmaya temel hazırlamak üzere, izleyen bölümde, bu döneme ön gelen 1970'li yılların deneyimi tartışılacaktır.

III. Türkiye’de Yerel Siyasetin Dönüşümü

Türkiye’de kent siyasetinin bağlamsal ve kentsel dinamikleri dikkate alındığında üç temel özelliğin ön plana çıktığı gözlenmektedir. Bu dinamikler;

- Seçilmiş yerel yönetim birimlerine sınırlı yetki ve özerklik tanıyan merkeziyetçi bir siyasal sistem(Danielson and Keleş, 1985),
- Kaynakların birinci çevrimde üretken yatırımlara öncelikli ayrıldığı bir yapıda ikinci çevrime (yapılı çevre) sınırlı kaynak aktarımı (Tekeli,)
- Kentsel düzeyde yaygın patron-adamı ağları ve bu ağların siyasal partiler aracılığıyla merkezi düzeye eklenmesi (Tekeli, 1994; Ayata, 1194; Goldsmith, 1990).

Türkiye’de yerel yönetim deneyimi açısından 1970’lerin erken yılları bir kırılma noktası oluşturmaktadır. Cumhuriyetin kuruluşundan İkinci Dünya Savaşı sonrasına kadar uzanan dönemde hakim olan tek parti rejimi içinde yerel yönetimler merkezi yönetimin bir uzantısı olarak işlev görmüş, savaş sonrası dönemde çok partili rejime geçişten sonraysa yerel yönetimlerin büyük bölümünün merkezi yönetimi kontrol eden partilerce kontrol edilmesi yerel yönetimlerin özgün bir yönetsel birim olarak işlev görmesine olanak vermemiştir. Bu tür bir yaklaşımla tutarlı bir başka boyut ise savaş sonrası ortamda da, kentlere ayrılan kaynağın sınırlı tutulmasıdır. Kaynakların sanayileşmeye ayrıldığı ithal ikameci dönemde, yerel yönetimler sınırlı kaynaklarla kentlerin sorunlarıyla baş etmeye çalışmışlardır. Bir yanda sınırlı özerklik diğer yanda sınırlı kaynak kullanabilen yerel yönetimlerin kentsel sorunlarla baş etmesi savaş sonrası ortamda kentlerin kır kaynakla geniş çaplı göç olgusu karşısında daha da olanaksız hale gelmiştir. Hızla kent yoksuluna dönüşen göçmen nüfus, sınırlı devlet müdahalesi sonucunda, çözümü yaşam mekanında gecekodu, çalışma mekanında ise enformel sektörü yaratarak bulmuştur.

Bu gelişmeler karşısında devletin tutumunun değişmemesinin sonucu kentlerin hızlı bir biçimde ikili yapılara dönüşmesidir. Bir tarafta altyapıları görece iyi, yasal konut alanları,

diğer yanda ise işgal edilen alanlar üzerinde kurulan altyapısız ve sağlıksız gecekondular alanları büyük kentlerinin tamamının 1950 ve 1960'lı yıllardaki en belirgin özelliği olmuştur.

Bu ikiliğin bir kent sorunu haline dönüşmesi ise 1960'lı yılların ortalarından itibaren sola yönelen CHP ve yeni kurulan Türkiye İşçi Partisi'nin kentlerin yoksul nüfusunu toplumsal taban olarak tespit edip, kentlerin bu ikili yapısını bir sosyal adalet sorunu olarak söylemlerinin bir parçası olarak koymasıyla olmuştur. Bu kesimlerin desteğini dereceli olarak kazanırken, asıl kırılma 1973 Yerel Seçimleri ile olmuştur. Büyük kentlerin hemen tamamında CHP iktidara gelmesiyle ilk kez merkezi yönetim ve yerel yönetim geniş ölçekli bir biçimde farklı siyasal partilerin ve ideolojilerin eline geçmiştir. 1970'li yıllar boyunca, merkezi yönetim, küçük aralıklar hariç, sağ partilerin elindeyken, yerel yönetimde ortanın solundaki CHP iktidarda kalmıştır.

Belediyelerde iktidara gelen CHP'nin başlangıç noktasında kentlere yönelik hazır bir programı olmamakla birlikte, kent sorununun bir bölüşüm ve sosyal adalet sorunu olarak iktidara gelişlerinden itibaren vurguladıkları görülmektedir. Açık bir sınıf temeline oturtulmamışta olsa, kentsel kaynakların kent yoksullarına öncelik verilerek kullanılması temel ilke olarak belirlemişler ve iktidar dönemlerinde de bu projeyi daha sistematik hale getirmişlerdir.

Belediyelerin 1980 askeri darbesine kadar uzanan dönemde uyguladıkları strateji, kurumsal yapılanma, kente müdahale biçimleri ve katılım stratejileri açısından değerlendirildiğinde, her üç alanda da alışlagelmiş yaklaşımların dışına çıktıkları görülmektedir.

Kurumsal yapılanma açısından, belediyelerin kendi iç örgütlenmesi ve merkezi yönetimler olmak üzere, iki düzeyde değerlendirme yapmak gerekmektedir. Belediyelerin kendi iç örgütlenmesi açısından bakıldığında, temel çelişki geleneksel belediye yapıları ile yenilikçi başkanlar arasındadır. Yeni bir yaklaşımla yönetime gelmelerine karşın, belediye başkanları karşılarında geleneksel belediye bürokrasisi ve patron-adamı

ilişkinine yatkın belediye meclislerini bulmuşlardır. Başkanların bu sorunu çözümü yetkileri kendilerinde toplamaları ve bazı durumlarda etraflarına yakın çalışabilecekleri danışmanlık kurumu oluşturmalarıdır.

Bu dönemde göçün de etkisiyle devasa sorunlarla karşılaşan belediyelerin gerek özerklik gerekse kaynak kullanımındaki sınırlılıklara merkezi yönetimin sağ partilerin elinde olması eklenince, belediye başkanları kısa süre içinde merkezi yönetimle çelişkiye düşmüşler ve bu çelişkili konum dönem boyunca, kısa aralıklar hariç, sürmüştür. Belediyelerin bu dönem boyunca söylemlerinde özerk belediyecilik temasının öne çıkması bu çelişkinin ürünü olarak görülmelidir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, kente müdahale alanında, belediyelerin yaklaşımının sosyal adalet sorunu temelinde şekillendiği görülmektedir. Kentsel kaynakların kentin yoksul alanlarına öncelik verilerek kullanılmasına ve bu kesimlerin sorunlarını çözecek projelerin geliştirilmesi öncelik olarak belirlenmiştir. Dönem boyunca, sosyal konut, ucuz gıda maddeleri üretimi ve dağıtımı, eğitim projelerinin hedefi kentin yoksullarının yoğunlaştığı gecekondu alanları olmuştur. Sınırlı kaynaklar ve merkezi yönetimin engellemeleri karşısında, söz konusu projelerin sınırlı bir kısmı gerçekleştirilse bile, bu dönemde kent sorununun bir sosyal adalet ve bölüşüm sorunu olarak ilk kez tanımlamaları ve kent sorununu siyasileştirmeleri dönemin belediyelerinin önemli bir başarısı olarak belirginleşmiştir. Söz konusu belediyecilik hareketinin daha sonra Yeni Belediyecilik Hareketi olarak tanımlanması bu yeni anlayıştan kaynaklanmaktadır. Danielson ve Keleş bu yeni yaklaşımı şöyle özetlemektedir;

Yerel sorunlar karşısında, sosyal adalet, belediyelerin özerkliği ve halk katılımını vurgulayan bir kentsel populizmin ortaya çıktığı görülmektedir. Bu yaklaşımı en yetkin biçimiyle geliştiren, Ankara'nın CHP'li belediye başkanı Vedat Dalokay kentleri, kaynakların adil dağılımına adanmış, arsa spekülasyonunun önüne geçebilen ve kentsel arsayı kamu yararına kullanabilen belediye yönetimine tüm kesimlerin katıldığı, mekanlar olarak görmüştür. Öne sürülen, kentlerin yerel yönetimlere değil, halk tarafından desteklenen, kaynakları üzerinde kontrolü olan, vergiler koyabilen ve kararlarını merkezi yönetimden bağımsız olarak verebilen yerel devlete ihtiyacı olduğudur. Kaynak dağıtımında önceliğin gecekondu yerleşmelerine verilebilmesi ve karar verme süreçlerinde halk katılımının güçlendirecek ortaklaşma birimleri kurulabilmelidir (Danielson ve Keleş, 1985,108)

Bu değerlendirmeden de görülebileceği gibi, YBH'nin temel vurgusu, sosyal adalet, özerk belediyeçilik yanında halk katılımıdır. Ancak YBH'nin en zayıf yönünü, tüm bu vurgulara karşın, katılım boyutu oluşturmuştur. Daha önce de belirttiğimiz gibi, yerel düzeyde küçük ölçekli çıkarların yoğunlaştığı bir ortamda, söz konusu çıkarların en yoğun temsil edildiği alan belediye meclisleridir. Söz konusu meclislerde küçük girişimcilerin ağırlıklı olarak temsil edilmesi uzun süreli ve kanıksanmış bir durumdur. Bu tür bir yapılanmanın bir diğer özeliği ise patron-adamı ilişkilerinin gerek belediye bürokrasisi, gerekse belediye meclisleri içinde oldukça etkin olmasıdır. Bu tür bir yapılanmanın bir ucunda ise yerel parti örgütleri vardır. Bu tür kaynaklara erişme ağları sadece küçük ölçekli girişimcilere özgü kalmamış, zaman içinde, eşitmez ve seçmeci bir biçimde de olsa kentin yoksul gecekondular alanlarında yaşıyanlara da yönelmiş, bu kesimlerle siyasal partilerin ilişkilenişinin ana mekanizmasını oluşturmuştur.

Çoğu partilerin yerel örgütlerinden gelmeyen ve Parti merkezi tarafından atanan belediye başkanları katılım konusundaki duyarlılıklarına rağmen, mevcut gelenekselleşmiş g yapılarının ötesine geçecek stratejiler oluşturmakta zorlanmış, bu yöndeki çabaları geleneksel yapıların direnişiyle karşılaşmıştır. Bu dönemde belediye başkanlarıyla belediye meclislerinin atışması yoğun rastlanan bir durum haline gelmiştir. Yerel topluluklara doğrudan erişimlerinin bulunmadığı bir durumda, başta kendi meclisleri ve parti örgütleriyle çatışan belediye başkanları topluma açılmak bir yana, kendi ilerine kapanmış ve oluşturdukları dar kadrolarla çalışmak zorunda kalmışlardır.

Katılım konusundaki başarısızlığa karşın, YBH'li belediye başkanlarının önemli bir bölümü toplumsal tabanlarında dikkate değer bir popularite sağlamayı başarmışlardır. Bu dolaylı desteğe karşın, 1977 Yerel Seçimleri'nde söz konusu başkanların önemli bir bölümü, Ankara Belediye Başkanı Vedat Dalokay'da dahil olmak üzere, tekrar aday gsterilmemişlerdir. Geleneksel temsiliyet ilişkilerine ve parti örgütlerine ters düşmeleri bu sonucu hazırlayan önemli nedenler arasındadır. Ancak kentlerde yarattıkları etki ve vizyon, kendilerinden sonra seçilen başkanların da oluşturdukları projeleri izlemeye itmesi, YBH'nin bir başarısı olarak görülmelidir. Ancak YBH'nin ikinci döneminde seçilen yeni başkanlarında gerek yeni katılım kanalları amak konusunda gerekse patron-

adamı türü gelenekselleşmiş temsiliyet kanallarını aşmak konusunda başarısız kaldıkları görülmektedir.

Özetlemek gerekirse, 1970’li yılların başında, büyük kentlerin nüfusunun yarısından fazlasını oluşturan gecekondu alanlarında yaşayan kent yoksullarının desteğini alarak iktidara gelen ve kentsel kaynakların dağılımı sorununu bir bölüşüm sorunu olarak ortaya koyan YBH, kentsel alana müdahalesinde kent yoksullarına öncelik veren stratejilerine ve bu çerçevede merkezi yönetimle dikkate değer bir çatışmaya girmelerine karşın, geleneksel temsiliyet kanallarını aşan bir katılım stratejisini geliştirmekte başarısız kalmıştır. Ancak YBH’ye toplumsal destek bu başarısızlığa karşın 1970’lerin sonlarına kadar sürmüştür. YBH’nin çözülüşü 12 Eylül 1980 askeri darbesi sonucu olmuş, siyasal partilerin yasaklandığı ve siyasal hareketlerin bastırıldığı bir dönemde, YBH’li belediye başkanları görevden alınarak yerlerine çoğu durumda asker kökenli başkanlar atanmıştır.

1980’li yılların başları ekonomik ve siyasal yaşamın hızlı bir yeniden yapılandırılmasına şahitlik etti. IMF ve Dünya Bankası’nın rehberliğinde ithal ikameci büyüme stratejisi terk edilerek, dışa açık büyüme stratejisine geçildi. Yapısal uyum politikaları çerçevesinde sosyal politikalar hızla terkedilirken, sermayeyi destekleyen politikalara yönelindi. Siyasal-yönetimsel yapı da yeniden yapılandırıldı. Siyasal partiler ve hareketler yasaklanırken, yeni bir anayasa hazırlanarak, siyasal ve sosyal haklar önemli ölçüde daraltıldı. Bu tür bir dönüşüm dikkate değer bir baskıcı ortamda gerçekleştirildi.

Askeri yönetim 1983 yılında çok partili rejime döndüğünde, bu yeni örgütlenen siyasal partiler çerçevesinde oldu. Böylece çok partili rejime dönüldüğünde yeni bir ekonomik ve siyasal yapı yanında yeni siyasal partiler de vardı. Gerek yerel düzeyde gerekse ülkesel düzeyde liberal ekonomik politikaları sahiplenen ANAP’ın iktidara gelişi Askeri rejimin oluşturduğu yeni ekonomik ve siyasal yapıyı güçlenmesine yol açmış ve dönüşümün çok partili yaşamdan sonra da kalıcılığın yol açmıştır.

ANAP’ın yerel düzeydeki iktidar dönemini izleyen dönemde sosyal demokratların özellikle büyük kentlerde iktidara gelmesine karşın, 1980 sonrası dönemdekine benzer

sosyal adalet temelli politikaların uygulanmasını olanaksız kılmıştır. Bu durumun bir çok nedeni vardır. Birincisi, makro ölçekte uygulanan ekonomik politikalar ve siyasal yapılar sosyal adalet temelli politikaların temelini zayıflatmıştır. İkincisi, 1970'li yılların geniş çaplı toplumsal ve siyasal hareketler, askeri rejim döneminde büyük ölçüde çöktüğü için, 1980 sonrasında yerel hareketlere model ya da zorlayıcı olabilecek geniş çaplı siyasal ve toplumsal hareketler yoktur. Üçüncüsü, solun kendisi yoğun bir baskı ve sindirme politikasının da uygulandığı bir dönemin ardından büyük ölçüde radikal politikaların uygulanabilirliği kalmadığı sonucuna varmaya başlamış ve bu süreç solda dikkate değer bir liberalleşmenin de yollarını açmıştır.

Bu çerçevede 1980'li yıllar bölüşüm temelli ekonomik politikalar kadar, kentsel politikaların da uygulanabilirliğinin kuşkulu hale geldiği ve yeni arayışların olduğu bir dönemdir. 1990'lı yıllar ise alternatif projelerin ve kentsel politikaların ortaya çıktığı bir döneme karşılık gelmektedir. Söz konusu dönemde liberal stratejileri kabullenen genel bir çerçeve içinde sosyal adalet ve bölüşüm temelli bir siyaset anlayışının yerini kimlik temelli siyasi hareketlerin yükselmesi şaşırtıcı değildir. Sol siyasal hareketlerin bıraktığı boşluğun kimlik temelli iki ana ekseninde doldurulduğu görülmektedir. Birincisi, siyasal islam yönelimli hareket ve partilerin yükselişidir. Gerek ulusal gerekse yerel düzeyde islamcı partiler ve hareketler toplumsal desteklerini 1990'lı yıllar boyunca artırmışlar ve önce yerel düzeyde daha sonra da ulusal düzeyde iktidara gelmeyi başarmışlardır. İkinci çıkış daha bölgesel düzeyde Kürt partilerinin ve hareketlerinin güçlenmesidir. Söz konusu çıkışın yerel düzeydeki sonucu Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki kentsel yerleşmelerin önemli bir bölümünde 1999 ve 2004 Yerel Seçimleri'nde Kürt Kimliği üzerine inşa edilen partiler iktidara gelmeleri olmuştur.

Aralarındaki önemli farklara karşın, siyasal islam yönelimli partiler ile Kürt yönelimli partilerin ortak noktası çıkış noktalarını kimlik siyasetinin oluşturması ve bu kimliğin ulus devletle özdeşleşmiş Kemalist projeye göre kurulmasıdır. Bu çerçevede, küreselleşme sürecinin Kemalist projeye tarihsel olarak özdeşleşmiş ulus devlet merkezli anlayışı giderek daha fazla yıpratmasının her iki kimlik temelli hareketlenmenin önünü açan bir niteliği olduğu söylenebilir.

Bununla birlikte kentlerde 1990'lı yıllarda giderek kendisini daha fazla hissettiren kimlikler siyasal islam ve Kürt kimliği değildir. Kemalist projenin homojenleştirici gücünün etkisizleştiği ölçüde ve küresel süreçlerin etkilerinin arttığı ölçüde bir yandan yerel düzeyde kalan bir yandan ulusal düzeyde seslendirilemeyen kimlikler de kendi ifade ortamlarını bulmaya başlamıştır. Bunlara ek olarak küresel düzeyden taşınan dinamiklerin de kimlik siyasetini güçlendirici etkilerinin olduğu görülmektedir. Bu tür bir yönelimin parçası olarak ortaya çıkan bir başka dinamik yerel yönetimlere ve diğer yerel aktörlere güç aktarımını öngören bir adem-i merkezîyetçilik baskısıdır. Bu tür bir baskı küresel aktörler tarafından desteklenirken, ülkesel ve yerel ölçekte de yerleşme sürecinin demokratikleşmeye hizmet edeceğini savunan farklı kesimlerin bulunduğu görülmektedir.

Bu tür bir adem-i merkezîyetçiliğin en önemli şartı yerel düzeyde katılımcılığa olanaklı bir yerel yönetim yapısının varlığıdır. Rio Zirvesi ile başlayan bir sürecin sonucu ortaya çıkan Yerel Gündem 21 süreçleri çok sayıda ülkenin katılımı ile Dünyanın farklı coğrafyalarına yayılırken, Türkiye'ye girişi İstanbul'da toplanan Habitat II etkinliği sonrasında olmuştur. Bu tür bir sürecin Türkiye'deki kurgusu değerlendirildiğinde, yerel düzeyde katılımı artırmak ve bunu yaparken de, patron-adamı ilişkisi gibi geleneksel katılım kanallarının ötesinde bir katılım modeli ve uygulamasının ortaya çıkarılması temel hedef olarak konmuştur.

IV. Bir Küresel Proje Olarak YG 21 Sürecinin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Gündem 21 sürecinin ortaya çıkışı ulus ötesi bir çabanın ürünüdür. Haziran 1992'de Rio de Janeiro'da yapılan ve "Yeryüzü Zirvesi" olarak adlandırılan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı sürecin başlangıç noktasını oluşturmaktadır. Rio Konferansı, "sürdürülebilir gelişme" kaygıları yanında, bu tür bir hedefin sağlanmasında katılımcı mekanizmaların ve süreçlerin işlerlik kazanmasını vurgulayarak, daha önceki

yaklaşımlardan daha farklı bir çerçeveyi öngörmüştür. Gündem 21 üç ana bölümden oluşmaktadır:

- Kalkınma ve çevre arasında denge kurulmasını hedefleyen "sürdürülebilir gelişme" kavramının yaşama geçirilmesine yönelik bir **eylem planı** niteliğindedir.
- İnsanlığın temel gereksinimlerinin karşılanması, yaşam standartlarının iyileştirilmesini, ekosistemlerin daha iyi korunmasını ve yönetilmesini amaçlamaktadır.
- Bir yandan günümüzün ağırlıklı sorunlarının üstesinden gelmeyi, öte yandan da dünyamızı gelecek yüzyılın tehditlerine karşı hazırlamayı, bir başka ifadeyle, "**21. yüzyılın gündem**"ini oluşturmayı hedeflemektedir.

Bu tür bir sürecin gerçekleştirilmesinde küresel bir yaklaşım ve ortaklık öngörülmekte, bu küresel sürecin ulusal ve yerel düzeylerde de katılımcı bir yaklaşımı içermesi vurgulanmaktadır. Bu çerçevede yönetim anlayışı yerini yönetişim anlayışına bırakmaktadır. Yönetişim, yönetim anlayışından farklı olarak, yöneten yönetilen ikililiğinin aşılmasını ve aktif ve karşılıklı işbirliğini içeren yeni bir karar verme sürecini vurgulamaktadır.

Bu kavram ile birlikte, tüm dünyada geleneksel "yönetim" anlayışı, yerini "yönetişim" (*governance*) olarak ifade edilen, katılımcılığa ve ortaklıklara dayalı yeni bir yaklaşıma bırakması temel hedeflerden birisi olarak tanımlanmaktadır. Bu yeni yaklaşım kapsamında yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve diğer yerel aktörler, uluslararası topluluk ve merkezi yönetimler tarafından "ortaklar" olarak görülmeye başlamıştır.

Bu tür bir yaklaşımın en temel özelliklerinden birisi yerel düzeyde katılıma olanak verecek biçimde yönetim yapılarının adem-i merkeziyetçi bir nitelik kazanmasıdır. Bununla birlikte, söz konusu yaklaşım devlet ve sivil toplum arasında gerilim ve çelişki içeren bir etkileşim yerine, her iki alan arasında aktif bir işbirliğini öngörmektedir. Bu tür bir etkileşimin yaratacağı sinerjinin daha demokratik bir yönetişim yapısının oluşumunu da sağlaması temel beklentidir.

1992 Rio "Yeryüzü Zirvesi"nden sonra bir dizi küresel etkinlikle sürecin yaygınlık kazanması ve ülkesel ve yerel düzeyde uygulanmasına yönelik çabalar gösterilmiştir.

1994 Kahire Nüfus ve Kalkınma Konferansı, 1995 Kopenhag Sosyal Gelişme Konferansı, 1995 Pekin Dördüncü Dünya Kadın Konferansı, 1996 İstanbul Habitat II “Kent Zirvesi” ve son olarak 2002 Johannesburg Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi’ne uzanan küresel Birleşmiş Milletler konferansları “küresel ortaklık” ilkelerinin tüm dünyada yaygınlık kazanmasına yönelik çabalar olarak öne çıkmıştır. Bu tür yaklaşımı Birleşmiş Milletler yanında küresel ölçekte, Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği (IULA) ve Uluslararası Yerel Çevre Girişimleri Konseyi (ICLEI) gibi kuruluşlarca desteklenmektedir.

Süreç her ne kadar katılımcı bir yaklaşımla sürdürülebilir kalkınmayı temel hedef olarak tanımlıyorsa da, dünyanın farklı coğrafyalarındaki ülkelerin söz konusu süreç içinde kendi özgün sorunlarına yönelik olarak söz konusu küresel hedefi yeniden tanımladıkları gözlenmektedir. Bu çerçevede yapılacak ilginç bir gözlem, İngiltere ve Kuzey Avrupa da yer alan gelişmiş ülkelerde, sürdürülebilir kalkınmanın kendisi YG 21 süreçlerinin merkezinde yer alırken, Afrika kıtasında sürece katılan ülkelerde yoksulluk sorunu merkezi bir yer işgal etmektedir.

Türkiye açısından bakıldığında, katılım sorunun kendisi temel hedef haline gelmiş bulunmaktadır. Bu çerçevede, izleyen bölümde, YG 21 sürecinin Türkiye’deki gelişimine yönelik bir değerlendirme yapılacaktır.

V. YG 21 Sürecinin Türkiye’deki Gelişimi ve Aşamaları

Genel kurgusu açısından bakıldığında, YG 21 sürecinin Türkiye’deki gelişimi içinde IULA-EMME’nin Türkiye koordinatörü olarak stratejik bir önemi vardır. IULA’nın Orta Doğu ve Türkiye temsilciliği olarak görev yapan bu yapılanma, Türkiye sürecinin koordinasyonunu yapmakta ve yerel birimlere destek sağlamaktadır.

Yerel birimlerde YG21 sürecinin örgütlenmesinin sorumluluğu ağırlıklı olarak belediyeler tarafından üstlenilmektedir. Sınırlı örneklerde de (Kastamonu ve Ürgüp) Valiliklerin yerel örgütleyici olarak öne çıktığı görülmektedir. Bu tür bir kurguda yerel

yönetimler yerel düzeyde örgütleyici bir birim olarak öne çıkmakla birlikte, YG 21 sürecinin kurgusunda, bu tür bir örgütleyicilik yerel aktörleri muktedir kılmaya yönelik bir destek olarak öngörülmektedir. Diğer bir anlatımla, yerel aktörlerin kendiliğinden bir araya gelmeleri ve ortaya çıkan yapının sürdürülebilirliği sorunlu bir alan oluşturmaktadır. Gerek maddi koşulların oluşturulması gerekse de kurumsal bir desteğin sağlanması konusunda YG 21

Türkiye deneyimi diğer dünya örnekleri karşısında çeşitli aşamalarda başarı örneği olarak gösterilmiştir. 1999 yılında UNDP Türkiye'yi deneyiminin başarı örneği olduğu tespitinde bulduktan sonra, söz konusu kurum, Başbakan'a gönderilen 1 Kasım 2001 tarihli mektupla, Türkiye Yerel Gündem 21 Programı'nı, dünyadaki en başarılı uygulamalardan biri olarak ilan etmiş bulunmaktadır.

UNDP'nin Türkiye deneyimine sağladığı destek açısından üç aşama tespit edilmektedir (Bknz Ek ?):

□ Birinci Aşama : "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi" Projesi (Eylül 1997-Aralık 1999)

Birinci aşama için Proje çerçevesinde iki temel hedef belirlenmiştir:

- Ülkesel/bölgesel ölçekte, Yerel Gündem 21 kavramının ve bunun yerel "yönetişim" üzerindeki etki ve sonuçlarının tanıtımı.
- Pilot kentlerde, yerel topluluk içindeki farklı sektörlerin katılımına dayalı bir planlama sürecinin gelişmesini sağlayacak mekanizmaların oluşturulması ve bunlara işlerlik kazandırılması.

□ İkinci Aşama : "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Uygulanması" Projesi (Aralık 1997-Ocak 2000)

İkinci aşama kapsamında, desantralize yerel "yönetişimin" güçlendirilmesine yönelik olarak, sivil toplumun karar alma sürecine katılımının ve yerel yatırımlarda söz sahibi olmasının sağlanması amaçlandı.

Proje'nin temel hedefleri:

- Yerel Gündem 21'e katılan yerel yönetimlerin sayısında artış sağlanması ve yeni proje ortağı kentlerde katılımcı süreçlerin oluşturulması.
- Yeni proje ortağı kentlerde eylem planları hazırlanmasını, mevcutlarda da bunların uygulanması.
- Bir yandan halkın bilgilendirilmesine yönelik kampanyaları, öte yandan da uluslararası tanıtımı kapsıyor.
- Yerel Gündem 21 sürecinin uzun dönemli sürdürülebilir destek görmesinin sağlanması.
- Marmara depremi sonrasında yeniden yapılanma sürecinde Yerel Gündem 21'in önemli bir işlev görmesi.

□ Üçüncü Aşama: "Türkiye Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı yoluyla Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve WSSD Uygulama Planı'nın yerelleştirilmesi" Projesi Bu çerçevede temel hedef olarak belirlenen eylem bütünü aşağıdaki biçimde tanımlanmıştır.

Proje; kampanyalardan ve kapasite geliştirme girişimlerinden yararlanarak, yerel ve ulusal düzeylerde YG-21 süreçlerinin ve mekanizmalarının kurumsallaştırılmasını ve Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve WSSD Uygulama Planı'nın yerel düzeyde teşvik edilmesi ve somutlaştırılması amacıyla, bir Yerel Gündem 21 Küçük Ölçekli Hibeler Programı başlatılmasını amaçlamaktadır.

Bugünkü bulunduğu aşamada YG 21 süreci bu amacın gerçekleştirilmesine yönelik etkinliklerle sürmektedir. Hali hazırda daha öncede belirtildiği gibi, yerleşmede YG 21 süreci işlerliğine devam etmektedir.

YG 21 Sürecinin Türkiye'deki gelişimi ve özellikleri üzerine bir değerlendirme yapıldığında, aşağıdaki tabloda özet olarak verilen türden bir değerlendirme yapmak mümkündür. Örgütlenme ölçeği açısından bakıldığında, YG21 sürecinin küresel ölçekte başlayan bir inisiyatif olduğu, daha sonra bu sürecin IULA-EMME aracılığıyla ulusal düzeye taşındığı ve ulusal devletin de desteğini alarak geliştiği görülmektedir. Bununla birlikte, sürecin temel hedefi yerel ölçekteki katılımın güçlendirilmesi olması nedeniyle, yerel düzeyde başta belediyeler olmak üzere yerel yönetim birimleriyle işbirliği içinde yerel düzeyde aktörlerin katılımını hedeflediği görülmektedir. Büyük oranda belediyelerin desteği ile yerel düzeyde oluşturulan bu süreçlere katılımı oluşturan kesimler, başta resmi kurum temsilcileri olmak üzere, gönüllü kuruluşlar olarak adlandırılan dernekler, vakıflar ve diğer meslek örgütleri olmaktadır.

Örgütlenme Ölçeği	Küresel ----) Ulusal----) Yerel
Temel Hedef	Kimlik Temelli Katılım
Liderlik	Sivil Toplum Merkezli
Liderlik Merkezi	İstanbul
	Hedef Gruplar (Kadınlar, Yaşlılar, Gençlik, Engelliler, vs.)

Toplumsal Taban	
Katılım Kanalı ve Form	Kentsel Korporatizm
Eylem Alanı	Kültürel
Devletle İlişki	Uzlaşmacı

Ulusal düzeyde her ne kadar liderliği ve koordinasyonu IULA-EMME yapmaktaysa da yerel düzeyde sürecin koordinatörlüğü büyük ölçüde belediyeler üzerinden yürümektedir. Her kentte YG 21 koordinatörleri belediye başkanınca atanmaktadır. Bu nedenle sivil toplum merkezli bir girişim özelliği göstermekle birlikte, özellikle yerel düzeyde en etkili aktör olarak karşımıza belediyeler çıkmaktadır.

Bu sürecin yerel düzeyde katılımı hedeflenen kesimler ile ilişkisi açısından bir değerlendirme yapıldığındaysa karşımıza en etkili temsiliyet biçiminin korporatizm olarak çıktığı görülmektedir. Diğer bir anlatımla, yer yer bireysel katılımcılar da gözlenmekle birlikte, katılım süreci bireyler üzerinden değil, örgütler üzerinden sağlanmaktadır. Bireyler dernekleri, vakıfları ya da meslek odalarını temsilcisi olarak sürece dahil olmaktadır.

Sürecin bir diğer özelliği ise katılım konusunda sivil toplum ve devlet arasında, sosyal hareket anlayışının varsaydığı çatışmacı anlayış yerine, uzlaşmacı bir stratejiyi öngördüğü görülmektedir. Bu tür bir anlayışı çerçevesinde, devlet desteğinin sivil toplum kuruluşlarının katılımının önünü açacağı ve katılım kapasitesini geliştireceği öngörülürken, söz konusu sürecin aynı zamanda devletin kendisinin belli bir adem-i merkezîyetçiliği sağladığı ölçüde demokratikleşmesine hizmet edeceği varsayılmaktadır.

Bu tür bir yaklaşımın katılım açısından önemli fırsatlar sağlayabileceği açıktır. Bununla birlikte önemli sorunları da içinde barındırdığı belirtilmelidir. Söz konusu kurgunun en temel sorunu başta belediyeler olmak üzere, yerel yönetimlerin yerel düzeydeki etkin ve yer yer belirleyici konumu, YG 21 süreçlerinin özerk hareket edebilme potansiyelini şüpheli hale getirmektedir. Burada kaygı verici olan boyut, siyasal alandan gelen yerel siyasetçilerin söz konusu süreci kendi çıkarları ve projeleri doğrultusunda yönlendirme kaygısını öne çıkartmaları durumunda, bu tür müdahaleleri önleyici mekanizmaların olmamasıdır. Bu kaygının geçerliliğini gösteren bir veri bir çok kentte özellikle belediye

yönetimlerinin değişimine paralel olarak yerel gündem 21 sekreterlerinin de değişmesidir. Diğer bir anlatımla, çoğu belediye başkanı yönetime geldikten sonra, daha önceki dönemden gelen YG 21 Sekreterini değiştirmekte ve kendi anlayışına uygun bir YG 21 Sekreteri atamaktadır.

Bu tür bir yapılanma, sürecin aşmayı hedeflediği patron-adamı (patron-client relations) sorununu temel bir sorun alanı olarak gündeme gelmesine yol açmaktadır. Yerel yönetimlerin kendi içinde ve etrafında ortaya çıkan bu tür bir kayırmacı ilişki, belediyelerle YG 21 arasında potansiyel bir sorun alanı olarak kendisini göstermektedir. Belediye başkanları başta olmak üzere yerel yöneticiler açısından YG 21 yapılanması kendi amaçlarına yönelik olarak yönlendirmeye açık hale gelmektedir.

YG 21 sürecinin potansiyel sorun alanlarından bir diğeri ise korporatist temsiliyet kurgusundan kaynaklanmaktadır. Türkiye kentlerinde yerel toplumsal tabanın sınırlı bir kesimi örgütlülüğe sahiptir. Özellikle kentin dezavantajlı olarak adlandırılan kesimleri büyük oranda örgütlenme kapasitesine sahip değildir. Oysa YG 21 süreci büyük ölçüde örgütler aracılığıyla katılımı öngörmektedir. Bu durumda, kentlerin önemli bir kesimi katılım süreçlerinin dışına itilmektedir.

Bu durum bir sosyal adalet durumuna işaret etmektedir. Katılım sağlayan örgütlü kesimlerinin katılım ve karar verme süreçlerine etkisi YG 21 sürecine katıldıkları oranda artarken, örgütsüz kesimlerinin etkisizliği daha da açık hale gelmektedir. Kuşkusuz yerel düzeyde katılım ve yarattığı sonuçlar açısından bir çok alanda bir toplam-sıfır durumuna işaret etmemektedir. Bununla birlikte, özellikle kentlerde uygulanacak politikalar belirlenmesinde, örgütsüz kesimlerin dışarıda bırakılması, söz konusu önceliklerin ne derece demokratik bir yapı içinde belirlendiğini de sorunlu hale getirmektedir. Bu durum özellikle farklı çıkarlar arasında çelişki yaratacak sorun alanlarında bir meşruiyet sorunu da gündeme getirmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında, YG 21 sürecinin örgütsüz kesimlere yönelik bir stratejisinin olmaması söz konusu sürecin en temel zayıflık

alanlarından birisini oluşturmakta, söz konusu alanı özellikle örgütsüz kesimlere kapatmaktadır.

YG 21 sürecinin bir diğer önemli sorun alanı başta belediyelerle olmak üzere, yerel yönetimlerle bu derece yakın bir ilişki içinde olmalarına rağmen, aldıkları kararların yerel yönetimler üzerinde bir yaptırım gücü olmamasından kaynaklanmaktadır. YG 21 süreci içinde yer alan çeşitli karar verme platformlarının aldığı kararlar yerel yönetimler açısından tavsiye niteliğinden öteye geçmemektedir. Bu tür bir gücün olmaması YG 21 süreçlerine katılımı caydırıcı bir nitelik taşımaktadır. Buna karşılık, yerel yönetimler bir yandan gücü paylaşmazken, bir yandan da bu türden kapsamlı bir platformun varlığını kendi meşruiyetlerini kurabilme yönünde olanağa kavuşmuş olmaktadır.

Tüm bu olumsuzluklara karşın, YG 21 sürecinin nasıl evrileceği ve kentsel toplumsal sorunlara katkı yapabilecek ve kendi başına bir hedef olarak ne derece kapsamlı bir kanal oluşturacağını bugünden söyleyebilmek mümkün değildir. Yerel deneyimler arasından olumsuz deneyimler yanında, sınırlı da olsa başarılı deneyimlerin ortaya çıkma olasılığının bulunduğu da dikkate alınmalıdır.

VI. Diyarbakır YG 21 Süreci

Bu bölümde önce Diyarbakır YG 21 sürecinin gelişimi kronolojik bir düzen içinde verilecek, daha sonra mevcut yapılanmanın değerlendirilmesi yapılacaktır. Bunu izleyen bölümde ise YG 21 çerçevesinde, DYG 21 Koordinasyon Kurulu üyelerine verilen anketler üzerinden bir tartışma yapılacaktır.

VI. I. DYG 21 Sürecinin Gelişimi

DYG 21 Süreci 1997 yılında başlamış, çeşitli kesintilerden sonra, 2003 yılından itibaren sistematik ve sürekli bir oluşum niteliği kazanmıştır. Sürecin gelişimindeki farklı aşamaları kronolojik bir düzen içinde aşağıda verilmiştir.

- Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi (DBŞB) 1997 yılında kendisine mali destekte bulunabileceğini düşünerek Yerel Gündem 21 (YG21) çalışmalarına katılmaya karar vermiştir. Ancak, YG21 bünyesinde böyle bir kaynağın olmadığını görünce YG21 çalışmalarına olan güveni kaybolmuştur.
- 1999 yılında, YG21 Ulusal Koordinasyon Birimi BBŞB ve diğer belediyeleri bir toplantıya davet etmiştir. Bu toplantı DBŞB'ndeki ilgiyi yeniden canlandırmıştır. 2000 yılı boyunca DBŞB YG21 çalışmalarının içeriğini anlamaya çalışmış ve YG21'in bir üyesi olmak için bazı sorumluluklarının olduğunu görmüştür.
- 2000 yılında DBŞB Diyarbakır'da YG21 çalışmalarında paydaş olabilmek için Diyarbakır Valiliği ile temasa geçmeyi denemiştir. Ancak, Diyarbakır Valiliği'nin tepkisi olumsuz olmuş ve DBŞB ile işbirliği içine girmeyi istememiştir. (Burada DBŞB'nin çeşitli eylem ve aktiviteler yapmak için Diyarbakır Valiliği'nden izin almaya çalıştığı düşünülmektedir çünkü o tarihlerde Diyarbakır olağanüstü hal bölgesidir. Bunun da ötesinde merkezi hükümetin bazı yerel teşkilatlarının bu çalışmalara katılabilmesi için valiliğin izni olması gerekmektedir.)
- DBŞB valilikten aktif katılım ve gerekli izinleri elde edemedi için YG21 Ulusal Koordinasyon Birimi'yle valilikle olan ilişkilerin kendisi tarafından değil bu koordinasyon birimi tarafından kurulması yönünde anlaşmıştır. Bundan sonra aralarında Sadun Emrealp'ın da bulunduğu bir komite Diyarbakır Valiliği'ni çalışmaların bir parçası olmaya ikna etmek için Diyarbakır'a gelmiştir. Aynı komite başbakan yardımcısıyla da valiliği ikna etmesi için bir görüşme yapmıştır.
- Bu denemeler yapılmasına karşın elle tutulur bir sonuç elde edilememiştir. 14 Mayıs 2001 tarihinde Diyarbakır YG21 çalışmalarının ilk toplantısı Diyarbakır YG21 grubu tarafından düzenlenmiştir. Bu toplantı YG21 ile ilgilenen katılımcıları bilgilendirmek üzere ulusal koordinatörlerle birlikte düzenlenmiştir. Toplantı için Diyarbakır Valiliği'nin izni olmaması ve merkezi hükümetin yerel örgütlerinden hiçbir katılımcı olmamasına rağmen

toplantı başarılı olarak yorumlanmıştır. Ancak, 500'e yakın katılımcı ve 80'nin üzerinde kurumsal temsilci toplantıya iştirak etmiştir. Toplantıdan sonra, katılımcılara verilen anket sonuçlarına göre 4 çalışma komitesi kurulmasına karar verilmiştir. Bunlar kadın ve çocuk, çevre ve sağlık, tarih ve kùltür ile kentleşme komiteleridir. Her komite kurumları temsil eden 40-50 üyeden oluşmaktadır. Her komite kendilerini tanıtmak için ilgili kurum ve kuruluşlara ziyaretlerde bulunmuştur.

- 2002 Ekim ayında valilik YG21 çalışmalarını onaylamış ve bu onay diğer kamu kurumlarının da çalışmalara katılmasını sağlamıştır. Bunu takiben kamu kurumlarından katılan temsilcileri eğitmek için bir program düzenlenmiştir. Valilik İl Planlama ve Koordinasyon birimini valilik adına çalışmalardaki sorumlu birim olarak atamıştır. YG21 isteklerini ve diğer ilgili bilgileri bu birime iletmeye başlamıştır.
- Bu arada çalışma komitelerine bazı değişiklikler yapılmış, yeni bir gençlik komitesi oluşturulurken kùltür ve kentleşme komiteleri birleştirilmiştir.
- Bu noktaya kadar kurum temsilcileriyle toplantılar yapılmışken şehir meclisi bilgilendirilmemiştir. Eylül 2002'de farklı yerel kurumları temsil eden 12 üyeden oluşan ve şehir meclisiyle koordinasyonu sağlayacak bir komitesi kurulmuştur.
- Bu komite şehir meclisi için çalışma prensiplerini anlatan iki tasarı metni oluşturmuştur. Bu metinler oluşturulduktan sonra Koordinasyon Komitesi'nin her üyesi kendi bağlı buldukları kurumlara metinleri tartışmak üzere geri dönmüştür.
- Metinler ilgili kurumlarda değerlendirildikten sonra, 24 Nisan 2003 tarihinde komite toplanmış ve şehir meclisi ile ilgili kararlar almıştır. Meclisin 350 üyeden oluşması ve meclisin çalışma prensipleri karara bağlanmıştır.
- En tepede şehir meclisi bulunacak ve bu meclisin altında hiyerarşik bir yapıya sahip olmayan çalışma grupları olacaktır. Bunun yanında şehir meclisi üyelerinden seçilen ve ayda bir toplanan bir koordinasyon kurulu oluşturulmuştur.

- farklı çalışma gruplarının deneyimlerini paylaşımları için bir Diyarbakır YG21 ağı oluşturulmuştur. YG21 evi yenilenmektedir ve kısa zamanda hizmete girecektir.
- YG21 ofisinde genel sekreter ve sekreter yardımcısı olmak üzere iki kişi bulunmaktadır.
- Diyarbakır Kent Danışma Meclisine bağlı olarak 4 ana çalışma grubu bulunmaktadır.
 - 1- Tarih –Kültür Kentleşme Ana Çalışma Grubu (68 ÜYE)
 - 2- Kadın ve Çocuk Ana Çalışma Grubu (51 ÜYE)
 - 3- Çevre ve Sağlık Ana Çalışma Grubu (38 ÜYE)
 - 4- Gençlik Ana Çalışma Grubu (20 ÜYE)’den oluşmaktadır.
- 112 Üyeden oluşan Sivil gençlik Parlamentosu 31 Ekim 2004 tarihinde İlk kuruluş Toplantısını gerçekleştirmiştir.

VI. II. Alan Çalışmasının Değerlendirmesi

Diyarbakır Yerel Gündem 21 sürecinde farklı çalışma grupları yer almaktadır. Bu çalışma gruplarından seçilen temsilciler ise DYG 21 Koordinasyon Kurulu’nu oluşturmaktadır. Anket çalışmasında, bütün çalışma gruplarını temsil ettikleri olgusundan hareketle, Koordinasyon Kurulu üyeleri temel alınmıştır. KK’ da yer alanlardan 15 üye anket sorularını yanıtlamayı kabul etmiştir. Bu anket çalışmasına ek olarak Büyükşehir Belediye Meclisi üyelerine de ayrı bir anket uygulanmış ve bu veriler yer yer YG 21 sürecinin değerlendirilmesine yönelik olarak kullanılmıştır. Belediye Meclisi’ne yönelik bir çalışma yapılmasının ana nedeni, söz konusu meclislerin geleneksel hale gelmiş en önemli temsiliyet kanalını oluşturmasıdır. Bu nedenle, yer yer YG 21 Koordinasyon Kurulu ile Belediye Meclis üyelerine uygulanan anketlerin verilerinin karşılaştırması yapılacaktır.

YG 21 Koordinasyon Kurulu’nda yer alan üyelerin temsil ettikleri kurumlara ve cinsiyetlerine ilişkin bilgi Tablo I’de verilmiştir.

Tablo 1 Koordinasyon Kurulu Üyeleri ve Temsil Ettikleri Kurumlar

SIRA	ADI-SOYADI	KURUM ADI
01	METİN KILAVUZ (E)	YEREL GÜNDEM21 GENEL SEKRETERİ
02	RAMAZAN TEKİN (E)	ESNAF VE SANATKARLAR ODASI
03	ABDULLATİF AYKUL (E)	ESNAF VE SANATKARLAR ODASI
04	SUZAN MEHMETOĞLU (K)	SELİS
05	NEVİN SOYUKKAYA (K)	ÇEKÜL VAKFI
06	METİN ASLAN (E)	İHD
07	DOÇ.DR.KEMAL GÜVEN (E)	ÇEVGÖN
08	ZEKİ MENNAN (K)	DİYARBAKIR TANITMA VE KÜLTÜR VAKFI
09	DERYA ALTEŞ (K)	GÜNEŞ KÜLTÜR MERKEZİ
10	M.İHSAN ÖZBEK (E)	TİCARET VE SANAYİ ODASI
11	TANSEL ÖNAL (E)	TMMOB İKK
12	FAHRETTİN ÇAĞDAŞ (E)	TMMOB İKK
13	TARIK ÖDEN (E)	TMMOB İKK
14	NİHAT ÇEN (E)	TMMOB İKK
15	HAKAN SUBAŞI (E)	TMMOB İKK
16	AV.FAHRİ KARAKOYUNLU (E)	BARO BAŞKANLIĞI
17	ABDULLAH EROL (E)	ÇEVRE VE SAĞLIK ANA ÇALIŞMA GRUBU
18	BİŞAR İÇLİ (E)	GENÇLİK ÇALIŞMA GRUBU
19	HANDAN COŞKUN (K)	KADIN VE ÇOCUK ANA ÇALIŞMA GRUBU
20	NECATİ PİRİNÇÇİOĞLU (E)	TARİH-KÜLTÜR KENTLEŞME ANA ÇALIŞMA GRUBU
21	MEHMET KIZILTEPE (E)	ŞEYH ŞAMİL MAHALLE MUHTARI
22	MUHSİN SANAY (E)	ZİYA GÖKALP MAHALLE MUHTARI
23	SONGÜL GÖKSU (K)	İL VALİLİĞİ
24	NEVROZ GÜRÇEYİZ (E)	İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ
25	GÜLİSTAN DEMİR (K)	İL ÇEVRE MÜDÜRLÜĞÜ
26	İLHAN DİKEN (E)	TABİBLER ODASI
27	İRFAN CEMİLOĞLU (E)	GAZETECİLER CEMİYETİ
28	NİHAT EKİNCİ (E)	SANAYİCİ VE İŞ ADAMLARI DERNEĞİ
29	(ŞİYAR NEZAN) EDİP YAŞAR (E)	KESK ŞUBELER PLATFORMU
30	CEMAL DOĞRUL (E)	TÜRK-İŞ 7.BÖLGE TEMSİLCİLİĞİ
31	KAMİL AKAN (E)	İL GENEL MECLİSİ
32	SERDAR ÜKEYİLDİKEN (E)	İL GENEL MECLİSİ
33	GAZALİ UNAT (E)	YEREL YÖNETİMLER
34	SABAHATTİN DİNÇ (E)	YEREL YÖNETİMLER
35	HEVAL ERDEMLİ (K)	YEREL YÖNETİMLER
36	AHMET ZİREK (E)	BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
37	PROF.DR.ERSEN İLÇİN (E)	DİCLE ÜNİVERSİTESİ
38	YRD.DOÇ.DR.MUSTAFA OĞUZ SİNEMİLLİOĞLU (E)	DİCLE ÜNİVERSİTESİ

Söz konusu kurulda 38 üye yer almaktadır. Kurumsal temsiliyet açısından bakıldığında, farklı grupların Koordinasyon Kurulu'nda temsil edildikleri görülmektedir. Valiliğe bağlı

merkezi yönetim biriminde çalışan temsilciler, İl Genel Meclisi Üyeleri, Büyükşehir ve İlk Kademe Belediyelerde çalışan temsilciler yanında, meclis üyeleri, sivil toplum kuruluşu temsilcileri, işveren örgütlerinin temsilcileri ve üniversite temsilcisi öğretim üyelerinin de bu kurulda yer aldıkları görülmektedir.

Temsilcilerin cinsiyetlerine bakıldığında 30 üyenin erkek 8 üyenin ise kadın olduğu görülmektedir. Bu çerçevede erkekler lehine dikkate değer bir temsiliyet eşitsizliğinin Kurulda hakim olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Büyükşehir Belediye Meclisindeki üyelerin profiline bakıldığında mevcut 19 üyenin 3'nün kadın geriye kalan 16'sının ise erkek olduğu görülmektedir. Koordinasyon Kurulundakine benzer bir eşitsizliğin Belediye Meclisi'nde de kendisini gösterdiğin söylemek yanlış olmayacaktır. Üyelerin eğitim durumları ve yaş grupları ise aşağıda detayları verilen anket çalışmasının dökümlerinden çıkartılmıştır.

İzleyen bölümlerde bu veriler çeşitli boyutlarıyla değerlendirilecektir. İlk olarak, ankete yanıt verenlerin demografik ve benzer özellikleri üzerine genel değerlendirme yer alacaktır. Yanıt verenlerin cinsiyetleri açısından bir değerlendirme yapıldığında, 14'ünün erkek, sadece bir üyenin kadın olduğu görülmektedir.

Tablo 2 Koordinasyon Kurulu Üyelerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

cinsiyet	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimsel Yüzde
kadın	1	6.7	6.7	6.7
erkek	14	93.3	93.3	
Toplam	15	100.0	100.0	100.0

Koordinasyon Kurulunun bütün üyeleri açısından değerlendirildiğindeyse, bu dağılımın ? erkek ? kadın olduğu görülmektedir. temsil açısından kadınlar aleyhine var olan genel durumun bu oluşum çerçevesinde de ortaya çıktığı söylenebilir.

Tablo 3 Koordinasyon Kurulu Üyelerinin Yaş Aralıklarına Göre Dağılımı

Yaş	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimsel Yüzde
25	1	6.7	6.7	6.7
29	1	6.7	6.7	13.3
31	1	6.7	6.7	20.0
32	2	13.3	13.3	33.3
33	1	6.7	6.7	40.0
36	1	6.7	6.7	46.7
38	1	6.7	6.7	53.3
40	2	13.3	13.3	66.7
41	1	6.7	6.7	73.3
44	1	6.7	6.7	80.0
53	1	6.7	6.7	86.7
59	1	6.7	6.7	93.3
64	1	6.7	6.7	100.0
Toplam	15	100.0	100.0	

Koordinasyon Kurulu'nda yer alanların yaş dağılımına bakıldığında, 25-64 yaş aralığında, her grubun dengeli temsil edildiği gözlenmektedir. Bu çerçevede temsiliyeti bulunmayan kesim 25 yaş altı grup olarak belirginleşmektedir.

Eğitim durumları dikkate alındığında, lise ve üstü grupların Koordinasyon Kurulu'nda ağırlıklı temsil edildiği görülmektedir. Bu durum kentteki genel eğitim durumuyla karşılaştırıldığında, Koordinasyon Kurulu'nda temsil edilenlerin kentteki eğitim düzeyinin üzerinde bir eğitim düzeyinde olduklarını göstermektedir.

Tablo 4 Eğitim Durumu

Eğitim Düzeyi	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimsel Yüzde
ilkokul	1	6.7	6.7	6.7
lise	6	40.0	40.0	46.7
üniversite	6	40.0	40.0	86.7
Yüksek lisans	1	6.7	6.7	93.3
doktora	1	6.7	6.7	100.0
Toplam	15	100.0	100.0	

Üyelerin çalıştıkları sektöre bakıldığında, % 46.6'sının özel sektörde, 44.4'ünün ise kamu sektöründe çalıştıkları görülmektedir. Kamu sektöründe çalışanlardan bir üye hariç diğerleri merkezi yönetimin taşra teşkilatı ya da bağlı birimlerinde çalışmaktadır. Sadece 1 üye belediye bünyesinde görevli görünmektedir.

Tablo 5 Çalışılan Sektör

Çalışılan Sektör	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimsel Yüzde
özel sektör	5	33.3	33.3	33.3
kamu	7	46.7	46.7	80.0
kamu-belediye	1	6.7	6.7	86.7
Özel sektör-kendi isi	2	13.3	13.3	100.0
Toplam	15	100.0	100.0	

Temsil edilen kurum açısından bir değerlendirme yapıldığında, YG 21 Sürecinin genel kurgusuna uygun olarak üyelerin kentteki yerel yönetim kurumları yanında kentte aktif sivil toplum kuruluşlarını temsil Kurul üyeliği yaptıkları görülmektedir. Belli bir kurumun temsiliyet açısından diğer kesimler üzerinde daha ağırlıklı bir temsiliyetinin bulunmadığı da söz konusu dağılımdan görülmektedir.

Tablo 6 Temsil Edilen Kurum

Temsil Edilen Kurum	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimsel Yüzde
TMMOB Diyarbakır IKK	1	6.7	6.7	6.7
tabip odası	1	6.7	6.7	13.3
esnaf sanatkarlar birliği	1	6.7	6.7	20.0
sur belediyesi	1	6.7	6.7	26.7
KESK şubeler platformu	1	6.7	6.7	33.3
Diyarbakır barosu	1	6.7	6.7	40.0
ticaret ve sanayi odası	1	6.7	6.7	46.7
tarih-kültür-kentleşme çalışma grubu	1	6.7	6.7	53.3
Dicle üniversitesi	1	6.7	6.7	60.0
Mimarlar Odası Diyarbakır B.	1	6.7	6.7	66.7
kadın-çocuk ana çalışma grubu	1	6.7	6.7	73.3
DESOB	1	6.7	6.7	80.0
çevre ve sağlık ana çalışma grubu	1	6.7	6.7	86.7
çevre gönüllüleri derneği	1	6.7	6.7	93.3
işçi sendikaları	1	6.7	6.7	100.0
Toplam	15	100.0	100.0	

Üyelerin sadece %26.7 sı sürece kendi isteğiyle katıldığını, % 20'lik bir bölüm ise kurum amirlerinin isteğiyle, % 53.3'lük bir kısım ise seçim ya da genel talep sonucunda sürece katıldığını ifade etmiştir. Altı çizilmesi gereken nokta, özellikle kamu kurumlarındaki katılımın üst yönetimin tercihleri çerçevesinde oluşmasıdır. Demokratik mekanizmaları genellikle dışarıda bırakan bu türden bir atama biçimi her ne kadar kurumsal katılım

yelpazesini genişletiyorsa da katılımın atama türü bir anlayışla yapılması Koordinasyon Kurulu'nun gücünü zayıflatıcı bir durum olarak görülebilir.

Tablo 7 Sürece Katılım Biçimi

	Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
kişisel karar	4	26.7	26.7	26.7
kurum amirinin isteği üzerine	3	20.0	20.0	46.7
kurumda yapılan secimle ya da genel istekle	8	53.3	53.3	100.0
Toplam	15	100.0	100.0	

Katılımcıların temsil ettikleri kurumlar içindeki pozisyonlarına bakıldığında, dikkati çeken bir boyut üyelerin temsil ettikleri kurumlarda genellikle üst düzey bir görevde olmalarıdır.

Tablo 8 Temsil Edilen Kurumdaki Konum

	Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
yönetim kurulu üyesi	4	26.7	26.7	26.7
başkan	5	33.3	33.3	60.0
bid. meclis üyesi	1	6.7	6.7	66.7
başkan vekili	2	13.3	13.3	80.0
sekretarya	2	13.3	13.3	93.3
öğretim üyesi	1	6.7	6.7	100.0
Toplam	15	100.0	100.0	

Üyelerin temsil ettikleri kurumlarda karar verici konumlarda yer almaları temsiliyetin etkinliği açısından olumlu bir durumdur. Diğer bir anlatımla temsil ettikleri kurumla YG 21 arasındaki ilişkinin sağlıklı yürüyebilmesi açısından Koordinasyon Kurulu'nda yer alan üyelerin kurumlarında karar verici konumdaki insanlar olmaları dikkate değer bir olumluluk yaratacaktır. Ancak bu tür bir yapılanmanın olumsuz tarafı söz konusu kurulun seçkin bir yapıya dönüşme riskini taşımasıdır.

Koordinasyon Kurulu üyelerinin YG 21 sürecinde ne kadar süredir görev aldıkları sorusuna verdikleri yanıtlardan, anketin uygulanma tarihinden 8 ay önce yerel seçim yapıldığı düşünülürse, üyelerin büyük bölümünün süreçle ilgisinin bir seçim döneminden fazla olduğu görülmektedir. Bu bulgu YG 21 sürecine katılım ve belediye yönetimlerinin görev süreleri arasındaki ilişki açısından önemlidir. YG 21 sürecinin önemli bir zaafı

belediyelerin desteğinde kurulmaları ve YG 21 Sekreteri'nin belediye başkanı tarafından atanmasıdır. Genel bir uygulama olarak Belediye Başkanlarının değişmesine paralel olarak, YG Genel Sekreteri de yeni seçilen başkan tarafından değiştirilmektedir. Diyarbakır'da da yönetim değişikliği ile birlikte, YG 21 Sekreteri değişmiştir. Bununla birlikte bu değişikliğin, Diyarbakır örneğinde, diğer kurullara dikkate değer ölçüde yansımadağı görülmektedir. Bu sürekliliğin temel nedeni belediye başkanı değişikliğine karşın, belediyeyi elinde tutan partinin değişmemesidir. Aynı partinin iktidarda kalması YG 21 sürecine katılan üyelerin değişmemesinde en önemli etken rolünü oynamış görünmektedir.

Tablo 9 Ne Kadardır Katılıyorsunuz (ay)

	Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
2	3	20.0	20.0	20.0
12	1	6.7	6.7	26.7
14	1	6.7	6.7	33.3
15	3	20.0	20.0	53.3
16	1	6.7	6.7	60.0
18	2	13.3	13.3	73.3
24	3	20.0	20.0	93.3
30	1	6.7	6.7	100.0
Toplam	15	100.0	100.0	

Belediyelerin YG 21 sürecinin yerel birimlerdeki çerçeve örgütü olması nedeniyle, üyelere belediyelerin ne derece katılıma açık demokratik kurumlar olduğu sorulmuştur. Bu soruya ağırlıklı olarak verilen yanıt belediyelerin katılıma açık kurumlar olduğu yönünde olmuştur.

Tablo 10 Belediyeler Demokratik Mi?

	Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
evet	12	80.0	80.0	80.0
hayır	2	13.3	13.3	93.3
kısmen	1	6.7	6.7	100.0
Toplam	15	100.0	100.0	

Üyelerin % 80'lik bir bölümü belediyelerin demokratik katılıma açık olduğunu savunurken, % 13'lük bir bölümünün bu soruya olumsuz yanıt vermiş, 1 üye ise kısmen biçiminde soruyu yanıtlamıştır.

Ancak belediyelerin yeterince katılımcı olmadığı konusunda bir görüş birliğinin de olduğu görülmektedir. Katılımı engelleyen nedenler sorusuna verilen yanıtlarda en önemli neden olarak yeterli katılım kanalının bulunmaması gösterilmiştir. Bu nedeni en önemli olarak gösterenlerin oranı % 53.3 tür. Bunu halk ilgisizliği, halkın örgütsüzlüğü ve mevzuatın yetersizliği % 13.3'lük oranlarla izlemektedir.

Tablo 11 Katılımı Zorlaştıran Nedenler

	Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
yeterli katılım kanalı yok	8	53.3	53.3	53.3
halk ilgisiz	2	13.3	13.3	66.7
halk yeterince örgütlü değil	2	13.3	13.3	80.0
mevcut mevzuat yetersiz	2	13.3	13.3	93.3
güçlü çevreler katılım kanallarını tıkıyor	1	6.7	6.7	100.0
Toplam	15	100.0	100.0	

Bu genel sorulardan sonra üyelere kendi belediyelerinin katılım açısından ne derece başarılı olduğu 1-10 ölçeği çerçevesinde sorulmuştur. Katılımcıların değerlendirmelerine göre elde edilen ortalama 6 olarak çıkmaktadır. Diğer bir anlatımla, üyeler belediyenin katılımcılık açısından belli bir başarısının olduğunu kabul etmekle birlikte, çok başarılı bulmamaktadır.

Tablo 12 Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinin Katılım Performansı

	Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
2	1	6.7	6.7	6.7
4	1	6.7	6.7	13.3
5	3	20.0	20.0	33.3
6	3	20.0	20.0	53.3
7	4	26.7	26.7	80.0
8	2	13.3	13.3	93.3
10	1	6.7	6.7	100.0
Toplam	15	100.0	100.0	

Mevcut temsiliyet kanalları açısından şu anki belediye yönetim süreçleri üzerinde en etkili kesimin kimler olduğu sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, her hangi bir kesim üzerinde oydaşma olmadığı görülmektedir. En iyi temsil edildiği düşünülen kesimler arasında öne çıkan iki kesim meclis üyeleri ve inşaat sektörü temsilcileridir.

Tablo 13 Çıkarları En İyi Temsil Edilen Kesim

	Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
her kesim	2	13.3	22.2	22.2
meclis üyeleri ve üst düzey temsilciler	2	13.3	22.2	44.4
inşaat sektörü	2	13.3	22.2	66.7
başkanın yakınları	1	6.7	11.1	77.8
örgütlü kesimler	1	6.7	11.1	88.9
halk	1	6.7	11.1	100.0
Toplam	9	60.0	100.0	
99	6	40.0		
	15	100.0		

Belediye yönetiminden en fazla dışlanan kesim sorusuna verilen yanıtlarda ise kadın ve özürliülerin ön plana çıktığı görülmektedir. İşçi ve alt kademe memurların da en fazla dışlanan kesimler arasında gösterildiği görülmektedir.

Tablo 14 En Fazla Dışlanan Kesim

		Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
Geçerli	dışlanan kesim yok	2	13.3	22.2	22.2
	işçi ve alt kademe memurlar	2	13.3	22.2	44.4
	küçük esnaf	1	6.7	11.1	55.6
	özürliüler ve kadınlar	3	20.0	33.3	88.9
	halk	1	6.7	11.1	100.0
	Toplam	9	60.0	100.0	
Geçersiz	99	6	40.0		
Toplam		15	100.0		

YG 21 sürecinin en kritik boyutlarından birisi Belediyeler bünyesinde örgütlenmiş olmalarıdır. Bu tür bir yakınlığın yarattığı avantaj ve dezavantajların üyeler arasında nasıl algılandığına yönelik sorular sorulmuştur. Sürecin belediye ile yakınlığının ne tür bir avantaj sağladığı sorusuna verilen yanıtlarda, en fazla öne çıkartılan yarar belediyelerin olanaklarından yararlanma olmuştur (% 50), bunu izleyerek belediyelerin kent sorunları konusundaki deneyimliliği ve seçilmişlerle birlikte olmanın sağladığı meşruiyet yakınlığının sağladığı avantajlar olarak belirtilmiştir.

Tablo 15 YG 21 Sürecinin Belediye Çerçevesinde Örgütlenmesinin Yararları

		Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
Geçerli	seçilmişlerle birlikte olmanın meşruiyeti	2	13.3	16.7	16.7
	bld.ler kent sorunlarına hakimdir	3	20.0	25.0	41.7
	bld.lerin ekonomik imkanları	6	40.0	50.0	91.7
	hem ekon. imkanlar hem de yerellik unsuru	1	6.7	8.3	100.0
	Toplam	12	80.0	100.0	
Geçersiz	99	3	20.0		
Toplam		15	100.0		

Söz konusu yakınlığın yarattığı sorunlar ve potansiyel sorunlara ilişkin sorulara verilen yanıtlar incelendiğindeyse, en önemli sorun olarak YG 21 Süreci'nin belediyenin denetimine girme riski olarak kaydedilmiştir. Bu bulgu çalışmanın temel varsayımlarından birisi olan yakınlığın yarattığı belediyeler tarafından YG 21 sürecinin kontrol edilme olasılığını destekler niteliktedir.

Tablo 16 Yg21in Belediye'ye Yakınlığının Yarattığı Olumsuzluklar

		Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
Geçerli	su ana kadar olumsuzluk yaratmadı	4	26.7	33.3	33.3
	mevcut bld. yönetiminin denetimine girme riski	4	26.7	33.3	66.7
	iletişim ve ortak çalışma konusundaki sorunlar	1	6.7	8.3	75.0
	merkezi yönetimin etkisi	2	13.3	16.7	91.7
	zaman zaman genel sorunların kişiselleşmesi	1	6.7	8.3	100.0
	Toplam	12	80.0	100.0	
Geçersiz	99	3	20.0		
Toplam		15	100.0		

Geleneksel kanalların dışında bir temsiliyet kanalı olarak YG 21 sürecinin kendi kentlerinde katılım açısından ne derece başarılı olduğunu 1 ile 10 arasında ölçeklendirmeleri istendiğinde, ortalamanın 5'in altında kaldığı görülmektedir. Üyelere göre, YG 21 süreci katılım açısından başarısız olmasa bile ortalamanın altında kalan bir performans göstermiştir.

Tablo 17 Yg21'in Katılım Konusundaki Başarısı

		Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
Geçerli	2	2	13.3	14.3	14.3
	3	3	20.0	21.4	35.7
	5	5	33.3	35.7	71.4
	6	1	6.7	7.1	78.6
	7	1	6.7	7.1	85.7
	8	2	13.3	14.3	100.0
	Toplam	14	93.3	100.0	
Geçersiz	99	1	6.7		
Toplam		15	100.0		

Katılım konusunda en çok hangi kesimlerin dışarıda kaldığı sorulduğunda, verilen yanıtlarda en önen çıkan Belediye dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarının katılımının sınırlı kalmasıdır. Bunun dışında, sivil toplum kuruluşlarının ve halk katılımının da yeteri düzeye ulaşmadığı vurgulanmıştır.

Tablo 18 Katılımı En Sınırlı Kesim

		Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
Geçerli	kamu kurum ve kuruluşları	4	26.7	40.0	40.0
	STKlar	2	13.3	20.0	60.0
	halk	2	13.3	20.0	80.0
	öğrenciler	1	6.7	10.0	90.0
	yaşlı ve engelliler	1	6.7	10.0	100.0
	Toplam	10	66.7	100.0	
Geçersiz	99	5	33.3		
Toplam		15	100.0		

Kamu kurumlarından katılımı konusundaki sınırlamanın ise merkezi yönetimin (Valilik) YG 21 sürecine olumlu yaklaşmamasının etkili olduğu vurgulanmaktadır. Üyelerin % 71.4 ü bu konuda merkezi yönetimin destekleyici bir tavrının olmadığını düşünmektedir.

Tablo 19 Merkezi Yönetimin Engelleyiciliği var mı?

		Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
Geçerli	evet	10	66.7	71.4	71.4
	hayır	4	26.7	28.6	100.0
	Toplam	14	93.3	100.0	
Geçersiz	99	1	6.7		
Toplam		15	100.0		

Daha sınırlı da olsa Belediye içinde de, gerek Belediye Meclisi gerekse Belediye bürokrasisinden de belli bir katılım isteksizliği olduğu ifade edilmektedir. Üyelerin biri hariç tamamı Belediye Meclisi Üyelerinin ya sürece ilgisiz kaldığını ya da sürece yeterli katılım göstermediğini düşünmektedir.

Tablo 20 Belediye Meclis Üyelerinin Yg21 Sürecine İlgisi

		Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
Geçerli	olumlu ancak yeterli katılım gösterilmiyor	9	60.0	60.0	60.0
	olumlu ve katılımcı	1	6.7	6.7	66.7
	ilgisiz	5	33.3	33.3	100.0
	Toplam	15	100.0	100.0	

Benzer bir değerlendirme Belediye bürokrasisi için de yapılmakta ve katılım konusunda yeterli istekliliğin bu kesimde de bulunmadığı ifade edilmektedir.

Tablo 21 Belediye Bürokrasisinin YG21 Sürecine İlgisi

		Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
Geçerli	olumlu ancak yeterli katılım gösterilmiyor	9	60.0	60.0	60.0
	olumlu ve katılımcı	2	13.3	13.3	73.3
	ilgisiz	4	26.7	26.7	100.0
	Toplam	15	100.0	100.0	

Sivil toplum kuruluşlarının YG 21 sürecinin en önemli öğelerinden birisi olduğu düşüncesinden yola çıkarak, sivil toplum kuruluşlarının katılım istekliliğine yönelik sorular da sorulmuştur. Bu konuda da önemli bir tikanıklığın yaşandığı görülmektedir. Üyelerin % 66.7'lik bir bölümü katılımın yetersiz olduğunu düşünmektedir.

Tablo 22 Sivil Toplum Kuruluşlarının Katılımı Yeterli mi?

	Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
evet	5	33.3	33.3	33.3
hayır	10	66.7	66.7	100.0
Toplam	15	100.0	100.0	

Katılımın niçin sınırlı kaldığı sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, en fazla vurgulanan boyut yeterli tanıtımın yapılmaması ve YG 21 sürecinin yaptırım gücünün bulunmamasının yarattığı yabancılaşma ana nedenler olarak vurgulanmaktadır.

Tablo 23 Sivil Toplum Kuruluşlarının İlgisizlik Nedeni Ngo'ların İlgisizlik Nedeni

		Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
Geçerli	ortak çalışmalar yürütülmemesi	1	6.7	10.0	10.0
	gönüllülük temeline dayanması	1	6.7	10.0	20.0
	yeterince tanıtılmaması ve bilgilendirme eksikliği	5	33.3	50.0	70.0
	yaptırım gücü olduğuna inancın az olması	2	13.3	20.0	90.0
	9	1	6.7	10.0	100.0
	Toplam	10	66.7	100.0	
Geçersiz	99	5	33.3		
Toplam		15	100.0		

Bu soruyla ilişkin bir diğer soru YG 21 sürecinin belediyenin karar verme süreçleri üzerindeki etkisi olmuştur. Bu soruya verilen yanıtların ortalaması 3 ün altında kalmaktadır. Diğer bir anlatımla, üyeler YG 21 sürecinin belediyelerin karar verme süreçleri üzerinde dikkate değer bir etkisinin olmadığını düşünmektedir.

Tablo 24 YG 21 Sürecinin Belediyenin Karar Verme Süreçlerinin Üzerindeki Etkisi

		Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
Geçerli	1	3	20.0	21.4	21.4
	2	1	6.7	7.1	28.6
	3	2	13.3	14.3	42.9
	4	3	20.0	21.4	64.3
	5	1	6.7	7.1	71.4
	6	1	6.7	7.1	78.6
	7	1	6.7	7.1	85.7
	8	2	13.3	14.3	100.0
	Toplam	14	93.3	100.0	
Geçersiz	99	1	6.7		
Toplam		15	100.0		

Üyelerin gerek YG 21 Sürecinin katılım üzerindeki etkisi gerekse karar verme süreçlerine etkisi konusundaki görece başarısızlık değerlendirmesi dikkate alındığında, YG 21 sürecine ilişkin sürecin yaptırım gücü ve aldığı kararlara ilişkin iki soru önem kazanmaktadır. Üyelerin hemen tamamı şu anki işleyiş biçimi olan YG 21 kararlarının

yaptırım gücü olmamasından rahatsızdır. Alınan kararların Belediye'ye bir geri besleme olarak dönmesi yerine, yaptırım gücü olan kararlar olarak dönmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Tablo 25 Yg21 Nasıl Bir Yapılanma Olmalı

	Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
Geçerli yaptırım gücü olmalıdır	14	93.3	93.3	93.3
danışma niteliği yeterlidir	1	6.7	6.7	100.0
Toplam	15	100.0	100.0	

Bu soruyla ilişkili olarak kararların ne tür bir mekanizma içinde uygulanması gerektiği sorulduğunda, üyelerin % 57.1'i alınan kararların hiç bir onay sürecinden geçmeden uygulanması gerektiğini düşünürken, % 21.4'lük bir kesim ya Belediye Meclisi'nin ya da Başkan'ın onayından geçerek kararların uygulanmasını istemektedir.

Tablo 26 Kararlar Nasıl Uygulamaya Konulmalı

	Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
Geçerli herhangi bir onay sürecinden geçmeden uygulanmalı	8	53.3	57.1	57.1
bld.meclis onayından geçmeli	2	13.3	14.3	71.4
bld. başkanının onayından geçmeli	1	6.7	7.1	78.6
koordinasyon kurulunun onayından geçmelidir	2	13.3	14.3	92.9
tüm bileşenlerin ortak onayından sonra	1	6.7	7.1	100.0
Toplam	14	93.3	100.0	
Geçersiz	1	6.7		
Toplam	15	100.0		

YG 21 sürecinin daha katılımcı ve etkin hale getirilmesi için neler yapılmalı sorusuna verilen yanıtlarda, en fazla vurgulanan boyut (% 40.0) sürecin tanıtımına yönelik faaliyetlerin artırılmasıdır. Bunun yanında alınan kararların yaptırım gücünün bulunması ve kararların kısa sürede uygulamaya konulması vurgulanan konulardır. Bu değerlendirmeler içinde en ilginç olan öneri belediye başkanının YG 21 sürecine başkanlık etmesidir (% 13.3). Bu tür bir önerinin geri planında, başkanın katılımıyla YG 21 sürecinin daha dikkat çekici ve kararlarının uygulanabilir olmasını sağlamak

kaygısının bulunduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bununla birlikte, söz konusu önerinin uygulanması durumunda, YG 21 sürecinin zaten sınırlı olan özerkliğinin daha da düşeceğini belirtmek gerekir.

Tablo 27 Yg21in Daha Sağlıklı İşlemesi İçin Öneriler

	Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
katilimi sağlamak için tanıtım ve ilgi çekici faaliyetler	6	40.0	40.0	40.0
yaptırım gücünün somutlaştırılması	2	13.3	13.3	53.3
koordinasyon kurulu işleyişinin iyileştirilmesi	1	6.7	6.7	60.0
alınan kararların kısa surede uygulamaya konması	2	13.3	13.3	73.3
sorumluluk üstlenmek ve kente duyarlı olmak	1	6.7	6.7	80.0
bd. bsk.nın YG21' de bsk.lik etmesi, toplantılara katılımı	2	13.3	13.3	93.3
kadrolaşmaya giderek nitelikli arkadaşları değerlendirme	1	6.7	6.7	100.0
Toplam	15	100.0	100.0	

Belediye Meclisi'nde yer alan 19 üyenin 14 tanesi soruları yanıtlamayı kabul etmiştir. Bu anket uygulaması başka bir çalışmanın konusu olmakla birlikte, söz konusu ankete katılanların katılım, belediye meclisinin temsiliyet kapasitesi ve YG 21 süreci üzerine meclis üyelerinin düşünceleri bu çalışmanın konusu olduğundan burada bu boyutlar üzerine bir değerlendirme yapılacaktır.

Günümüzde YG 21 gibi süreçlerin ortaya çıkış gerekçelerinden en önemlisi başta Belediye Meclisleri olmak üzere mevcut katılım kanallarının yetersiz kaldığıdır. Bu çerçevede belediye meclis üyelerine meclislerin ne derece halkı temsil edebilme kapasitesinin olduğu sorulduğunda, verilen ağırlıklı yanıt meclislerin halkı temsil etme konusunda yetersiz kaldığıdır. Anketi yanıtlayanların % 85.7'si meclislerin halkı temsil etmekte yetersiz kaldığını vurgulamaktadır. Bu tür bir durumun belediye meclis üyelerinin kendileri tarafından da kabul edilmesi önemli bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 28 Halkın Belediye Meclisi Aracılığıyla Temsil Edilme Durumu

		Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
Geçerli	hayır	12	85.7	100.0	100.0
Geçersiz	99	2	14.3		
Toplam		14	100.0		

Bu yetersizliğin kaynağında ne olduğu sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, halkın katılımı için gerekli mekanizmalarının bulunmaması (% 21.4), adayların seçiminin halk tarafından yapılmaması (14.3) ve üyelerin halk tarafından yeterince tanınmaması (14.3) temel nedenler olarak gösterilmektedir. Son iki tespitin ilişkili olduğu düşünülürse, meclis üyeliği adaylarının parti merkezlerince belirlenmesi temel yetersizlik nedeni olarak öne çıkmaktadır.

Tablo 29 Temsiliyet Yetersizliğini Nedenleri

		Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
Geçerli	adayların yetersizliği	1	7.1	12.5	12.5
	adayların seçim sürecindeki problem	2	14.3	25.0	37.5
	halk katılımının yetersizliği	3	21.4	37.5	75.0
	meclis üyelerinin yeterince tanıtılmaması	2	14.3	25.0	100.0
	Toplam	8	57.1	100.0	
Geçersiz	99	6	42.9		
Toplam		14	100.0		

Söz konusu yetersizliğin ortadan kaldırılmasına yönelik önerilere bakıldığında, farklı önerilerin eşit ağırlıklarla dağıldığı görülmektedir. Ancak en fazla öne çıkan talep meclis üyeleri ile halk arasındaki etkileşimin artırılmasına yönelik tedbirlerin öne çıktığı görülmektedir. Ayrıca parti merkezinden aday belirleme uygulamasına son verilmesi de ağırlıklı öneriler arasındadır.

Tablo 30 Temsil Kapasitesinin Artırılması İçin Öneriler

		Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
Geçerli	meclisin yetkileri artırılmalı	1	7.1	16.7	16.7
	meclis üyelerinin halkla iletişimi artsın	2	14.3	33.3	50.0
	parti merkezi atama yapmasın	1	7.1	16.7	66.7
	önseçim yapılsın, parti tabanının etkisi artırılmalı	1	7.1	16.7	83.3
	kent meclisleri kurulsun	1	7.1	16.7	100.0
	Toplam	6	42.9	100.0	
Geçersiz	99	8	57.1		
Toplam		14	100.0		

Katılım yapısının iyileştirilmesine yönelik meclis dışında YG 21 etkinliklerinin olumlu bir katkısının olup olmayacağı sorulduğunda, yanıt veren üyelerin tamamı bu sürece katılım açısından olumlu baktıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 31 Danışma Ve Kent Meclisleri

		Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
Geçerli	evet	12	85.7	100.0	100.0
Geçersiz	99	2	14.3		
Toplam		14	100.0		

Kent Konseyi ve Meclis'inin kurulmasına ilişkin olumlu tavrın yanında meclis üyelerine YG 21 karar mekanizmalarının statüsünün ne olması gerektiğine ilişkin sorulan soruya verilen yanıtlarda yanıt verenlerin % 33.3'lük bölümü YG 21 sürecinin Belediye Meclisi'ne bağlı olarak çalışması gerektiğini belirtirken, % 50'lik bölümü bağımsız olarak çalışmasını önermekte, ancak aldığı kararların tavsiye niteliğinde kalması gerektiğini savunmaktadır. Sadece % 16.7'lik bir bölümü YG 21 sürecinin bağımsız olmasını ve aldığı kararların yaptırım gücünün gerekliliğine işaret etmiştir. Bu değerlendirmeler göstermektedir ki, üyelerin büyük bölümü YG 21 sürecini gerekli görmekle birlikte, yaptırım gücünün olmasına karşı çıkmaktadır.

Tablo 32 Sürecinin Statüsü

		Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
Geçerli	bld. meclisine bağlı çalışmalı	4	28.6	33.3	33.3
	bağımsız olmalı ve tavsiye kararları almalı	6	42.9	50.0	83.3
	bağımsız olmalı ve kararları uygulanmalı	2	14.3	16.7	100.0
	Toplam	12	85.7	100.0	
Geçersiz	99	2	14.3		
Toplam		14	100.0		

YG 21 Süreci'nin örgütlenmesi konusundaki düşüncelerine yönelik soruya verilen yanıtlarda, % 50'lik bir bölüm sürecin Belediye Meclisi'nin önderliğinde örgütlenmesini, % 25'lik bir bölüm, mevcutta duruma yakın olarak, belediye başkanının etkili olmasını, % 25'lik bir bölümde sürecin bağımsız çalışması gerektiğini savunmaktadır.

Tablo 33 YG 21 Süreci'nin Oluşumunu Kim Üstlenmeli

		Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimsel yüzde
Geçerli	bld. meclisi	6	42.9	50.0	50.0
	bld. başkanı	3	21.4	25.0	75.0
	bağımsız olmalı	3	21.4	25.0	100.0
	Toplam	12	85.7	100.0	
Geçersiz	99	2	14.3		
Toplam		14	100.0		

VII. SONUÇ

Bu çalışmanın temel hareket noktasını Türkiye kentlerinde 1990'lı yılların ortalarından itibaren işlerlik kazanan ve yaygınlaşan YG 21 Süreci'nin demokratikleşme ve katılım süreçlerine ne tür katkılarının olduğu sorusu oluşturmuştur. Söz konusu süreç hemen her kesim tarafından kabul edilen yerel yönetimlerde katılım yetersizliğine bir yanıt olarak ortaya çıkmış ve bu çerçevede yaygınlaşmıştır.

Sürecin yukarıdan aşağı kurgulanmasına karşın, dikkate değer sayıda kentte kabul gördüğü görülmektedir. Kurgusu itibariyle, yerel yönetimlerin destek ve öncülüğünde kurulan bu yapılanmaların neredeyse tamamı belediyeler bünyesinde gerçekleşmiştir.

Ancak belediyelerin bu süreçle ilişkisi sadece muktedir kılmaya yönelik çabalarla sınırlı değildir. Belediye başkanları kentlerde kurulan YG 21 sürecinin tepe noktasındaki genel sekreteri göreve atama yetkisine sahiptirler. Bunun ötesinde, Diyarbakır örneğinde de olduğu gibi, etkinlikler genellikle belediyenin sağladığı olanaklarla sürdürülmektedir.

YG 21 sürecinin farklı düzeylerde karar mekanizmalarının varlığına karşın, bu mekanizmalar aracılığıyla alınan kararların yaptırım gücünün bulunmadığı görülmektedir. Alınan kararlar genellikle tavsiye kararı niteliğindedir.

YG 21 sürecinin bir üçüncü özelliği toplumda kamu ve sivil toplum düzeyinde örgütlü kesimlerin katılımına olanak vermesidir. Bu çerçevede bireysel üyeliklerde yer yer gözlenmekle birlikte, temel katılım biçimi kurumsaldır.

YG 21 sürecinin bu üç özelliği sürecin güçlü noktalarını oluşturduğu kadar, zayıf yönlerini de teşkil etmektedir. Belediye bünyesinde örgütlenme ve özellikle Belediye Başkanlarının YG 21 örgütlenmesinin genel sekreterini atama yetkisi, örgütlenme açısından önemli kolaylıklar sağlamaktadır. Diyarbakır örneğinde de olduğu gibi, belediyenin sağladığı olanaklar önemli bir muktedir kılıcı özellik olarak belirginleşmekte ve bu sürece katılanlar tarafından da kabul edilmektedir. Ancak bu tür bir bağ, sürecin sağlıklı işleminin en önemli engellerinden birisini de oluşturmaktadır. Bu tür bir bağ ve bağımlılık, söz konusu süreci belediye yönetimlerinin tercihlerine ve isteklerine karşı zayıf konuma düşürmektedir. Çalışmanın giriş bölümünde de ifade edildiği üzere, YG 21 sürecinden beklentilerden en önemlilerinden birisi geleneksel patron-adamı ilişkilerinin dışında çoğulcu bir katılıma olanak sağlamasıdır. Bununla birlikte, söz konusu bağımlılık YG 21 sürecinin bu tür yapıları aşmak bir yana, belediye yönetimleriyle belli bir patron-adamı ilişkisine gebe bir konum yaratmaktadır. Diyarbakır YG 21 Koordinasyon Kurulu'nda yer alan üyelerin önemli bir bölümü bu zayıflığa işaret ederek daha bağımsız bir yapılanmanın gerekliliğini vurgulamışlardır.

YG 21 sürecinin aldığı kararların belediyeler üzerinde yaptırım gücünden çok bir tavsiye çerçevesi oluşturması, seçimle gelmemiş bir mekanizmanın seçilmişlere benzer bir

yaptırım gücü olmaması gerektiği düşüncesi ile desteklenebilir. Bu haliyle YG 21 bir karar ve uygulama birimi olmaktan çok, en iyimser yorumla, bir baskı grubu niteliğindedir. Ancak bu tür bir yapının zayıf noktası alınan tavsiyelerin belediye yönetimlerince tatmin edici biçimde dikkate alınmadığında, YG 21 sürecine katılım istekliliğini düşüreceğidir. Diyarbakır YG 21 Koordinasyon Kurulu üyeleri bu durumun katılımdan caydırıcı bir etki yarattığını belirterek, sorunun kendi çalışmalarını olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

YG 21 sürecinin örgütlü kesimlerin kurumsal temsiliyetine dayanması, söz konusu yapılanmanın görece kolay örgütlenmesi açısından önemli bir kolaylaştırıcı olmuştur. Bununla birlikte, örgütsüz kesimlerin genişliği düşünüldüğünde, kentlerdeki dengelerin örgütlü kesimler lehine değişmesi riskinin bu süreci tehdit eden önemli bir boyut olduğu söylenebilir. Bu çerçevede YG 21 Koordinasyon Kurulu üyeleri YG 21 sürecinin katılım konusunda yeterli etkiyi yaratamadığını belirtirken, bir ölçüde bu zayıflığa işaret etmektedirler.

Bu çerçevede, yapılan çalışma sonucunda, söz konusu sürecin hedeflerine varabilmesine yönelik üç temel öneri ortaya çıkmaktadır.

- YG 21 sürecinin belediyeler bünyesinde ve desteğinde örgütlenmesinin sağladığı avantajlara karşın, örgütlenme biçiminde belediye yönetimleri karşısında YG 21 örgütlenmesinin özerkliğini sağlayacak düzenlemelere ihtiyaç vardır. Özellikle YG 21 Genel Sekreteri'nin belediye başkanı tarafından atanması uygulamasından vazgeçilerek, söz konusu göreve getirilecek üyenin YG 21 içinde en geniş katılımı ile seçilmesinde yarar vardır.
- YG 21 sürecinin aldığı kararların yaptırım gücünün bulunmaması katılımı olumsuz etkileyen bir nedendir. Kuşkusuz Belediye Meclislerine alternatif bir karar merciinin oluşturulması anlamlı değildir. Ancak, sınırları iyi tanımlanarak ve belediye meclisleri ile ilişkilendirilerek belli alanlarda YG 21 sürecinde alınan kararların tavsiye niteliğinden öteye taşınması gerekmektedir.

Ancak bu tür bir çerçevenin geliştirilmesi detaylı bir çalışmayı gerektirmektedir.

- YG 21 sürecinin örgütlü kesimleri içeren biçimde kurumsal katılıma izin vermesi, örgütsüz kesimleri dışarıda bırakan bir çerçeve oluşturmaktadır. Bu tür bir yapılanma kentsel temsiliyet açısından riskli bir durum oluşturmaktadır. Bu sorunun aşılabilmesine yönelik olarak, örgütsüz kesimlerin temsiliyetine olanak sağlayacak bir modele ihtiyaç vardır.

VIII. REFERANSLAR

AKARLI, E.D., and BEN-GOR, G. (Derleyenler), 1975: *Political Participation in Turkey: Historical Background and Present Problems*, Boğaziçi University Press, İstanbul.

ANTALYA Kent Konseyi Yerel Gündem 21, 1999: *21. Yüzyılın Gelişim Projeksiyonu: Yerel Yönetim Demokratikleşme Projesi*, UNDP-IULA-EMME-ICLEI, Antalya Büyükşehir Belediyesi, Akdeniz Belediyeler Birliği, Antalya.

AUCLAIR, Christine, 2000: "Monitoring Urban Conditions and Trends", in *Habitat Debate: The Road From İstanbul*, Vol.6, No.1, UNCHS (Habitat), Nairobi.

BURSA Büyükşehir Belediyesi, 1997: *Şehir Danışma ve Dayanışma Konseyi (Bursa Kent Konseyi) Toplantı Raporları: 1995-1997*, Bursa Büyükşehir Belediyesi Yayın Dizisi No: 6, Bursa.

BURSA Büyükşehir Belediyesi Yerel Gündem 21, 2000: *Yaşanabilir Bursa İçin Geleceğin Yerel Yönetim Modeli*, Bursa Büyükşehir Belediyesi, Bursa.

CASTELLS, M. (1977) *Urban Question*. Londra: Arnold

CZEMPIEL, Ernst-Otto, 1992: "Governance and Democratization", in James N. Rosenau and Ernst-Otto Czempel (Eds.), *Governance Without Government: Order and Change in World Politics*, Cambridge University Press, Cambridge.

COHEN, Jean L., and ARATO, Andrew, 1992: *Civil Society and Political Theory*, MIT Press, Massachusetts.

CORNELIUS, W.A., 1976: "Leaders, Followers and Official Patrons in Urban Mexico", in S.W. Schmidt, J.C. Scott, C.H. Landé and L. Guasti (Eds.), *Friends, Followers and Factions*, University of California Press, Berkeley

DONNISON, David, 1995: "The Good City and Its Civic Leaders", in Colin Crouch and David Marquand (Eds.), *Reinventing Collective Action: From the Local to the Global*, The Political Quarterly Publishment, U.K.

DUNSHIRE, Andrew, 1993: "Modes of Governance", in Jan Kooiman (Ed.), *Modern Governance: New Government – Society Interactions*, Sage London; Newbury.

EISENSTADT, S.N., and RONIGER, L., 1984: *Patrons, Clients and Friends*, Cambridge University Press.

EMREALP, Sadun, 1998: "Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Teşviki ve Geliştirilmesi", *Ada Kentliyim*, Sayı: 14, Ankara.

GELLNER, E., and WATERBURY, J. (Eds.), 1977: *Patrons and Clients in Mediterranean Societies*, Duckworth, London.

GÜNEŞ-AYATA, Ayşe, 1994a: “Clientalism: Premodern, Modern, Postmodern”, in **Luis Roniger and Ayşe Güneş-Ayata (Eds.)**, *Democracy, Clientalism and Civil Society*, Lynne Rienner Publishment, London, U.K.

GÜNEŞ-AYATA, Ayşe, 1994b: “Roots and Trends of Clientalism in Turkey”, in **Luis Roniger and Ayşe Güneş-Ayata (Eds.)**, *Democracy, Clientalism and Civil Society*, Lynne Rienner Publishment, London, U.K.

HEPER, M., 1981: *Kent Göçmeni ve Bürokratik Örgütler*, Boğaziçi University Press, İstanbul.

HEPER, M., (der.)1985: *Dilemmas of Decentralisation*, Friedrich Ebert Stiftung

ICLEI (International Council for Local Environmental Initiatives), 1996: *The Local Agenda 21 Planning Guide: An Introduction to Sustainable Development Planning*, ICLEI Publishments, Toronto, Canada.

IULA-EMME (International Union of Local Authorities – East Mediterranean and Middle East Section), 1993: *Yerel Yönetim ve Demokrasi: Kavramlar – Yaklaşımlar*, Yerel Yönetimin Geliştirilmesi Programı Dizisi, Toplu Konut İdaresi Yayınları, Ankara

IULA-EMME (International Union of Local Authorities – East Mediterranean and Middle East Section), 1997: *Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Teşviki ve Geliştirilmesi Projesi Bülteni*: Sayı:1, Kasım 1997, İstanbul

IULA-EMME (International Union of Local Authorities – East Mediterranean and Middle East Section), 1998: *Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Teşviki ve Geliştirilmesi Projesi Bülteni*: Sayı:3, Ağustos 1998, İstanbul

IULA-EMME (International Union of Local Authorities – East Mediterranean and Middle East Section), 2000: *Implementing Local Agendas 21 in Turkey: Progress Report No:2 (1 April 2000-30 June 2000)*, IULA-EMME Yayınları, İstanbul.

İZMİT Kent Kurultayı, 2000: *İzmit Kent Meclisi Koordinasyon Kurulu Çalışma Raporları Nisan 1998 – Mart 2000*, İzmit Kent Kurultayı Yayınları, Doruk Yayıncılık, İzmit.

KAHRAMAN, M.A. 2000: *Practical Approaches to Governance in Turkey: A Critical Evaluation of Local Agendas 21 in the Context of Historical Development of Governance*. Basılmamış yüksek lisans tezi, ODTÜ, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

KARPAT, K. 1975, ‘The Politics of Transition: Political Attitudes and Party Affiliation in Turkish Shantytowns, E. Akarlı ve G. Ben Dor (der.) içinde.

KELEŞ, Ruşen, 1993: *Kent ve Siyaset Üzerine Yazılar*, IULA-EMME, İstanbul

KELEŞ, Ruşen, and TOPRAK, Zerrin, 2000: *21. Yüzyıla Giderken Türkiye’de Belediye Meclislerinde Siyaset*, İzmir Büyükşehir Belediyesi Yerel Gündem 21 Yayını, Nisan 2000, İzmir.

KÖKSAL, S., and KARA, N., 1990: “1980 Sonrasında Yerel Siyasetin Örgütlenmesi”, *Toplum ve Bilim*, Kış-Bahar 1990

ÖZBUDUN, E., 1981: "Turkey: The Politics of Clientalism", in **S.N. Eisenstadt and R. Lemarchand (Eds.)**, *Political Clientalism Patronage and Development*, Contemporary Political Sociology Volume 3, Sage Publications, Beverly Hills, London, pp.249-271

POGGI, G., 1983: "Clientalism", *Political Studies*, Vol.31, pp.662-667

PUTNAM, D. ve diğeri, 1993: *Making Democracy Work: Civic Tradition in Modern Italy*, Princeton University Press, Princeton.

RONIGER, L., and GÜNEŞ-AYATA, A. (Eds.), 1994: *Democracy, Clientalism and Civil Society*, Lyenne Rienner Publishers, London.

SAUNDERS, P., 1979: *Urban Politics*. Hutchinson, London

TEKELİ, İlhan, 1992: *Belediyeçilik Yazıları (1976-1991)*, IULA-EMME Yayınları, Kent Basımevi, İstanbul.

TEKELİ, İlhan, 1996a: *Habitat II Konferansı Yazıları*, Toplu Konut İdaresi Yayınları, Ankara.

TEKELİ, İlhan, 1996b: "Bir Demokrasi Projesi Olarak Yerel Habitatlar", *Ada Kentliyim*, Sayı: 8, Ankara.

YOUNG, S. 2000 : ' Participation Strategies and Local Environmental Politics: Local Agenda 21, G. Stoker (der.) *The New Politics of British Local Governance*. Macmillan: Londra.

EKLER

EK I: YG 21 Koordinasyon Kurulu Üyelerine Verilen Anket Örneği

DİYARBAKIR YEREL GÜNDEM 21 ANKETİ

Kişisel bilgiler

1. Doğum Yılı.....
2. Cinsiyet () Erkek () Kadın
3. Doğum Yeri.....
4. Eğitim Durumu.....

Mesleki Bilgiler

5. Diyarbakır'a geliş yılınız.....
6. Çalışma yaşamınızı ilk yaptığınız işten başlayarak sıralar mısınız

Çalışılan Kurum	Yıllar	Görev

Yerel Gündem 21 sürecine yönelik sorular

7. Koordinasyon kurulunda hangi kurumu ya da platformu temsil ediyorsunuz
.....
8. Bu kurumdaki göreviniz nedir?
.....
9. Yerel Gündem 21 sürecine katılımınız nasıl gerçekleşti
() Kişisel karar
() Kurum amirinin isteği üzerine
() İçinde yer aldığım kurumda yapılan seçimle ya da diğer kurum/platformdaki katılımcıların isteği üzerine
() Diğer...belirtiniz.....

10. Ne kadar süredir yerel gündem etkinliklerine katılıyorsunuz?

.....yıl ya da ay olarak belirtiniz.

11. Sizce belediyeler halk katılımına olanak veren demokratik kuruluşlar mıdır

() Evet

() Hayır

12. Belediyelerde katılımı zorlaştıran en önemli faktörler nelerdir. En önemli bulduğunuz üç tanesini önem sırasına göre işaretleyiniz

() Yeterli katılım kanalı yok

() Halk ilgisiz

() Halk yeterince örgütlü değil

() Mevcut mevzuatlar yetersiz

() Güçlü çevreler katılım kanallarını tıkkıyor

()

Diğer....belirtiniz.....

13. Diyarbakır BŞB' yi katılım açısından 1 ile 10 arasında bir değerlendirme yapsanız ne puan verirdiniz (1 en az katılımı 10 en yüksek katılımı temsil etmektedir.)

.....

14. Sizce belediyelerde çıkarları en iyi temsil edilen kesim hangisidir

.....

.....

15. Sizce belediyelerden en fazla dışlanan/temsil hakkı bulamayan kesim hangisidir

.....

.....

16. Yerel Gündem 21 sürecinin katılım açısından başarısını değerlendirmek gerekse 1 ile 10 arasında ne puan verirsiniz (1 en düşük, 10 en yüksek).

.....

17. Yerel Gündem 21 sürecinin yerel politikalara etki yapma açısından başarısını değerlendirmek gerekse 1 ile 10 arasında ne puan verirsiniz (1 en düşük, 10 en yüksek).

.....

18. Sizce Yerel Gündem 21 sürecinin en önemli sorunları nelerdir (Her bir başlık için 1 ile 10 arasında bir puan veriniz (1 en az etkide bulunan 10 en çok etkide bulunan faktör)

- Yaptırım gücünün bulunmaması
 Hukuki bir temelinin bulunmaması
 Belediyeden bağımsız bir yapısının bulunmaması
 Yerel yöneticilerin engelleyici tavırları
 Merkezi yönetim birimlerinin engelleyici tavırları
 YG 21 sürecinin katılımcılarının yetersizlikleri
 YG 21 sürecine katılanların kişisel çıkarlarını ön plana alması
 Mali yetersizlikler
 YG 21 projesinin merkezinden yeterince destek ve rehberlik sağlanmaması

Diğer..... belirtiniz.....

19. Sizce Yerel Gündem 21 yaptırım gücü olan bir yapılanma mı olmalıdır bugünkü gibi danışma işlevi ile mi sınırlı kalmalıdır

- Yaptırım gücü olmalıdır
 Danışma niteliği yeterlidir

Diğer... belirtiniz.....

20. Sizce Yerel Gündem 21 in aldığı kararlar nasıl bir süreçten geçtikten sonra uygulamaya konulmalıdır.

- Yerel Gündem 21 çerçevesinde alınan kararlar her hangi bir onay ya da denetim sürecinden geçmeden uygulamaya konulmalıdır
 Belediye Meclisinin onayından geçtikten sonra uygulanmalıdır
 Belediye Başkanının onayından geçtikten sonra uygulanmalıdır
 Diğer... belirtiniz.....

21. Yerel Gündem 21 sürecinin Belediye bünyesinde olmasının ne tür bir olumlulukları vardır?

.....
.....

22. Yerel Gündem 21 sürecinin Belediye bünyesinde olmasının ne tür olumsuzlukları vardır?

.....

23. Yerel Gündem 21 sürecinin belediye içinde dirençle karşılaştığını düşünüyor musunuz

- Hayır

() Evet.....Sizce neden
nedir.....
.....
.....

24. Belediye Meclis Üyelerinin Yerel Gündem 21 sürecine ilgisini genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz.

- () Olumlu ancak yeterli katılım gösterilmiyor
() Olumlu ve katılımcı
() Olumsuz/engelleyici
() İlgisiz

25. Belediye Meclis Üyelerinin Yerel Gündem 21 sürecine katılımını 1 ile 10 arasında puanlamanız gerekse nasıl bir değerlendirme yaparsınız (1 en az, 10 en yüksek)

.....

26. Belediye Bürokrasisinin Yerel Gündem 21 sürecine ilgisini nasıl değerlendiriyorsunuz

- () Olumlu ancak yeterince katılımcı değil
() Olumlu ve katılımcı
() Olumsuz/engelleyici
() İlgisiz

27. Belediye Meclis Üyelerinin Yerel Gündem 21 sürecine katılımını 1 ile 10 arasında puanlamanız gerekse nasıl bir değerlendirme yaparsınız (1 en az, 10 en yüksek)

.....

28. Yerel Gündem 21 sürecinin merkezi yönetim birimlerinden kaynaklanan bir dirençle karşılaştığını düşünüyor musunuz

- () Hayır
() Evet.....Sizce neden
nedir.....

.....
.....

29. Yerel Gündem 21 sürecine sivil toplum kuruluşlarının yeterince ilgi gösterdiğini düşünüyor musunuz

- () Evet
() Hayır...sizce en temel neden
nedir.....

.....
.....

30. Sizce Yerel Gündem 21 sürecini gerçek hedeflerinin dışına çıkartmaya çalışan kesimler var mı?

() Hayır

() Evet...Hangi

kesimler.....

31. Yerel Gündem 21 sürecinde katılımı en sınırlı olan kesim hangisi ya da hangileridir

1.....

2.....

3.....

32. Yerel Gündem 21 sürecinin daha sağlıklı işleyebilmesi için önerileriniz var mı?

() Yok

() Var...Nelerdir?

1.....

.....

2.....

.....

3.....

.....

EK II : Diyarbakır Büyükşehir Belediye Meclis Üyelerine Verilen Anket Örneği

BELEDİYE BAŞKANLARI VE MECLİS ÜYELERİ ARAŞTIRMASI SORU KAĞIDI

1. Belediyenin Adı:.....

İlçesi.....

İli.....

2. Görevi:

() Belediye Başkanı

() Meclis Üyesi

3. Cinsiyeti

() Erkek

() Kadın

4. Doğum yılı.....

5. Öğrenim durumunu

() İlkokul Mezunu

() Ortaokul Mezunu

() Lise Mezunu

() Lise Dengi okul mezunu

() Önlisans/Alanı.....

() Üniversite Mezunu/Alanı.....

() Yüksek Lisans/Alanı.....

6. Doğduğu yer

İli.....

İlçesi.....

7. Diyarbakır'a geliş tarihi

8. Diyarbakır'a geliş nedeni

() İş bulduğu için

() İş bulmayı umduğu için

() Daha iyi yaşamayı istediği için

() Geldiği yerde geçinme şansı kalmadığı için

() Çocukları veya kendisi oku(t)mak için

() Görev nedeniyle

()

Diğer....belirtiniz.....

9. İlk oturulan konut türü ve niteliği

- () Kira-gecekondu
() Ev sahibi-gecekondu
() Kira-apartman
() Ev sahibi-apartman

10. Sırasıyla hangi semtlerde oturdunuz. (sondan başa doğru)

Semt	Konut Türü
1.....	() gecekondu () apartman () müstakil
2.....	() gecekondu () apartman () müstakil
3.....	() gecekondu () apartman () müstakil
4.....	() gecekondu () apartman () müstakil
5.....	() gecekondu () apartman () müstakil

11. Çalışmaya başladığınız tarihten itibaren çalıştığınız işleri baştan sona doğru sıralayınız
(baştan sona doğru)

	Kurum	görev	Başlama yılı	Çalışma süresi
1				
2				
3				
4				
5				
6				
Baba			----- -----	----- -----

12. Seçildikten Sonra, Seçilmeden Önce Yapmakta Olduğunuz İş Sürdürüyor musunuz?

- () Evet / Niçin?
() Hayır / Niçin?.....

14. Babanızın siyasetle ilgilenme derecesi neydi/ nedir ?

- () parti yöneticisi
() parti üyesi
() seçmen
() diğer

14.1. Babanızın partisi

15. Akrabalarınızdan siyasetle ilgilenen var mı? Kimler? Hangi derecede?

Evet () Hayır ()

- 1.....
2.....
3.....

16. Köyünüzle ilişkileriniz sürüyor mu?

() Hayır

() Evet, Ne tür bir ilişki

() Köyde arazim var işliyorum/icara veriyorum....Gelir miktarı (yıllık).....

() Köyde toprağım var işlemiyorum

() sadece sosyal ilişkilerim devam ediyor

() hiç bir ilişkim yok

() diğer.....

17. Belediye meclis üyeliği dışında geliriniz var mı?

() Hayır

() evet.....Nereden.....

Miktar (aylık).....

18. Ailenize başka gelir getiren var mı?

() Hayır

() EvetKim.....

Ne kadar.....

19. Eşinizin çalışıyor mu?

() Hayır

() EvetNe iş yapıyor.....

20. Çocuklarınıza ait bilgiler

	yaşı	cinsiyet	Eğitim durumu	Çalışıyorsa işi	Aynı evde mi yaşıyor
1					
2					
3					
4					
5					
6					

21. Belediye meclisine/başkanlığına seçildiğiniz dönemleri sırasıyla belirtiniz.

() Birinci.....yıllar.....

() İkinci.....yıllar.....

() Üçüncü.....yıllar.....

() Başka.....yıllar.....

22. Niçin belediye meclis üyeliğine aday oldunuz?

.....
.....
.....

22a. Gelece yönelik politik beklentiniz nedir? (milletvekilliği, belediye başkanı vb.)

.....
.....
.....

23. Bugün baktığınızda beklentileriniz gerçekleşti mi?

- () Evet
() Hayır Niçin.....

24. Tekrar aday olur musunuz?

- () Evet
() Hayır Niçin.....
Ne iş yapacaksınız?.....
() bilmiyorum/kararsızım

25. Şimdiye kadar hangi partilere üye oldunuz? (baştan sona doğru)

Parti Adı	Üyelik Yılları
1.....
2.....
3.....
4.....
5.....

26. Seçilmeden Önce Partideki Göreviniz Ne İdi? (baştan sona doğru)

Görev	Süre (yıl aralığı)
1.....
2.....
3.....
4.....
5.....

26a seçildikten sonra partiyle ilişkiniz nasıl değişti

- () daha iyi
() daha kötü
() değişmedi
() diğer

27. Seçilmeden Hemen Önce Aşağıda Sıralanan Görevlerden Herhangi Birini Yapıyor muydunuz?

- () Milletvekilliği
() Belediye Başkanlığı
() İl Genel Meclis Üyeliği
() Belediye Meclis Üyeliği

28. Aile Üyelerinden, Geçmişte Aşağıdaki Görevlere Gelenler Oldu mu?

görev	yakınlık	Devam ediyor mu	parti
belediye başkanlığı			
milletvekilliği			
il genel meclis üyeliği			
belediye meclis üyeliği			
parti il başkanlığı			
Parti ilçe başkanlığı			
Parti il yönetim kurulu üyeliği			
Parti ilçe yönetim kurulu üyeliği			
Parti meclis üyeliği			
Parti MKYK üyeliği			
Parti disiplin kurulu üyeliği			
Diğer			

29. Aşağıda Sıralanan Örgütlerden Üyesi Olduğlarınızı Belirtiniz.

	görev	tarihler	İlişki sıklığı			
			sık	Arada bir	nadiren	hiç
1. dernek						
2. dernek						
3. dernek						
spor kulübü						
kooperatif						
Meslek odası						
sendika						
başka						
başka						

30. Üye olduğunuz örgütlerin belediye meclis üyeliğine seçilmeniz ve siyasal bir partiye katılmanızda ne tür bir etkisi oldu

() olmadı

() Oldu Nasıl.....

.....

31. Belediye meclisinde önemli konular görüşülmeden önce parti grupları kendi arasında bağlayıcı bir grup kararı alır mı?

() Evet

() Hayır

32. Sizce bu tür bir karar alınması iyi midir?

- () Evet niçin?.....
() Hayır niçin?.....

33. Sizce Belediyecilikte, Aşağıda Sıralanan İfadelerden Hangisi Daha Önemlidir?

- () Hizmetlerin Yerine Getirilmesi
() Yerel Özerklik ve Yerel Demokrasi
() Başka

34. Bugünkü Seçim Sistemiyle, Halkın Belediye Meclislerinde yeterince Temsil edildiği Kanısında Mısınız?

- () Evet
() Hayır neden.....
() Fikrim Yok

35. (Yanıt "Hayır" ise), Daha İyi Bir Temsil İçin Neyi Önerirsiniz?

.....
.....
.....

35a yerel halkın belediye uygulamalarına karşı toplantı, gösteri ve benzeri protesto girişimlerinde bulunmasını nasıl karşılıyorsunuz?

- () olumlu bakıyorum
() olumsuz bakıyorum niçin?.....
.....

35.b Belediyeler düzeyinde, yeterince temsil olanağı bulamayan gençler, kadınlar, özürllüler ve benzeri kesimlere yönelik ve bu kesimlerin temsil edildiği Danışma Meclisleri ya da Kent Meclisleri gibi temsil platformları oluşturulması düşüncesine katılıyor musunuz

- () Evet
()
Hayır.....Niçin.....
.....

35.c. Sizce söz konusu danışma meclislerinin statüsü ne olmalıdır

- () Belediye Meclisine bağlı olarak çalışmalıdır
() Belediye başkanını bağlı olarak çalışmalıdır
() Bağımsız olmalı ve tavsiye kararları almalıdır
() Bağımsız olmalı ve aldığı kararlar uygulanmalıdır

35d Sizce söz konusu meclisin oluşumunu kim üstlenmelidir

- Belediye Meclisi
 Belediye Başkanı
 Valilik
 Bağımsız olmalıdır

Diğer....belirtiniz.....
.....

36. Sizce Belediye Encümeninin Oluşumu Nasıl Olmalıdır?

- Üyelerinin Tümü Seçilsin
 Üyelerinin Tümü Atanmış, Teknik Elemanlar Olsun
 Üyelerinin Çoğunluğu Seçilsin
 Üyelerinin Çoğunluğu Atansın
 Seçilmiş ve Atanmış Üyeler Eşit Oranda Bulunsun
 diğer.....

37. Belediye Meclislerinde "Sivil Toplum" Örgütlerinin Temsilcileri İçin Üyelik Kontenjanı Ayrılması Sizce Uygun Mudur?

- Hayır niçin?.....
 Fikrim yok
 Evet niçin?.....

- Kimler? Muhtar temsilcileri
 Dernek temsilcileri
 Sendika temsilcileri
 Ticaret/Sanayi odaları temsilcileri
 Meslek odaları temsilcileri
 Diğer.....

38. Sizden kimler, ne tür yardımlar talep ediyorlar? (mahalle genelinden mi?, ilçe genelinden mi?, il genelinden mi?)

Kimler	Talep türü

40. İş bulma yönündeki talepler karşısında ne tür tavırlar takınıyorsunuz?

.....
.....
.....

41. İmar ve benzeri konularda gelen taleplere nasıl yaklaşıyorsunuz?

.....
.....
.....

42. Belediye başkanıyla bu tür sorunları çözmeye yönelik olarak ne sıklıkta görüşürsünüz?

- Sık sık
 Arada bir
 Nadiren
 başka.....

43. Seçmenlerinizin imarla ilgili sorunlarında İmar müdürü ya da diğer yetkililere ne sıklıkta görüşürsünüz?

- Sık sık
 Arada bir
 Nadiren
 başka.....

44. Size gelen talepler nerelerde yapılıyor? (önem sırasına göre sıralayınız)

- Evime gelirler
 Parti, il, ilçe binasında
 Belediye'de
 Hemşerilik derneğinde
 Diğer.....(belirtiniz).
 iş yerimde

45. Belediye Başkanları ve Meclis Üyeleri, Seçilmelerini Sağlamış Olan Siyasal Parti Örgütlerinden Gelen İstemele Ne Ölçüde Duyarlı Olmalıdır?

- Partili Üyelere Öncelik Verilmeli
 Koşullar Eşit Olduğu Takdirde Partililere Öncelik Tanınmalı
 Herkese Eşit Davranılmalı

46. Belediye Meclis üyeleri/başkanlar sizce seçildikleri partilerinden gelen bu tür isteklere ne derece duyarlılar?

- Oldukça duyarlılar
 Duyarlılar
 Sınırlı Ölçüde
 Duyarsızlar

47. Siz seçmenlerinize hangi yollardan ve nerede ulaşp, onların sorunlarını, düşüncelerini dinliyorsunuz?

.....
.....
.....

48. Belli koşulların Varlığı Halinde Belediye Meclisi ve Belediye Başkanının Görev Süreleri Dolmadan Görevlerine Halkoylaması Yoluyla Son Verilmesi Yolu Açılmalı Mıdır?

- () Evet
() Hayır
() Fikrim Yok

49. ilçe Halkını İlgilendiren Önemli Kararların Alınmasında Halkoylamasına Gidilmesi Sizce Uygun Mudur?

- () Evet
() Hayır
() Fikrim Yok

50. Demokrasinin Gelişmesi Bakımından Aşağıdaki Görüşlerden Sizce Hangisi Geçerlidir?

- () Ülke Çapında Demokrasi Belirleyicidir.
() Belirleyici Olan Yerel Demokrasidir.
() İkisinin de Ağırlığı Aynıdır.
() Başka.....

51. Belde Halkı, Meclis Toplantılarıyla Ne Ölçüde İlgileniyor?

- () İlgili
() Az İlgili
() İlgisiz

52. Sizce neden ilgi göstermiyorlar?

.....
.....
.....

53. Sizce belediyelerde en etkili ve güçlü olan toplumsal grup hangisidir? (önem sırasına göre numaralayınız).

- () Esnaf/Küçük girişimci
() İşadamları/Sanayici
() Gecekonducular
() Gecekondu dışındaki kent sakinleri
() Hemşeri ve benzeri dernekler
() Muhtarlar
() Parti örgütleri

() Diğer.....(belirtiniz)

54. Sizce belediyelere ilişkin en etkisiz ve dışlanan kesim hangisidir

- 1.....
- 2.....
- 3.....

55. Belediyenizde Yerel halk Belediye Hizmetlerine Hangi Yollarla Katılmaktadır?

- () Hiç Katılmamaktadırlar.
() Para İle
() İşgücü İle
() Taşınmaz Mal Vererek
() Araç-gereç Vererek
() Gereksinimlerini ve İstemlerini Bildirerek
() Tepki Göstererek, Karşı Çıkarak
() Bilmiyorum
() Başka.....

56. Belediyenizce Alınmış Kararların Uygulanmasında Halkın Size Güçlük Çıkardığı Oluyor Mu?

- () Evet
() Hayır

57. (Yanıt "Evet" İse), Hangi Kesimler, Gruplar Ne Tür Konularda ve nasıl Güçlük Çıkıyor?

kesim	konu	Nasıl

58. Mahallenin Tüzel Kişiliği Olan Yeni Bir Yerel Yönetim Basamağı Olarak Düzenlenmesi, Demokratik Katılım ve Yerel Hizmetler Açısından Yararlı Olur Mu?

- () Katılım İçin Yararlıdır.
() Yerel Hizmetler Açısından Yararlıdır.
() Her İkisi İçin de Yararlıdır.
() Hiçbir Açıdan Yarar Sağlamaz.
() Başka.....

59. Belediyelerin Üzerindeki Vesayet, onay ve benzeri Denetimlerin Kaldırılması Konusundaki Düşünceniz Nedir?

- () Vesayet Tümüyle Kaldırılsın. Neden?.....
() Bugünkü Durum Korunsun. Neden?.....
() Merkezin Mali Yardımıyla Sınırlandırılınsın. Neden?.....
() Yargısal Denetimle Yetinilsin. Neden?.....

60. Belediye meclislerinde en çok tartışma çıkartan konular hangileridir

- 1.....
- 2.....
- 3.....

61. Belediye meclislerinde en az tartışma çıkartan konular hangileridir?

- 1.....
- 2.....
- 3.....

61a belediye meclislerinde tartışılması gereken ancak tartışılmayan konular hangileridir?

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

62. Anayasa ve Yasalarca Çizilen Sınırlar İçersinde Belediye Meclisine Vergi Koyma Yetkisinin Tanınması Sizce Uygun mudur?

- () Evet
() Hayır
() Fikrim Yok

63. Belediye Hizmetlerinin Özelleştirilmesi Konusunda Ne Düşünüyorsunuz?

- () Tümüyle Özelleştirilmeli
() Hizmetin Niteliğine ve Gerekliliğine Göre Özelleştirmeye Gidilebilir.
() Özelleştirmeden Titizlikle Kaçınılmalı.

64. (Yukarıdaki Soruda 2. Seçenek Belirtilmişse). Sizce Hangi Hizmet Alanlarında Özelleştirmeye Gidilmelidir?

-
.....
.....

65. Belediye şirketleri sizce gerekli midir?

- () Evet Yararları nedir? 1.....
2.....
() Hayır Yarattığı olumsuzluk nedir? 1.....
2.....

65a belediye şirketlerinin yarattığı sorunlar var mı?

-
.....
.....

67. Belediyelerin Borçlanmaları Konusunda Ne Düşünüyorsunuz?

- Olabildiğince Her Türlü Borçlanmadan Kaçınılmalı.
 Yurt Dışı Borçlanmadan Kaçınılmalı.
 Borçlanmadan Kaçınılmayıp, Önemli Hizmetler Gerçekleştirilmeli.

68. Belediyelerin Bugün Yapmakta Olduğu Görevlerin Dışında Yeni Görevler Üstlenmesi Sizce Gerekli Midir?

- Gereksiz
 Gerekli (Hangi Görevler Belirtiniz).....

69. 3030 Sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Kurulmasına Dair Yasa'yla Kurulan Sistem sizce yeterli ve sağlıklı bir sistem midir?

- Evet
 Hayır
 Fikrim Yok

70. (Yanıt "hayır" İse), Sizce Aşağıdaki Önerilerden Hangisi Uygundur? (Birden Fazla İşaretlenebilir)

- Anakentler, nüfusu 250 bini geçen yerlerde kurulsun.
 Anakentler, nüfusu 500 bini geçen yerlerde kurulsun.
 Anakent Belediye Meclislerini Doğrudan Halk Seçsin.
 Görev Paylaşımı Gözden Geçirilsin. İlçe Belediyelerinin Görev ve Yetkileri Arttırılsın.
 Anakentlerde Çok Başlılık Kaldırılsın.
 Belediye Encümenine Seçilmiş Üyeler de Sokulsun.
 Anakentlerin Gelir Kaynakları Arttırılsın.
 anakent belediyeleri kaldırılınsın

71. Belediye İşlerinin Daha İyi Yapılması Konusunda Sizce Aşağıdakilerden Hangisi En Çok Engelleyici ya da Bağlayıcıdır?

- Mevzuat
 Personel.
 Mali Konular.
 Vesayet.
 Başka.....

72. Sizce anakent belediyesi ile ilçe belediyesi arasındaki güç dağılımı adil midir?

- Evet
 Hayır.....(Niçin, belirtiniz)

73. Sizce, şu anda belediye yönetiminde aşağıdakilerden hangileri en etkilidir? (etkililik sırasına göre sıralayınız)

- Belediye Başkanı
- Belediye Meclisi
- Belediye Encümeni
- Belediye Şirketleri
- Belediye bürokrasisi
- Vatandaşlar
- İş çevreleri
- Başka.....(belirtiniz)

73a sizce hangisi etkili olmalıdır?

- Belediye Başkanı
- Belediye Meclisi
- Belediye Encümeni
- Belediye Şirketleri
- Belediye bürokrasisi
- Vatandaşlar
- İş çevreleri
- Başka.....(belirtiniz)

74. Belediyenizin Aşağıdaki Hizmet Alanlarındaki Başarısını Değerlendiriniz (Büyükşehir Belediyesi).

	Başarı Derecesi				Neden
	Çok	Başarılı	Az	Başarısız	
1. İmar İşleri	()	()	()	()	
2. Fen İşleri	()	()	()	()	
3. Basın-Halkla İlişkiler	()	()	()	()	
4. Sağlık Hizmeti	()	()	()	()	
5. Zabıta	()	()	()	()	
6. Toplu Taşımacılık	()	()	()	()	
7. Kültür-Sanat	()	()	()	()	
8. Halkın Eğitimi	()	()	()	()	
9. Çevre Sağ. Ve Temiz	()	()	()	()	
10. Sağlık ve Gıda Denet	()	()	()	()	
11. Açık ve Yeşil Alanlar	()	()	()	()	
12. Yangın Söndürme	()	()	()	()	

75. Kentin sizce en büyük üç sorunu nedir, sıralayınız?

- 1.....
- 2.....
- 3.....

76. Gecekonducuların rantıye olduğuna dair görüşe katılıyor musunuz?

- () Hayır / neden?.....
() Evet () belediye sınırları içinde neden?.....
() il sınırları içinde neden ?.....

77. Gecekondu afları gereklidir?

- () Hayır Niçin.....
() Evet Niçin.....

78. Kentteki güçlü kesimlerin belediyelerde dahil bir şekilde işlerini hallettikleri yönünde bir inanç var, katılıyor musunuz?

- () Evet
() Hayır

79. Kentlerde yeni çıkmaya başlayan Migros, real ve benzeri alışveriş merkezleri sizce kentin gelişimine olumlu katkı yapmakta mıdır?

- () Evet
() Hayır.....Neden.....

80. Büyükşehir belediyesinin şu an ne kadar dış borcu olduğunu biliyor musunuz?

- () Evetdolar
() Hayır

80a Büyükşehir Belediyesinin şu an ne kadar iç borcu olduğunu biliyor musunuz

- () EvetTL
() Hayır

81. belediyelerin özel firmalara iş yaptırması sizce gerekli mi?

- () gerekli neden?.....
() gereksiz neden?.....
() fikrim yok

82. Şu an TBMM de bulunan Yerel yönetimler yasa tasarıları hakkında ne derece bilginiz var.

- () Detaylı bilgim var
() sınırlı bilgim var
() bilgim yok

83 Yeni belediyeler yasası sizce olumlu mu?

- () evet
() hayır niçin?.....

84 İl genel meclislerinin güçlendirilmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?

- () olumlu neden?.....
- () olumsuz neden?.....
- () fikrim yok / bilmiyorum

EK III: Türkiye Yerel Gündem 21 Programı

TÜRKİYE YEREL GÜNDEM 21 PROGRAMI

Ülkemizdeki Yerel Gündem 21 uygulamaları, 1997 yılı sonunda, "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi" Projesi ile ivme kazandı. Yerel Gündem 21 uygulamalarının başarısı üzerine UNDP, Proje'nin ikinci aşamasına da destek verdi. Bakanlar Kurulu'nun da bunu benimsemesi üzerine, Proje'nin ikinci aşaması, Ocak 2000'de başladı.

Türkiye'deki Yerel Gündem 21 uygulamaları, 1999 yılında UNDP tarafından, bir başarı örneği olarak gösterilmişti. Başarının ikinci aşamada da artarak devamı üzerine UNDP, Başbakan'a gönderilen 1 Kasım 2001 tarihli mektupta, Türkiye Yerel Gündem 21 Programı'nı, dünyadaki en başarılı uygulamalardan biri olarak ilan etti.

Aşamalar hakkında daha detaylı bilgi almak için, aşağıdaki ya da solda bulunan kutulardaki linklere basabilirsiniz.

- [Birinci Aşama : "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi" Projesi](#)
- [İkinci Aşama : "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Uygulanması" Projesi](#)
- [Üçüncü Aşama: "Türkiye Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı yoluyla Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve WSSD Uygulama Planı'nın yerelleştirilmesi" Projesi](#)

Birinci Aşama : "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi" Projesi
Projenin Tanıtımı ve İş Tanımı

Ön Bilgiler

Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi Projesi, Gündem 21'in 28. Bölümü'nde yerel yönetimlerin, kendi beldelerine yönelik *Yerel Gündem 21'lerin* hazırlanması ve uygulanması yönünde teşvik edilmesinden hareketle, Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı (IULA-EMME) tarafından geliştirildi.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Türkiye Daimi Temsilciliği ve UNDP Capacity 21 Programı'nın çatısı altında ve desteğiyle gerçekleştirilen Proje, Eylül 1997 içerisinde UNDP, IULA-EMME ve T.C. Hükümeti tarafından imzalanarak yürürlüğe girdi. Proje Dokümanı, 6 Mart 1998 tarihinde T.C. Resmi Gazete'nin mükerrer sayısında yayınlandı.

Yeni ortakların katılması ve uygulamaların tüm ülke ölçeğinde yaygınlaştırılması amacıyla Ekim 1998'de yapılan Proje Revizyonu ise, 8 Şubat 1999 tarihli T.C. Resmi Gazete'de yayınlandı.

Yaklaşık iki buçuk yıllık bir süreyi kapsayan Proje (Birinci Aşama), Aralık 1999'da sona erdi.

Proje Yaklaşımı

Proje, *Gündem 21*'in dayanağı olan "küresel ortaklık" yaklaşımı çerçevesinde, katılımcılığa ve ortaklıklara dayalı "yönetişim" (*governance*) anlayışını ön planda tutuyor. Bu kapsamda, yerel yönetimin "kolaylaştırıcı" ve "yapabilir kılıcı" rolü ile desteklenen, belde halkının gücüne dayalı, yerel ilgi grupları ile işbirliğini ve "eşit ortaklıklar"ı teşvik eden, demokratik ve katılımcı bir yönetim ("yönetişim") anlayışının gelişmesi ve yerleşmesi yönünde kalıcı adımlar atılması amaçlandı.

Bu yaklaşım çerçevesinde, proje ortağı kentlerde yürütülmesine başlanan *Yerel Gündem 21* süreçlerinin, yerel ortakları oluşturan demekler ve vakıflar, meslek odaları ve sendikalar gibi sivil toplum kuruluşları, özel

sektör kuruluşları, akademik kuruluşlar, basın-yayın kuruluşları, mahalle yönetimleri, yurttaş girişimleri ve genelde tüm yerel topluluk üyelerine açık tutulması için büyük bir çaba gösterildi.

Kadının kentsel yaşama etkin katılımının artırılmasını ve yerel planlama ve karar alma süreçlerinde cinsiyet konusu üzerinde durulmasını sağlamayı amaçlayan, gençleri "yalnızca geleceğin yöneticileri değil, aynı zamanda bugünün ortakları" olarak gören; yaşlılar, çocuklar ve engellilere daha fazla ve eşit fırsat yaratmayı hedefleyen politikalara ve uygulamalara özel bir önem verildi.

Neler Yapıldı?

Proje çalışmaları, iki temel hedef üzerine bina edildi. Birinci hedef, ülke ölçeğinde *Yerel Gündem 21* kavramının ve bunun yerel "yönetişim" üzerindeki etki ve sonuçlarının tanıtımını kapsamaktaydı. İkinci hedef ise, proje ortağı kentlerde, yerel ilgi gruplarının katılımına dayalı bir planlama sürecinin gelişmesine yönelik mekanizmalar oluşturulması ve bunlara işlerlik kazandırılması olarak belirlenmişti. Böylelikle, birinci hedef *Yerel Gündem 21*'in Türkiye ölçeğinde tanıtımını ve yaygınlaştırılmasını ele alırken, ikincisi ise proje ortağı kentlere yapılacak çalışmalar üzerinde yoğunlaştı.

Proje'nin birinci hedefi olan ülkesel ölçekte tanıtım konusunda, bugüne kadar önemli adımlar atıldı. Başlangıçtan bu yana, *Yerel Gündem 21* sürecine olan ilginin hızla büyüdüğünü gördük. Türkiye'nin her köşesinde düzenlenen bilgilendirme toplantıları, büyük bir ilgiyle karşılandı.

Bu gelişmeler sırasında merkezi yönetim kuruluşları, özellikle Başbakanlık DPT Müsteşarlığı ile İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Çevre Bakanlığı, büyük destek verdi. İçişleri Bakanlığının yayınlamış olduğu "Gündem 21" konulu Genelge ise, *Yerel Gündem 21* uygulamalarının yasal ve kurumsal sürdürülebilirliği açısından önemli bir dönüm noktası oluşturdu.

Proje'nin ikinci temel hedefi açısından da önemli gelişmeler kaydedildi.

Yerel Gündem 21 sürecinin ilgili kent ölçeğinde koordine edilmesi ve desteklenmesi amacıyla, Proje ortağı kentlerde *Yerel Gündem 21* Genel Sekreterlikleri kuruldu. Genel Sekreterliklerin genelde sergilediği başarılı ve özverili çalışmalar, Proje'nin ülke ölçeğinde sağladığı ivmenin itici gücünü oluşturdu.

Yerel Gündem 21 Genel Sekreterliklerinin koordinasyonunda, Proje ortağı kentlerde, başta sivil toplum kuruluşları olmak üzere, yerel ilgi gruplarına yönelik olarak başlatılan bilgilendirici süreç, kesintisiz olarak sürdürüldü ve kapsamı giderek genişledi.

Proje ortağı kentlerde oluşturulan Kent Konseyleri ve benzeri katılımcı platformlar, etkin çalışmalarını yeni aşamada sürdürüyor.

Gündem 21'in yerel yönetimlerle ilgili 28. Maddesinde kadınlara ve gençlere verilen önem, proje çalışmalarında da ifadesini buldu. Sayıları hızla artan Kadın Platformları, kadının kentsel yaşama katılımının artırılmasına ve yerel karar alma süreçlerinde cinsiyet konusu üzerinde durulmasına yönelik etkin çalışmalarını sürdürüyor. Proje'nin başlangıcından bu yana kesintisiz sürdürülen gençlik forumlarının kazandırdığı ivmeyle, proje ortağı kentlerin birçoğunda kuruluşunu tamamlayan Gençlik Meclisleri, *Yerel Gündem 21* sürecinin itici gücünü oluşturuyor.

Bazı büyük ölçekli kentlerde *Yerel Gündem 21*'in şemsiyesi altında mahalle toplantıları düzenlendi. Proje ortağı kentlerin büyük çoğunluğunda ise engelliler, emekliler ve çocukların da kendi meclisleri ve çalışma grupları oluştu.

Gerek Proje'nin genelinde ve gerekse proje ortağı kentler özelinde, *Yerel Gündem 21* süreci ile ilgili çeşitli eğitim malzemesi ve yayınların hazırlanmasına ve basımına kesintisiz devam ediliyor. Dört ayda bir yayımlanan Proje Bülteni'nin yanı sıra, *Yerel Gündem 21* Planlama Rehberi'nin basımı tamamlandı. Proje ortakları tarafından ciltler dolusu rapor ve yayınlar hazırlandı.

Mevcut sosyal, ekonomik ve çevresel sorunların tanımlanması ve bunların nedenlerinin ortaya konması yönündeki çalışmalar, proje ortağı kentlerin büyük çoğunluğunda tamamlanmış bulunuyor.

Proje ortağı kentlerde, *Yerel Gündem 21* eylem planlarının hazırlanması ve öncelikli sürdürülebilir yerel gelişme sorunlarının çözümüne yönelik projelerin belirlenmesi çalışmaları, kesintisiz sürdürüldü. Birçok kentte, *Yerel Gündem 21*'in şemsiyesi altında somut projeler uygulanmasına başlandı.

Proje Ortakları

Eşit ortaklıklara ve işbirliğine dayalı yönetim yapısıyla Proje, "ortaklık" yaklaşımının yalnızca ulusal değil, uluslararası ölçekte de en geniş kapsamlı ve etkileyici uygulamalarından birini sergiledi.

IULA-EMME – Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı'nın koordinatörlüğünde yürütülmekte olan Proje'ye UNDP – Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın sağlamakta olduğu çok yönlü destek, *Gündem 21*'in dayanağı olan "küresel ortaklık" çerçevesinde, Birleşmiş Milletler'e bağlı kuruluşlar ile yerel aktörler arasındaki işbirliğinin en kapsamlı örneklerinden birisini oluşturdu.

Proje ortağı 23 kenti temsilen, Bursa, İzmir ve Antalya Büyükşehir Belediyeleri ve Adıyaman, Ağrı, Çanakkale, Gölbaşı (Ankara), Harran (Şanlıurfa) ve Trabzon Belediyeleri "ilk ortaklar" olarak yerlerini alırken, daha sonraki dönemde yapılan revizyon ile birlikte Diyarbakır, Gaziantep ve İzmit Büyükşehir Belediyeleri, Afyon, Aliağa (İzmir), Burdur, Çatalca (İstanbul), Çeşme (İzmir), Çorum, Foça (İzmir), Kaş (Antalya), Kızılkalesi (İçel) ve Zonguldak Belediyeleri ile Kastamonu İl Özel İdaresi de proje ortakları arasına katıldı. İznik (Bursa) ve Silivri (İstanbul) Belediyeleri de, işlemleri sonraki aşamada kesinleşmek üzere, proje ortakları arasına dahil oldu.

Diğer ortaklarımız arasında, tümü IULA-EMME üyesi olan Akdeniz Belediyeler Birliği, Doğu Karadeniz Belediyeler Birliği, Ege Belediyeler Birliği, GAP Belediyeler Birliği ve Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği yer aldı.

IULA – Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği'nin kardeş kuruluşları olan iki kuruluşun, ICLEI – Uluslararası Yerel Çevre Girişimleri Konseyi ile WALD – Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi'nin ortaklığı, Proje çalışmalarına çok yönlü katkılar sağladı. İstanbul Büyükşehir Belediyesi de, pilot uygulamaların yapıldığı kentlere verdiği önemli destekle, Proje ortakları arasında yer aldı. *Yerel Gündem 21*'in en önemli dayanaklarından biri olan gençliğin karar alma, uygulama ve izleme süreçlerine etkin olarak katılımı hedefine yönelik çalışmaların koordinasyonu ise, proje ortağımız Habitat ve *Gündem 21* Gençlik Demeği (Youth for Habitat uluslararası gençlik ağı) tarafından üstlenildi.

Birinci Aşama İş tanımı

Hedefler, Çıktılar ve Faaliyetler

Proje'nin hedefleri:

- Ülkesel/bölgesel ölçekte, Yerel Gündem 21 kavramının ve bunun yerel "yönetişim" üzerindeki etki ve sonuçlarının tanıtımı.
- Pilot kentlerde, yerel topluluk içindeki farklı sektörlerin katılımına dayalı bir planlama sürecinin gelişmesini sağlayacak mekanizmaların oluşturulması ve bunlara işlerlik kazandırılması.

Bu kapsamda, birinci hedef *Yerel Gündem 21*'in Türkiye ölçeğinde yaygınlaştırılmasını ve tekrarlanabilirliğini ele alırken, ikincisi ise pilot kentlere yapılacak çalışmalar üzerinde yoğunlaşmıştır.

Proje'nin temel hedeflerine ulaşılmasına yönelik faaliyetler aşağıda özetlenmektedir.

Temel Hedef 1:

Proje deneyiminin ülke genelinde paylaşılmasına yönelik birinci temel hedefin çıktıları:

Çıktı 1

Yerel Gündem 21 süreci ile ilgili çeşitli eğitim malzemesi ve yayınların hazırlanması, basımı ve ülke ölçeğinde yaygın olarak dağıtılması.

Bu kapsamda yürütülmüş olan faaliyetler şunlardır:

- ICLEI "Yerel Gündem 21 Planlama Rehberi"nin çevirisi, basımı ve dağıtımı.
- "Yerel Gündem 21 Bülteni"nin basımı ve dağıtımı.
- Katılımcı mekanizmalar ve mahalle yönetimleri konulu bir elkitabının hazırlanması, basımı ve dağıtımı.
- Yerel Gündem 21 konusundaki diğer ilgili dokümanların hazırlanması, basımı ve dağıtımı.

Çıktı 2

Yerel Gündem 21 süreci konusunda belediye birliklerine ve üye belediyelere, ilgili merkezi yönetim kuruluşlarına, sivil toplum kuruluşlarına, özel sektöre ve diğer ilgi gruplarına yönelik bilgilendirici bir süreç başlatılması.

Bu kapsamda, Bursa, Diyarbakır ve Antalya'da, ilgili Belediye Birlikleri ile işbirliği içinde, üç sempozyum düzenlenmiştir.

Çıktı 3

Yerel Gündem 21 süreçlerinin ve faaliyetlerinin tekrarlanabilirliğine ve bunların genel Ulusal Gündem 21 süreci ile bütünleşmesine yönelik bir strateji geliştirilmesi.

Bu kapsamda yürütülmüş olan faaliyetler şunlardır:

- Proje Yönlendirme Komitesi ile Ulusal Gündem 21 Çalışma Grubu arasında bilgi alışverişinin sağlanması.
- Proje ortaklarının, Ulusal Gündem 21 hazırlık toplantılarına daha etkin olarak katılımlarının teşvik edilmesi.
- Proje çalışmaları ile ilgili bilgilerin, diğer yerel yönetimlere aktarılması.
- Proje deneyiminin geniş bir ilgi grubuna sunulması amacıyla İstanbul'da bir "Proje Sonuç Sempozyumu" düzenlenmesi. Bu sempozyuma, Orta Asya ve Kafkaslardaki ülkelerin de davet edilmesi.

Temel Hedef 2

Pilot kentlerdeki *Yerel Gündem 21*'lerin, tüm ilgi gruplarının katılımıyla gerçekleşecek bir süreç kanalıyla hazırlanması.

Proje'nin ikinci temel hedefinin yedi ana çıktısı vardır. Bu çıktıların her biri, kendi başına önemli bir program alanı ve alt program alanları oluşturmaktadır.

Çıktı 1

Pilot kentlerdeki yerel ilgi gruplarının, özellikle yerel yönetimlerin, yerel yönetim konusuna ağırlık verecek şekilde, *Yerel Gündem 21* sürecinin işlenmesine ve yönetimine ilişkin yöntemler ve uygulamalar konusunda eğitimi.

Çıktı 2

Proje faaliyetlerinin ilgili kent ölçeğinde koordine edilmesi ve desteklenmesi amacıyla, pilot kentlerde *Yerel Gündem 21* Genel Sekreterlikleri kurulması.

Çıktı 3

Her pilot kentte, ilgi grupları arasındaki diyalogun geliştirilmesine yönelik mekanizmalar oluşturulması. Bu kapsamda:

- Kent ölçeğinde danışma kurulu/meclisi toplantıları ve halk forumları düzenlenmesi.
- Kadınların etkin katılımını sağlayacak şekilde, çalışma grupları ve “kozalar” oluşturulması.
- Özel sektör, STK’lar, akademik kuruluşlar, kamu kuruluşları, sendikalar, meslek odaları ve diğer yerel ilgi grupları için toplantılar düzenlenmesi.
- Yerel planlama sürecine kadınlar ile gençlerin, çocukların, yaşlıların ve engellilerin etkin katılımını sağlamaya yönelik toplantılar düzenlenmesi.
- Konu ile ilgili bilgi düzeyinin yükseltilmesine yönelik olarak, özellikle temel eğitim okulları öğretmenlerine, yerel basın mensuplarına, mahalle muhtarlarına, vd. yönelik toplantılar düzenlenmesi.

Çıktı 4

Her pilot kent için mevcut sosyal, ekonomik ve çevresel sorunların tanımlanması ve bunların nedenlerinin ve sonuçlarının araştırılması.

Bu kapsamda, her pilot kentlerde, mevcut durum tanımı yapılması ve kent ölçeğinde kapsamlı bir çevresel envanter için gerekli ön hazırlıkların tamamlanmıştır.

Çıktı 5

Her pilot kent için, ulaşılmak istenen somut hedefleri, öncelikli sorunları, faaliyet seçeneklerini ve hedeflere ulaşılmasına yönelik programları içeren bir *Yerel Gündem 21* Bildirgesi hazırlanması.

Bu kapsamda:

- Her pilot kentte, bir “Bildirge Çalışma Grubu” oluşturulması, bu gruplara destek sağlanması.
- Her kent için Bildirge taslağının hazırlanması ve kent ölçeğindeki danışma meclisine sunulması.
- Yerel Gündem 21 Bildirgelerinin, ilgili belediye meclislerinde görüşülmesi ve kabulü.

Çıktı 6

Yerel Gündem 21 Bildirgelerine işlerlik kazandırmak amacıyla her kent için Yerel Gündem 21 Eylem Planları hazırlanması. Bu kapsamda:

- Her pilot kentte, bir “Eylem Planı Çalışma Grubu” oluşturulması.
- Eylem planının, Yerel Gündem 21 süreci içinde belirlenen sorun alanlarına yönelecek şekilde, fiziksel, mali ve kurumsal bileşenlerinin hazırlanması.
- Yerel Gündem 21 süreci ile belediyelerin sorumluluğundaki planlar (nazım plan, arazi kullanım planı, ulaşım planı, vb.) arasında formel bağların kurulması.
- Yerel Gündem 21 Eylem Planı taslaklarının hazırlanması, bunların ilgili forumlarda tartışılması ve benimsenmesi.
- Eylem Planlarının, ilgili belediye meclislerinde görüşülmesi ve kabulü.

Çıktı 7

Yerel Gündem 21 Eylem Planlarına dayalı olarak, her kentte öncelikli projelerin belirlenmesi için çalışmalar yapılması. Bu kapsamda:

- Her kentteki Yerel Gündem 21 sürecine ilişkin öncelikli sorunların çözümüne yönelik olan ve ilgili planların geçerliliğini gösterme açısından kısa zamanda olumlu sonuçlar vermesi beklenen projelerin belirlenmesi.
- Öncelikli uygulama projeleri ile bağlantılı ilgi gruplarının belirlenmesi.
- Belirlenen öncelikli projelerin ön fizibilite araştırmasının yapılması ve ön maliyet tahminlerinin hazırlanması.

İkinci Aşama : "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Uygulanması" Projesi

Projenin Tanıtımı ve İş Tanımı

Proje'nin ortaya çıkışı

Birleşmiş Milletler 1992 Rio Konferansı'nın ürünü olan Gündem 21, kalkınma ve çevre arasında denge kurulmasını hedefleyen "sürdürülebilir gelişme" kavramının yaşama geçirilmesine yönelik bir eylem planı niteliğini taşıyor.

Gündem 21'in 28. bölümünde, dünyanın tüm ülkelerindeki yerel yönetimlere, katılımcı bir süreci başlatmaları ve kendi kentleri için bir Yerel Gündem 21 konusunda görüş birliği sağlamaları için küresel bir çağrı yapılıyor.

Bu çağrıdan hareketle, özellikle Habitat II Konferansı sonrasında Türkiye'deki bazı yerel yönetimlerin öncülüğünde başlatılan Yerel Gündem 21 uygulamalarına destek olabilmek amacıyla, IULA-EMME – Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı'nın yönlendiriciliğinde, "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi" başlıklı bir proje geliştirildi. UNDP – Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın desteğiyle, 1997 yılının sonlarına doğru yaşama geçirilen Proje, yaklaşık iki yılı kapsayan bir uygulama dönemi sonunda, geride bıraktığımız yüzyılın bitimine denk düşecek şekilde tamamlandı.

Adı geçen projenin ikinci aşaması olarak tasarlanan "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Uygulanması" Projesi, birinci aşamada olduğu gibi, IULA-EMME'nin koordinasyonunda ve UNDP'nin desteğiyle yürütüldü. Ocak 2000 içerisinde başlanan ikinci aşama çalışmaları, 2003 yılı ortalarında tamamlandı.

Amaç ve Hedefler

Proje kapsamında, desantralize yerel "yönetişimin" güçlendirilmesine yönelik olarak, sivil toplumun karar alma sürecine katılımının ve yerel yatırımlarda söz sahibi olmasının sağlanması amaçlandı.

Proje'nin temel hedefleri:

- Yerel Gündem 21'e katılan yerel yönetimlerin sayısında artış sağlanması ve yeni proje ortağı kentlerde katılımcı süreçlerin oluşturulması.
- Yeni proje ortağı kentlerde eylem planları hazırlanmasını, mevcutlarda da bunların uygulanması.
- Bir yandan halkın bilgilendirilmesine yönelik kampanyaları, öte yandan da uluslararası tanıtımı kapsıyor.
- Yerel Gündem 21 sürecinin uzun dönemli sürdürülebilir destek görmesinin sağlanması.
- Marmara depremi sonrasında yeniden yapılanma sürecinde Yerel Gündem 21'in önemli bir işlev görmesi.

Proje ortakları

IULA-EMME'nin koordinatörlüğünde yürütülen Proje, "ortaklık" yaklaşımının yalnızca ulusal değil, uluslararası ölçekte de en geniş kapsamlı ve etkileyici uygulamalarından birini sergiledi.

UNDP'nin sağlamakta olduğu destek, "küresel ortaklık" çerçevesinde, Birleşmiş Milletler'e bağlı kuruluşlar ile yerel aktörler arasındaki işbirliğinin en kapsamlı örneklerinden birisini oluşturdu.

Birinci aşamada, toplam 23 kentte örnek uygulamalar başlatıldı. İkinci aşamada ise proje ortaklarının sayısı 46'ya ulaşmıştır.

Proje ortakları arasında, Akdeniz Belediyeler Birliği, Doğu Karadeniz Belediyeler Birliği, Ege Belediyeler Birliği, GAP Belediyeler Birliği ve Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği de yer aldı.

ICLEI – Uluslararası Yerel Çevre Girişimleri Konseyi, WALD – Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi de, projeye çok-yönlü destek sağlayan ortaklar arasında yer aldı. Gençliğe yönelik çalışmaların koordinasyonu ise, proje ortakları arasında yer alan Habitat ve Gündem 21 Gençlik Derneği tarafından üstlendi.

Neler yapıldı?

Yerel Gündem 21 sürecini başlatan proje ortağı kentlerdeki uygulamalar, önceden belirlenmiş bir şablona oturtulmak yerine, her kentin kendine özgü koşullarının, değerlerinin ve önceliklerinin sergilendiği, birbirinden oldukça farklı gözükken yapılar ve yöntemlerle yürütüldü. Öte yandan, birçok ortak özelliğin, birbirini tamamlayan benzer süreçler ve çıktıların varlığı da göze çarptı.

Proje ortağı metropoliten kentlerin öncülüğünde oluşturulan, farklı renklerle bezenmiş, ancak birbirinden gözcü Kent Konseyleri ya da benzeri platformlar, değişik kurumların temsilcilerini ortak amaçlar doğrultusunda, düzenli olarak bir araya getiren etkin katılımcı mekanizmalar olarak işlev görmeyi sürdürdüler. Benzeri yapılar, farklı büyüklükteki ve özellikteki birçok proje ortağı kentte de aynı ölçüde etkin ve etkileyici bir şekilde çalıştı. Bu tür yapılar içerisinde tüm ortakların yeterli bir şekilde temsiline özen gösterilmesi, bu konseylere bireysel olarak katılanlar ile değişik gruplar adına katılanlar arasındaki temsil dengesizliğini giderecek yöntemler geliştirilmesi, örgütsüz kesimlerin ve çalışma gruplarının bu platformlarda temsil edilmesi gibi konulardaki düzenleyici çalışmalar sürdürüldü.

Proje ortağı kentlerde oluşturulan Çalışma Grupları ya da "kozalar", her sektörden, her kesimden gönüllülerin tükenmez heyecanını, ilgili kentin öncelikli sorun alanlarında yoğunlaştıran bir başka önemli mekanizma işlevini görmeyi sürdürüldü. Bu gruplara kadınların ve gençlerin etkin katılımının sağlanması, elverişsiz durumdaki hemşeri gruplarının yeterli bir şekilde temsil edilmesi, farklı çalışma gruplarının kendi aralarındaki koordinasyonun sağlanması gibi konulara özel bir duyarlılık gösterildi.

Proje ortağı kentlerde *Yerel Gündem 21*'in şemsiyesi altında düzenlenen mahalle toplantıları, yaygınlaşmaya başladı. Bazı belediyelerin girişimiyle "mahalle merkezleri" kurulmakta olması, kayda değer bir gelişme niteliğini taşıyor. Bu konuya öncelik veren belediyelerin desteğiyle kurulan mahalle ölçekli merkezler, öncü uygulamalar olmanın sorunlarını göğüsleyerek, halk eğitimi programlarıyla, sağlık merkezleriyle, sanatsal etkinlikleriyle ve diğer yönleriyle, belediyelerin mahallere ulaşmasının başarılı uygulamalarını sergilediler.

Tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye'deki uygulamalar da, *Yerel Gündem 21*'in başarısının ve kalıcılığının, bu sürece kadınların ve gençlerin etkin katılımına bağlı olduğunu ortaya koymuş bulunuyor. Sayıları hızla artan Kadın Platformları, kadının kentsel yaşama etkin katılımının artırılmasına yönelik çalışmalarını sürdürdüler. Bu kapsamda, karar mekanizmalarında toplumsal cinsiyet duyarlılığına sahip bir yaklaşımın etkili kılınmasına ve gelecek planlanırken, kentsel yönetişimin eşitlikçi biçimde kurgulanmasına özel bir önem verildi. Aynı şekilde, proje ortağı kentlerin birçoğunda kuruluşunu tamamlayan Gençlik Meclisleri, *Yerel Gündem 21* süreçlerinin dinamosunu oluşturdu. Gençliğin, geleceğin yalnızca mirasçısı değil, aynı zamanda mimarı olma kararlılığını sergiledi.

Proje ortağı kentlerin büyük çoğunluğunda emekliler, çocuklar ve engellilerin kendi meclisleri ve çalışma grupları oluşmuş bulundu. Proje ortaklarının bedensel ve zihinsel engellilere, yaşlılara ("kıdemli hemşehriler"e) ve korunmaya muhtaç çocuklara yönelik politikalara ve uygulamalara vermeye başladığı ağırlık, kentsel hakların korunmasında ve geliştirilmesinde yerel yönetimlerin daha bilinçli olarak işlev

görmeye başladıklarını gösterdi.

Yerel Gündem 21 süreci ile ilgili çeşitli yayınların hazırlanması ve basımına devam edildi. Proje ortakları tarafından hazırlanan sayısız rapor ve diğer yayınlar, her kentteki *Yerel Gündem 21* sürecinin gelişimini gözler önüne seren belgeleri oluşturmaya başladı. Sosyal, ekonomik ve çevresel sorunların tanımlanması ve bunların nedenlerinin ortaya konması yönündeki çalışmalar, proje ortağı kentlerin büyük çoğunluğunda tamamlandı ve ilgili Mevcut Durum Raporları hazırlandı.

Proje ortağı kentlerde, yerel eylem planlarının hazırlanması ve sürdürülebilir yerel gelişme sorunlarının çözümüne yönelik projelerin belirlenmesi çalışmaları sürdü. Birçok kent, *Yerel Gündem 21*'in şemsiyesi altında geliştirilen öncelikli projelerin uygulanmasına başladı.

Proje ortağı yerel yönetimlerin, kendi *Yerel Gündem 21* süreçlerini desteklemek amacıyla sağladığı önemli katkılar sonucunda, proje kentlerinin birçoğunda belde halkının hizmetine giren "Yerel Gündem 21 Evleri", yerel ortakların buluşma ve birlikte iş yapma merkezleri olmayı sürdürdü.

Tüm bu çalışmaların yerel koordinasyonu, proje ortağı kentlerde oluşturulan *Yerel Gündem 21 Genel Sekreterlikleri* tarafından sağlandı. Bu birimlerin özverili ve üstün performansı, *Yerel Gündem 21*'in ülke ölçeğinde sağladığı ivmenin ve başarının itici gücünü oluşturdu.

İkinci aşama iş tanımı

Hedefler, Çıktılar ve Faaliyetler

Proje'nin ikinci aşaması için belirlenen temel hedefler, bunların çıktıları ve bu hedef ve çıktılara ulaşılmasına yönelik faaliyetler aşağıda özetlenmektedir.

Temel Hedef 1: 50 (ya da, yeni kaynak sağlanmasına bağlı olarak, daha fazla) kentte desantralize yerel yönetişimin güçlendirilmesine yönelik olarak, sivil toplumun karar alma sürecine katılımının ve yerel yatırımlarda söz sahibi olmasının sağlanması.

Birinci temel hedefin dört ana çıktısı vardır:

Çıktı 1: Dengeli bir coğrafi dağılım esasında, *Yerel Gündem 21*'e, belde halkı ile birlikte katılan yerel yönetimlerin sayısında artış sağlanması.

Bu kapsamda :

- Birinci aşama kapsamındaki proje ortağı kentlerde mevcut katılımcı platformların ve mekanizmaların etkin bir şekilde işleminin sürdürülmesi ve bunların pekiştirilmesi.
- Yerel yönetimlerin ikinci aşamada projeye yeni ortaklar olarak katılmalarını teşvik etmek amacıyla, ülke çapında bir kampanya başlatılması.
- İkinci aşamada projeye yeni ortaklar olarak katılacak yerel yönetimlerin belirlenmesi ve kesinleştirilmesi.
- *Yerel Gündem 21* süreci konusunda, özellikle yeni proje ortağı kentlerdeki yerel ilgi gruplarına yönelik bilgilendirme toplantıları düzenlenmesi.
- Proje ortağı kentlere, kendi *Yerel Gündem 21*'lerini geliştirme ve uygulama sürecinde teknik yardım ve destek sağlanması.
- Projeye (öngörülen toplam 50 kente ilaveten) yeni kentlerin katılımı için kaynak temini arayışına girilmesi.

Çıktı 2: Yeni proje ortağı kentlerde katılımcı süreçlerin ve yönetim yapılarının oluşturulması.

Bu kapsamda :

- Yeni proje ortağı kentlerde, öncelikli Yerel Gündem 21 konularında çalışma grupları ve özel amaçlı gruplar oluşturulması ve bunlara işlerlik kazandırılması.
- Yeni proje ortağı kentlerde, kent konseyleri veya benzeri, kent ölçeğinde katılımcı platformlar oluşturulması.
- Mevcut Yerel Gündem 21 Genel Sekreterliklerinin sürdürülmesi; yeni proje ortağı kentlerde benzer Yerel Gündem 21 Genel Sekreterlikleri oluşturulması.
- STK'lar, özel sektör, işçi sendikaları, meslek odaları, akademik kuruluşlar, kamu kuruluşları ve diğer yerel ilgi grupları için yuvarlakmasa toplantıları düzenlenmesi.
- Yerel planlama sürecine kadınlar ve gençler ile çocukların, yaşlıların ve engellilerin etkin katılımını sağlamaya yönelik yuvarlakmasa toplantıları düzenlenmesi.
- Konu ile ilgili bilgi/bilinç düzeyinin yükseltilmesine yönelik olarak, özellikle öğretmenlere, yerel basın mensuplarına, imamlara, muhtarlara, vd. yönelik yuvarlakmasa toplantıları düzenlenmesi.

Çıktı 3: Yeni "kardeş şehir" ortaklıklarının oluşturulması.

Bu kapsamda :

- Bilgi ve deneyim alışverişinin özendirilmesi amacıyla, proje ortakları arasında bilgilendirme programları ve karşılıklı alan gezileri düzenlenmesi.
- İlgili deneyimin etkin olarak paylaşılmasına yönelik olarak, birinci aşamadaki proje ortağı kentler ile yeni kentler arasında "kardeş şehir" ilişkisi kurulmasının teşvik edilmesi.
- Proje ortakları arasında, özellikle "kardeş şehir" ilişkisi kurmuş olanlar arasında, düzenli iletişim ve bilgi akışı sağlanması.

Çıktı 4: Performans göstergeleri geliştirilmesi.

Bu kapsamda :

- Yerel Gündem 21 süreçlerinin sürdürülebilirliğini ve her kentteki uygulamaların başarısını ölçmeye ve/ya kentler arasında kıyaslama yapılmasını sağlamaya yönelik performans göstergeleri geliştirilmesi.
- Başarılı kentlerin programdan "mezun" olmalarına yönelik kriterler belirlenmesi

Temel Hedef 2: Oluşturulacak bir mekanizma aracılığıyla Yerel Gündem 21 süreçlerinin, yerel karar almayı etkilemesinin sağlanması.

Bu temel hedefin, kendi başına önemli bir program alanı ve alt program alanları oluşturan tek bir çıktısı bulunmaktadır.

Çıktı 1: Yerel Gündem 21 eylem planları.

Bu kapsamda:

- Yeni proje ortağı kentlerde, sosyal, ekonomik ve çevresel gelişmeye ilişkin güncel durumu ortaya koyan "Mevcut Durum Raporu" hazırlanması.
- Eylem planınının, katılımcı Yerel Gündem 21 süreci içinde belirlenen öncelikli sorun alanlarının çözümüne yönelecek şekilde hazırlanması.

- Hazırlanan Yerel Gündem 21 eylem planlarının, ilgili kent konseylerinde ve benzeri katılımcı forumlarda, ardından da Belediye Meclislerinde tartışılması ve benimsenmesi.
- Hazırlanan yerel eylem planı ile proje ortağı belediyenin ve ilgili kamu kuruluşlarının planları, programları ve bütçe öncelikleri arasında işlevsel bağlar kurulması.
- Hazırlanan yerel eylem planlarıyla tutarlılığını sağlamak amacıyla, mevcut ve geleceğe yönelik belediye politikaları, kararları ve eylemlerinin izlenmesi.
- Her kentteki Yerel Gündem 21'e ilişkin öncelikli sorunların çözümüne yönelik olan ve ilgili yerel eylem planlarının geçerliliğini gösterme açısından kısa zamanda olumlu sonuçlar vermesi beklenen projelerin belirlenmesi ve uygulanması.

Temel Hedef 3: Halkın süreç konusunda bilgilendirilmesi sağlanarak, Yerel Gündem 21'e katılımın artırılması; yurtdışında sürecin tanıtılması yoluyla uluslararası desteğin artırılması.

Üçüncü temel hedefin iki ana çıktısı vardır:

Çıktı 1: Halkın bilgilendirilmesine yönelik kampanyalar.

Bu kapsamda :

- Yerel Gündem 21 konusunda halk katılımının artırılması ve karar vericilerin bilgi düzeyinin yükseltilmesine yönelik bilgilendirme toplantıları ve tanıtım kampanyalarının teşviki.
- Yerel Gündem 21 konusunda geniş bir bilgi yelpazesinin ve güvenilir bir veri tabanının etkin olarak sağlanması yoluyla, yeni ve gelişmiş iletişim ve işbirliği kanallarının, proje ortaklarının ve genelde belde halkının kullanımına sunulması.
- Proje ortağı kentlerde, bir bilgi ve iletişim ağı oluşturulmasına yönelik olarak, ara geçişli veri tabanları oluşturulması.,
- Yeni proje ortağı kentlerde "Yerel Gündem 21 Evleri" açılmasının teşviki ve birinci aşama sırasında açılmış olan "Yerel Gündem 21 Evleri"nin desteklenmeye devam edilmesi.
- "Yerel Gündem 21 Evleri"nin, oluşturulacak bilgi ve iletişim ağının yerel dayanakları ve merkezleri olarak işlev görmelerinin teşviki.
- Proje faaliyetleri ve çıktıları ile ilgili bilgilerin ulusal ölçekte yaygınlaştırılması ve paylaşımı.
- Dört ayda bir yayınlanacak olan Yerel Gündem 21 Bülteni'nin hazırlanması, basımı ve dağıtımı.
- Yerel Gündem 21 konusundaki diğer ilgili yayınların ve dokümanların, yerel düzeyde üretilenler dahil, hazırlanması, basımı ve dağıtımı.
- Ülkesel ölçekteki başlıca görsel ve yazılı medya kuruluşları ile işlevsel bağlar kurulması.
- Ülkesel ve yerel ölçekteki medyanın Yerel Gündem 21 sürecine ilgi göstermesinin ve etkin katılımının sağlanması.

Çıktı 2: Uluslararası tanıtım.

Bu kapsamda :

- Türkiye'nin Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Gelişme Komisyonu'na (CSD) sunduğu raporlarda Yerel Gündem 21 süreci ile ilgili bilgilere yer verilmesi.
- Uluslararası finansör topluluğa, Türkiye'deki Yerel Gündem 21 süreci ile ilgili düzenli bilgi aktarılması.
- UNDP Capacity 21'e, değerlendirilmesi ve tanıtılması amacıyla, Türkiye'deki Yerel Gündem 21 süreci ile ilgili düzenli bilgi aktarılması.
- Türkiye'deki Yerel Gündem 21 süreçlerinin ve uygulamalarının, uluslararası basında ve/ya uluslararası televizyonlarda yer almasının teşviki.

Temel Hedef 4: Türkiye'deki Yerel Gündem 21 süreçlerinin uzun dönemli sürdürülebilir destek görmesinin ve tüm ülkeyi kapsayacak şekilde genişlemesinin sağlanması.

Dördüncü temel hedefin dört ana çıktısı vardır:

Çıktı 1: Parlamenterlerin süreç konusunda bilgilendirilmesi ve desteklerinin sağlanması.

Bu kapsamda :

- Projenin Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından sahiplenilmesine yönelik bir kampanya başlatılması.
- TBMM içerisindeki ilgili Daimi Komisyon üyesi parlamenterlerin proje faaliyetlerine etkin katılımının sağlanması.
- Proje ortağı kentlerin parlamenterlerinin, ilgili Yerel Gündem 21'leri sahiplenmelerinin sağlanması.

Çıktı 2: Özel sektörün katılımı.

Bu kapsamda :

- Ülkesel ölçekteki başlıca özel sektör kuruluşları ile işlevsel bağlar kurulması.
- Yerel düzeyde küçük ve orta ölçekli işletmelerin Yerel Gündem 21 uygulamalarına etkin katılımının sağlanması.
- İlgili özel sektör kuruluşları ile, "eko-kent" ve "eko-turizm" yaklaşımlarının teşvikine ilişkin ortaklıklar kurulması.
- Özel sektör kuruluşları ile, eylem planları kapsamındaki öncelikli projelerin geliştirilmesi ve uygulanmasına yönelik ortaklıklar kurulması.

Çıktı 3: Uluslararası ortaklıkların teşviki.

Bu kapsamda :

- Uluslararası ölçekteki başlıca proje ortaklarıyla işlevsel bağlar kurulması.
- Uluslararası, çok-tarafli ve iki-tarafli kalkınma ve finans kuruluşlarının proje faaliyetlerine katılımının sağlanması.
- Proje ortağı kentler ile başka ülkelerdeki Yerel Gündem 21 sürecini yürüten kentler arasında karşılıklı ilişkiler kurulması.

Çıktı 4: Katılımcı süreçlere yönelik uzun dönemli düzenlemeler.

Bu kapsamda :

- Proje ortağı her belediye birliğinin, üyelerinin faaliyetlerini özendiren, destekleyen ve kolaylaştıran "yapabilir kılıcı" bir kurum olmayı hedeflemesinin ve bölgesel düzeyde desantralize işbirliğini güçlendirmesinin teşviki.
- Belediye birliği bulunmayan bölgelerde, yeni belediye birlikleri kurulmasının teşviki.
- Yerel Gündem 21 uygulamalarına hükümet-dışı kaynaklardan hibe ya da diğer yöntemlerle mali destek sağlanmasına yönelik öneriler geliştirilmesi.
- Yerel Gündem 21 uygulamalarının desteklenmesine yönelik özel bir fon oluşturulması ve işletilmesine yönelik bir fizibilite araştırması yapılması ve bu konuda öneriler geliştirilmesi.
- Yerel Gündem 21 uygulamalarının uzun dönemli sürdürülebilirliğine ve desteklenmesine yönelik kurumsal gelişme önerileri geliştirilmesi ve bunların ilgili mercilere sunulması.

- Yerel katılımcı süreçlerin sürdürülebilirliğine ve desteklenmesine yönelik olarak merkezi ve yerel kamu bütçelerinden kaynak tahsis edilmesi ve/ya özel bir fon kurulması ve kurumsal gelişme önerilerinin gerçekleşmesi yönünde ülke çapında bir kampanya başlatılması.

Temel Hedef 5: 17 Ağustos 1999 Marmara depremi sonrasındaki yaraların sarılması ve yeniden yapılanma sürecinde Yerel Gündem 21'in yapabilir kılıcı ve kolaylaştırıcı bir rol oynamasının sağlanması

İkinci aşama (devam projesi) için belirlenen temel hedeflere, Marmara depremi sonrasında dahil edilen beşinci ve son temel hedefin dört ana çıktısı vardır:

Çıktı 1: Marmara depreminden önemli ölçüde etkilenen kentlerde hızla Yerel Gündem 21 süreçlerinin başlatılmasının teşviki.

Bu kapsamda :

- Yeni proje ortağı kentlerin belirlenmesinde, Marmara depreminden önemli ölçüde etkilenen kentlere gerekli ağırlığın ve önceliğin verilmesi.
- Deprem bölgesindeki yerel toplulukların, ilgili Yerel Gündem 21 süreçlerine etkin olarak katılımının teşviki.

Çıktı 2: Yerel Gündem 21 süreçlerinin, katılımcı bölgesel işbirliği platformları oluşturulması yoluyla yeniden yapılanma sürecinin yönetimi konusunda bölgesel bir yaklaşım geliştirilmesi ve/ya uygulanmasını kolaylaştırması.

Bu kapsamda :

- Yeniden yapılanma sürecinin yönetimine ilişkin bölgesel bir perspektif ve koordineli bir bölgesel yaklaşım geliştirilmesi konusunda bir öneri hazırlanması.
- Katılımcı bölgesel işbirliği platformları oluşturulması yoluyla, bölgesel perspektifin ve koordineli bölgesel yaklaşımın uygulanmasının kolaylaştırılması.

Çıktı 3: Yerel Gündem 21 süreçlerinin, depremden etkilenen yerel toplulukların ihtiyaçları, sorunları ve beklentilerine ilişkin bilgilerin bütünlendirilmesini desteklemesi.

Bu kapsamda :

- Deprem bölgesinde, depremden etkilenen yerel toplulukların ihtiyaçları, sorunları ve beklentilerine ilişkin gerekli ve yeterli bilgilerin derlenmesi.
- Derlenen bilgilerin, ilgili kuruluşlar ve yetkili mercilerle paylaşılması ve etkin olarak dağıtılması.

Çıktı 4: Yerel Gündem 21 süreçlerinin, depremzedelerin yaşam koşullarının iyileştirilmesini hedefleyen, STK'lar tarafından yürütülecek küçük ölçekli projelerin geliştirilmesi ve uygulanmasını desteklemesi.

Bu kapsamda :

- Depremzedelerin yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik küçük ölçekli projelerin belirlenmesi.
- Fon teminine bağlı olarak, küçük ölçekli projelerin uygulanmasının izlenmesi.

Üçüncü Aşama : "Türkiye Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı yoluyla Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve WSSD Uygulama Planı'nın yerelleştirilmesi" Projesi

Projenin Tanıtımı ve İş Planı

Proje; kampanyalardan ve kapasite geliştirme girişimlerinden yararlanarak, yerel ve ulusal düzeylerde YG-21 süreçlerinin ve mekanizmalarının kurumsallaştırılmasını ve Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve WSSD Uygulama Planı'nın yerel düzeyde teşvik edilmesi ve somutlaştırılması amacıyla, bir Yerel Gündem 21 Küçük Ölçekli Hibeler Programı başlatılmasını amaçlamaktadır.

Projenin ortaya çıkışı

Amaç ve Hedefler

Üçüncü Aşama İş Tanımı

Hedefler, Çıktılar, Faaliyetler

Temel hedef 1: Kampanyalardan ve kapasite geliştirme girişimlerinden yararlanarak, yerel ve ulusal düzeylerde YG-21 süreçlerinin ve mekanizmalarının kurumsallaştırılması.

Birinci temel hedefin 5 ana çıktısı vardır:

Çıktı 1: TBMM'nin ve Hükümet'in desteğini arttırmak ve YG-21'i "sahiplenmesini" sağlamak amacıyla, özel ve konuya odaklanmış bir kampanya başlatılması.

Bu kapsamda yapılması planlanan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Hazırlanmakta olan "Yerel Yönetim Reformu Paketi" içerisine, özellikle Hükümet'in Acil Eylem Planı'nda yer alan "yönetişim" ve "Kent Konseyleri" bölümlerine dayalı olarak, YG-21'in uygun şekilde dahil edilmesini sağlayacak girişimlerde bulunulması
- Bakanlara/Bakanlıklara, Milletvekillerine ve özellikle TBMM'nin ilgili Daimi Komisyonlarının üyelerine, özellikle 5 yıllık Kalkınma Planı'na ve yıllık programlara YG-21'in sürdürülebilir kalkınmanın yerelleştirilmesindeki başlıca model olarak dahil edilmesini sağlamaya yönelik ziyaretler ve özel programlar düzenlenmesi ve bunların devam ettirilmesi
- YG-21'in ilgili proje ortağı kentlerin Milletvekilleri tarafından sahiplenilmesini teşvik amacıyla, yerel düzeyde özel programlar ve ziyaretler düzenlenmesi

Çıktı 2: Yerel seçimler öncesinde, YG-21 konusundaki duyarlılığının artırılması ve daha iyi tanıtılması amacıyla, özel ve konuya odaklanmış bir kampanya başlatılması.

Bu kapsamda yapılması planlanan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Yerel seçimler için aday olanları daha yakından tanımak ve adayların YG-21'e destek taahhüdünde bulunmalarını sağlamak amacıyla, özel Kent Konseyi toplantıları ve diğer etkinlikler düzenlenmesi
- TTF Projesi ve diğer ilgili girişimlerden destek alarak, yerel seçimlere daha çok kadın adayın katılmasının ve başta kota uygulaması olmak üzere, kadınların katılımını ve temsili arttırıcı yasal düzenlemelerin teşvik edilmesi

- Ulusal ve yerel yazılı ve görsel medyada YG-21'in daha iyi tanıtımının ve daha çok yer almasının sağlanması amacıyla, özel ve konuya odaklanmış bir kampanya başlatılması

Çıktı 3: Yerel seçimler sonrasında, ilgili YG-21 süreçlerinin ve mekanizmalarının, yeni oluşacak Belediye Meclisleri'nce kabul edilerek, önceden kazanılmış olan resmiliğin sürdürülmesi.

Bu kapsamda yapılması planlanan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Yeni seçilen Belediye Başkanları ve Belediye Meclis üyelerini YG-21 süreçleri konusunda bilgilendirmek amacıyla, yerel ve ulusal düzeylerde yeni bir duyarlılık geliştirme programları dizisi başlatılması
- İlgili YG-21 Eylem Planları'nın ve strateji dokümanlarının, yeni oluşacak Belediye Meclisleri'nce kabulü
- YG-21 Kent Konseyleri'nin işleyişini düzenleyen çalışma ilkelerinin veya Tüzüklerin (YG-21 Kadın ve Gençlik Konseyleri'nin işleyişini düzenleyen çalışma ilkeleri veya Tüzükleri dahil) yeni oluşacak Belediye Meclisleri'nce kabulü

Çıktı 4: YG-21 Kadın ve Gençlik Meclisleri'nin ulusal düzeyde kurumsallaşmasının teşvik edilmesi.

Bu kapsamda yapılması planlanan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- "YG-21 Kadın Konseyleri Ağı" tarafından iyi yönetim konusunda ulusal ölçekli programlar düzenlemesinin teşviki; gerek Kadın Konseyleri'nin kuruluşuna ve işleyişine ve gerekse kadın kuruluşları arasındaki işbirliği yöntemlerine ilişkin ortak ilkelerin geliştirilmesi ve benimsenmesi
- Proje ortağı kentlerdeki mevcut Gençlik Meclisleri'ne dayalı olarak, "Ulusal Gençlik Konseyi" kurulmasının teşviki ve katkıda bulunulması

Çıktı 5: İyi yönetim ilkelerinin yaşama geçirilmesi amacıyla, mevcut deneyime dayalı olarak hazırlanan, yapılandırılmış ve konu-odaklı eğitim verilmesi.

Bu kapsamda yapılması planlanan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Bölgesel ve ulusal ölçekli duyarlılık artırma programlarında eğitici olarak görev almak ve aynı zamanda YG-21 Yönetişim Ağı'nın "düşünce üretme" grubunu oluşturmak üzere, deneyimli YG-21 temsilcilerinden ve nitelikli uzmanlardan oluşan bir ekip kurulması
- AB'ye üyelik süreci ve AB'nin iyi yönetim ilkeleri konusunda, YG-21 Genel Sekreterleri ile Kent Konseyleri, Kadın ve Gençlik Konseyleri ve yerel yönetimlerin temsilcilerine yönelik eğitim verilmesi
- YG-21'in, Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve WSSD Uygulama Planı kapsamındaki anahtar rolü konusunda bölgesel ölçekli eğitim verilmesi

Temel hedef 2: Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve WSSD Uygulama Planı'nın yerel düzeyde teşvik edilmesi ve somutlaştırılması amacıyla, bir Yerel Gündem 21 Küçük Ölçekli Hibeler Programı başlatılması.

İkinci temel hedefin 3 ana çıktısı vardır:

Çıktı 1: Yerel Gündem 21 Küçük Ölçekli Hibeler Programı'nın tasarlanması.

Bu kapsamda yapılması planlanan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Hem başvuranlar için hem de en iyi uygulama projeleri için yeterlilik kriterlerini içerecek şekilde, program rehberinin, (En İyi Uygulama Projeleri Seçici Kurulu'nun oluşturulması dahil) koordinasyon ve yönetim yapısının ve ilgili İzleme ve Değerlendirme çerçevesinin geliştirilmesi
- Küçük Hibeler Programı Koordinatörü'nün görevlendirilmesi
- Program rehberinin ve ilgili bilgilerin basımı ve dağıtımı

Çıktı 2: Yerel Gündem 21 Küçük Ölçekli Hibeler Programı'nın uygulanması.

Bu kapsamda yapılması planlanan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Yerel YG-21 ağlarınca, öncelikli konularda (özellikle yoksulluk konusunda), ilgili YG-21 eylem planlarının geçerliliğini gösterme açısından kısa dönemde olumlu sonuçlar vermesi beklenen küçük ölçekli en iyi uygulama projeleri geliştirilmesinin teşvik edilmesi
- Yerel YG-21 ağlarına, küçük ölçekli en iyi uygulama projelerinin yürütülmesi için uygun miktarda hibe kaynak sağlanması
- Kaynak sağlanmasına paralel olarak, küçük ölçekli en iyi uygulama projelerinin yürütülme sürecinin izlenmesi ve gerektiğinde teknik destek sağlanması

Çıktı 3: Yerel Gündem 21 Küçük Ölçekli Hibeler Programı'nın genişletilmesi için ortaklıklar oluşturulmasının teşvik edilmesi.

- Bu kapsamda yapılması planlanan faaliyetler aşağıdaki gibidir:
- Özel sektör kuruluşlarıyla, özel sektörün "sosyal sorumluluğu"nun ve iyi yönetişimin teşviki ve somut uygulamalarla desteklenmesi amacıyla ortak programlar ve projeler geliştirilmesi
- YG-21 Küçük Ölçekli Hibeler Programı'nın desteklenmesine yönelik olarak, ilgili ikili ve çok taraflı uluslar- arası finans kuruluşları ile yerel ve ulusal düzeylerde ortak programlar ve projeler geliştirilmesi

EK IV. Diyarbakır Yerel Gündem 21 Sürecinin Temel Prensipleri

Diyarbakır Yerel Gündem 21 Temel Prensipleri

Tarihine ve doğasına katılımcı bir şekilde sahip çıkmayanlar geleceklerini de yaratamazlar

Amaç

1992 Rio Yeryüzü Zirvesinde alınan kararlar doğrultusunda ve Türkiye’de Yerel Gündem 21 Programının Tanıtımı ve Teşviki Projesi kapsamında;

Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesi, 21. Yüzyılda yeniden bir Dünya Kenti Diyarbakır için tüm enerjinin, olanakların ve çabaların aynı mecrada katılımcı bir anlayışla harekete geçirilmesini amaçlar.

Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesi, Diyarbakır’ın sürdürülebilir gelişmesine ve geleceğine yönelik vizyon geliştirmeyi, bu vizyonun yaşama geçirilmesini sağlayacak “YEREL EYLEM PLANININ” hazırlanmasını ve bunun Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programına dönüştürülmesini hedefler.

Diyarbakır Yerel Gündem 21 Temel Prensipleri, Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programının giriş bölümü olup, Diyarbakır Kent ve Hemşehrilik Hukukunu oluşturur.

Diyarbakır Kent ve Hemşehrilik Hukuku

Temel Prensipler

- Diyarbakır’da yaşayan herkes, ekli Avrupa Konseyi Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Konferansının yayınladığı “Avrupa Kentli Hakları Deklerasyonunda” belirtilen haklara sahip olmalıdır. Bu Deklerasyonda yer alan hakların gerçekleşmesi için Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesinin tüm katılımcıları ortaklaşa çaba sarf ederler.
- Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların görevidir. (T.C. Anayasası, Madde 56)
- İnsan sürdürülebilir kalkınma kaygısının merkezinde yer alır. İnsan doğayla uyumlu sağlıklı ve üretici yaşama hakkına sahiptir. (Rio Deklarasyonu’nun 1. Prensipleri)
- Kalkınma hakkı, bugünkü ve gelecek kuşakların kalkınma ve çevresel ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde icra edilmelidir. (Rio Deklarasyonu’nun 3. Prensipleri)

- Sürdürülebilir kalkınmaya ulaşmada “çevre koruması” kalkınma sürecinin bir bileşenini oluşturmalıdır, kalkınmadan ayırık olarak değerlendirilemez. (Rio Deklarasyonu’nun 4. Prensibi)
- Çevre sorunları ,uygun katılım seviyelerinde, ilgili tüm vatandaşların katılımıyla en iyi şekilde ele alınır. Ulusal seviyede, her vatandaş, cemaatlerindeki zararlı madde ve faaliyetlerin bilgisi ve karar verme sürecine katılma olanağını da dahil olmak üzere, kamu kesimi tarafından sahip olunan çevresel bilgilere uygun ulaşım araçlarına sahip olmalıdır. Devletler enformasyonu geniş bir şekilde sağlayarak, kamuoyu bilgisinin oluşmasını sağlamalı ve desteklemelidirler. İslah ve iyileştirme dahil olmak üzere hukuki ve idari işlemlere etkin ulaşım sağlanmalıdır. (Rio Deklarasyonu’nun 10. Prensibi)
- Kadınlar çevre yönetimi ve kalkınmada hayati bir role sahiptirler. Bundan dolayı sürdürülebilir kalkınmaya ulaşmak için tam katılımları gereklidir. (Rio Deklarasyonu’nun 20. Prensibi)
- Sürdürülebilir kalkınmaya ulaşmak ve herkese daha iyi bir gelecek sağlamak için dünya gençlerinin yaratıcılığı, idealleri ve cesaretleri global bir ortaklık için teşvik edilmelidir. (Rio Deklarasyonu’nun 21. Prensibi)
- Barış, kalkınma ve çevre koruması bir birine bağlı ve bölünmezdir. (Rio Deklarasyonu’nun 25. Prensibi)
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programı, Diyarbakır’ın 5000 yıllık tarihi ve kültürel mirasının üzerinde inşa edilebilir ve bu tarihi – kültürel mirasın korunarak gelecek kuşaklara aktarılmasını hedefler.
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programı ve Projesi, Diyarbakır’daki doğal ve çevre varlıklarının, tarihi ve kültürel dokunun korunmasını hedefler. Yok olmaya terk edilmiş bu doğa, tarih ve kültürel varlıkların insanlığın ortak malı olduğunu ve bunlara karşı işlenen suçların insanlığın ortak mirasına karşı işlendiğini kabul eder.
- Kentsel gelişimler, çevresel değerlerinden ayırık ele alınamaz. Dicle Nehri Diyarbakır’ın kentsel gelişimiyle bütünlüklü ele alınmalıdır.
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programı, başta Programın uygulamasından sorumlu Yerel Yönetimler olmak üzere meslek örgütleri, sivil toplum kuruluşlarının ve örgütlenmemiş sivil toplumun aktif katılımıyla hayata geçebilir.
- Kadın ve gençlik Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programının dayanacağı temel başarı kriterleridir.
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programı, Ulusal Çevre Programıyla paralel olmalıdır.
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programı, Diyarbakır’ın tahrip edilen doğası ve tarihi – kültürel mirasını katılımcı bir şekilde ıslah ederek yeni kuşaklara aktarmayı amaç edinir.

Kapsama Alanı

Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programı, Diyarbakır'da kentsel yaşamı ilgilendiren tüm konuları kapsar. Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programında yer alacak tüm alanlar, Diyarbakır Yerel Gündem 21 Kent Danışma Meclisince görüşülerek belirlenir.

Katılımcılık

- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programının başarısı, Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesinin yaratacağı hemşehrilik hukukuyla mümkün olacaktır.
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programı, yerel aktörlerin en geniş katılımıyla hazırlanır ve bu aktörlerin izlemesi altında hayata geçirilir.
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programının hazırlanmasında ve güncelleştirilmesinde en geniş katılımın sağlanması için Diyarbakır Yerel Gündem 21 Kent Danışma Meclisi ve ona bağlı organlar ve Yerel Yönetimler tüm çabayı gösterirler.
- Yerel Yönetimler Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programının hazırlanması ve hayata geçirilmesinde öncülük yaparlar
- Diyarbakır'ın tarihi ve kültürel mirasının korunması ancak katılımcı bir şekilde oluşturulan ve takip edilen bir Diyarbakır Kent ve Hemşehrilik Hukukuyla mümkündür.

Yönetim

- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Program ve Projesi, Diyarbakır Hemşehrilik Hukukuyla bir araya gelmiş Diyarbakırlılarla hayata geçebilir. Etkin demokratik katılım, Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesinin başarısının temel kriteridir.
- Yerel Yönetimler, Meslek Odaları ve diğer Sivil Toplum Kuruluşları Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesinin ayrılmaz bileşenleridir. Bu kuruluşlar örgütlenmemiş sivil toplumun da Diyarbakır Yerel Gündem 21 Proje ve Programında yer almaları için gerekli mekanizmayı oluştururlar.
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesi Kent Danışma Meclisi, Diyarbakır Yerel Gündem 21 Program ve Projesinin en üst düzey katılım ve karar alma organıdır. Kent Danışma Meclisinin tüm katılımcıları demokratik işleyişi korumak ve sürdürmekle yükümlüdürler.
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesi ve Programı çerçevesinde oluşan çalışma grupları ve gönüllü yapılar, Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programında demokratik katılımının güvencesidir. Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programının tüm katılımcıları,

çalışma grupları ve gönüllü yapıların çalışmalarına yardımcı olur ve bunların gelişimini destekler.

- *Diyarbakır Yerel Gündem 21 Proje ve Programı çerçevesinde oluşan Çalışma Grupları gibi platformlarda demokratik işleyişin sağlanması, Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesinin tüm aktörlerinin ortak sorumluluğudur.*

Yükümlükler

Yerel Yönetimler

- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, bütçe ve faaliyet planlamalarında Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programını öncelikli olarak değerlendirirler.*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, bütçelerini katılımcı bir şekilde hazırlamayı prensip olarak kabul ederler. Bu amaçla Diyarbakır Yerel Gündem 21 Kent Danışma Meclisinin olağan toplantılarında hazırlık bütçesini ve kesin hesabını sunarlar*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesi çerçevesinde katılımcı bütçe oluşturma mekanizmalarını yaratırlar. Katılımcı mekanizmaların oluşturulması için Yerel Yönetimler ve Koordinasyon Kurulu ortak çalışırlar.*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, kentsel yönetim politikalarına Sivil Toplum Kuruluşlarının katılımını sağlamak için gerekli mekanizmaları oluştururlar*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, kentsel yönetim politikaları konusunda katılımcı mekanizmalar oluşturmak için Diyarbakır Yerel Gündem 21 Kent Danışma Meclisi ve ona bağlı organlar ile aktif işbirliği yaparlar*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, kentsel planlamaların hazırlık safhasında Diyarbakır'daki başta Kent Danışma Meclisi olmak üzere tüm sivil toplum kuruluşları ile en geniş kesimin görüşünü alır ve en geniş katılımlarını sağlarlar*

- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler imar planları ve özellikle Koruma Amaçlı Kentsel Planların ihlal edilmemesi için tüm çabayı sarf eder, bu amaç doğrultusunda Kent Danışma Meclisi ve ona bağlı organları sürekli bilgilendirirler*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, Diyarbakır'ın tarihi – kültürel mirasının korunmasını öncelikli olarak ele alırlar*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, Kentsel Gelişim Planlarının hazırlanması ve uygulanmasında mümkün olan en geniş katılımı sağlarlar. Katılım mekanizmasının oluşturulması için Koordinasyon Kuruluyla aktif işbirliği yaparlar*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, tüm kentlinin temiz ve sağlıklı çevrede yaşama hakkını geliştirme konusundaki çalışmalarıyla ilgili olarak Diyarbakır Yerel Gündem 21 Kent Danışma Meclisine her yıl faaliyet raporu sunarlar. Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, temiz ve sağlıklı çevrede yaşama hakkının sağlanması için mümkün olan tüm olanaklarını harekete geçirmeyi hedefledikleri gibi bunun planlaması ve uygulanmasında katılımcılığı sağlarlar.*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, Kent Danışma Meclisi ve ona bağlı organların, görüş, öneri ve işbirliği tekliflerini kapsamlı olarak değerlendirir, bunların hayata geçmesi konusunda karar organlarında gerekli kararları aldırtıp, hayata geçirirler.*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, yatırım bütçelerinin %10'unu aşan her projesini, rıza oluşturmak amacıyla Kent Danışma Meclisine sunarlar*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, kentlinin bilgilendirme hakkına saygı duyarak, faaliyetlerini mümkün olan en geniş şekilde etkin izlemeye açarlar. Kent Danışma Meclisi ve ona bağlı organların bilgilendirme ihtiyaç ve taleplerini en iyi şekilde sağlamayı taahhüt ederler.*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, Meclis toplantılarının Diyarbakır Yerel Gündem 21 Kent Danışma Meclisi ve ona bağlı organlarca izlenmesini teminat altına alırlar.*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, faaliyet raporlarını Yerel Gündem 21 Kent Danışma Meclisinin olağan toplantılarında sunarlar*

Sivil Toplum Kuruluşları

- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesine katılımcı olan tüm sivil toplum kuruluşları Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programının hayata geçirilmesi için gerekli çabayı gösterirler
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesine katılımcı olan tüm sivil toplum kuruluşları faaliyetlerinde Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programını bir planlama belgesi olarak değerlendirirler
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesine katılımcı olan tüm sivil toplum kuruluşları, Diyarbakır'daki Yerel Yönetimlerin oluşturacakları "katılımcı mekanizmalara" aktif olarak katılırlar
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesine katılımcı olan tüm sivil toplum kuruluşları, Kent Danışma Meclisinin kentle ilgili aldığı kararları uygulamayı kabul ederler

Kamu Kuruluşları

Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesine katılımcı olan tüm kamu kuruluşları, Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programını planlama belgesi olarak kullanırlar

PROJE ÖZET BİLGİ FORMU

Proje Kodu: SBB-5006
Proje Başlığı: Yerel Yönetimlere Katılım ve Yeni Katılım Biçimleri
Proje Yürütücüsü ve Yardımcı Araştırmacılar: Doç. Dr. H. Tarık Şengül (Proje Yürütücüsü) Arş. Gör. Ümit Sönmez (Yardımcı Araştırmacı) Prof. Chris Pickvance (Proje Danışmanı)
Projenin Yürütüldüğü Kuruluş ve Adresi: ODTÜ, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, İnönü Bulvarı, 06531, Ankara
Destekleyen Kuruluş(ların) Adı ve Adresi: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu, Sosyal Bilimler Araştırma Grubu, Ankara.
Projenin Başlangıç ve Bitiş Tarihleri: 01-05-2002-
Öz Bu araştırmanın temel amacı son dönemde kent yönetimine katılımın yeni bir biçimi olarak ortaya çıkan Kent Konseylerinin Türkiye’de yerel düzeyde geleneksel katılım ve temsiliyet biçimleri ve iktidar yapılarıyla etkileşimi ve bu etkileşim çerçevesinde ortaya çıkan yeni yapılanmaların oluşum sürecini incelemektir. Bu amaca yönelik olarak, Diyarbakır Kent Konseyi ele alınmış ve a)geleneksel katılım kanallarının en önemlisi olarak tanımlayabileceğimiz Belediye Meclislerinin yapısı, b) Kent Konseylerinin kuruluşu süreci, bu süreç içinde karşılaşılan güçlükler ve sağlanan destekler, c) oluşan Kent Konseylerinin yapısı, d) ne derece gündem belirleyici ve karar verme süreçlerini etkileyici olabildikleri araştırılmıştır.
Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Katılım, Yerel Gündem 21, Patron-adamı ilişkisi
Projeden Kaynaklanan Yayınlar:
Bilim Dalı: Kentleşme ve Çevre Sorunları
Doçentlik B. Dalı Kodu:

PROJE ÖZET BİLGİ FORMU

Proje Kodu: SBB-5006
Proje Başlığı: Yerel Yönetimlere Katılım ve Yeni Katılım Biçimleri
Proje Yürütücüsü ve Yardımcı Araştırmacılar: Doç. Dr. H. Tarık Şengül (Proje Yürütücüsü) Arş. Gör. Ümit Sönmez (Yardımcı Araştırmacı) Prof. Chris Pickvance (Proje Danışmanı)
Projenin Yürütüldüğü Kuruluş ve Adresi: ODTÜ, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, İnönü Bulvarı, 06531, Ankara
Destekleyen Kuruluş(ların) Adı ve Adresi: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu, Sosyal Bilimler Araştırma Grubu, Ankara.
Projenin Başlangıç ve Bitiş Tarihleri: 01-05-2002-
Öz Bu araştırmanın temel amacı son dönemde kent yönetimine katılımın yeni bir biçimi olarak ortaya çıkan Kent Konseylerinin Türkiye’de yerel düzeyde geleneksel katılım ve temsiliyet biçimleri ve iktidar yapılarıyla etkileşimi ve bu etkileşim çerçevesinde ortaya çıkan yeni yapılanmaların oluşum sürecini incelemektir. Bu amaca yönelik olarak, Diyarbakır Kent Konseyi ele alınmış ve a)geleneksel katılım kanallarının en önemlisi olarak tanımlayabileceğimiz Belediye Meclislerinin yapısı, b) Kent Konseylerinin kuruluşu süreci, bu süreç içinde karşılaşılan güçlükler ve sağlanan destekler, c) oluşan Kent Konseylerinin yapısı, d) ne derece gündem belirleyici ve karar verme süreçlerini etkileyici olabildikleri araştırılmıştır.
Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Katılım, Yerel Gündem 21, Patron-adamı ilişkisi
Projeden Kaynaklanan Yayınlar:
Bilim Dalı: Kentleşme ve Çevre Sorunları
Doçentlik B. Dalı Kodu:

30. Sizce Yerel Gündem 21 sürecini gerçek hedeflerinin dışına çıkartmaya çalışan kesimler var mı?

() Hayır

() Evet....Hangi

kesimler.....

31. Yerel Gündem 21 sürecinde katılımı en sınırlı olan kesim hangisi ya da hangileridir

1.....

2.....

3.....

32. Yerel Gündem 21 sürecinin daha sağlıklı işleyebilmesi için önerileriniz var mı?

() Yok

() Var...Nelerdir?

1.....

.....

2.....

.....

3.....

.....

EK II : Diyarbakır Büyükşehir Belediye Meclis Üyelerine Verilen Anket Örneği

BELEDİYE BAŞKANLARI VE MECLİS ÜYELERİ ARAŞTIRMASI SORU KAĞIDI

1. Belediyenin Adı:.....

İlçesi.....

İli.....

2. Görevi:

() Belediye Başkanı

() Meclis Üyesi

3. Cinsiyeti

() Erkek

() Kadın

4. Doğum yılı.....

5. Öğrenim durumunu

() İlkokul Mezunu

() Ortaokul Mezunu

() Lise Mezunu

() Lise Dengi okul mezunu

() Önlisans/Alanı.....

() Üniversite Mezunu/Alanı.....

() Yüksek Lisans/Alanı.....

6. Doğduğu yer

İli.....

İlçesi.....

7. Diyarbakır'a geliş tarihi

8. Diyarbakır'a geliş nedeni

() İş bulduğu için

() İş bulmayı umduğu için

() Daha iyi yaşamayı istediği için

() Geldiği yerde geçinme şansı kalmadığı için

() Çocukları veya kendisi oku(t)mak için

() Görev nedeniyle

()

Diğer....belirtiniz.....

9. İlk oturlan konut türü ve niteliği

- () Kira-gecekondu
() Ev sahibi-gecekondu
() Kira-apartman
() Ev sahibi-apartman

10. Sırasıyla hangi semtlerde oturdunuz. (sondan başa doğru)

Semt	Konut Türü
1.....	() gecekondu () apartman () müstakil
2.....	() gecekondu () apartman () müstakil
3.....	() gecekondu () apartman () müstakil
4.....	() gecekondu () apartman () müstakil
5.....	() gecekondu () apartman () müstakil

11. Çalışmaya başladığınız tarihten itibaren çalıştığınız işleri baştan sona doğru sıralayınız (baştan sona doğru)

	Kurum	görev	Başlama yılı	Çalışma süresi
1				
2				
3				
4				
5				
6				
Baba			----- -----	----- -----

12. Seçildikten Sonra, Seçilmeden Önce Yapmakta Olduğunuz İş Sürdürüyor musunuz?

- () Evet / Niçin?
() Hayır / Niçin?.....

14. Babanızın siyasetle ilgilenme derecesi neydi/ nedir ?

- () parti yöneticisi
() parti üyesi
() seçmen
() diğer

14.1. Babanızın partisi

15. Akrabalarınızdan siyasetle ilgilenen var mı? Kimler? Hangi derecede?

Evet () Hayır ()

- 1.....
2.....
3.....

16. Köyünüzle ilişkileriniz sürüyor mu?

() Hayır

() Evet, Ne tür bir ilişki

() Köyde arazim var işliyorum/icara veriyorum.....Gelir miktarı (yıllık).....

() Köyde toprağım var işlemiyorum

() sadece sosyal ilişkilerim devam ediyor

() hiç bir ilişkim yok

() diğer.....

17. Belediye meclis üyeliği dışında gelirin var mı?

() Hayır

() evet.....Nereden.....

Miktar (aylık).....

18. Ailenize başka gelir getiren var mı?

() Hayır

() EvetKim.....

Ne kadar.....

19. Eşinizin çalışıyor mu?

() Hayır

() EvetNe iş yapıyor.....

20. Çocuklarınıza ait bilgiler

	yaşı	cinsiyet	Eğitim durumu	Çalışıyorsa işi	Aynı evde mi yaşıyor
1					
2					
3					
4					
5					
6					

21. Belediye meclisine/başkanlığına seçildiğiniz dönemleri sırasıyla belirtiniz.

() Birinci.....yıllar.....

() İkinci.....yıllar.....

() Üçüncü.....yıllar.....

() Başka.....yıllar.....

22. Niçin belediye meclis üyeliğine aday oldunuz?

.....
.....
.....

22a. Gelece yönelik politik beklentiniz nedir? (milletvekilliği, belediye başkanı vb.)

.....
.....
.....

23. Bugün baktığınızda beklentileriniz gerçekleşti mi?

- () Evet
() Hayır Niçin.....

24. Tekrar aday olur musunuz?

- () Evet
() Hayır Niçin.....
Ne iş yapacaksınız?.....
() bilmiyorum/kararsızım

25. Şimdiye kadar hangi partilere üye oldunuz? (baştan sona doğru)

Parti Adı	Üyelik Yılları
1.....
2.....
3.....
4.....
5.....

26. Seçilmeden Önce Partideki Göreviniz Ne İdi? (baştan sona doğru)

Görev	Süre (yıl aralığı)
1.....
2.....
3.....
4.....
5.....

26a seçildikten sonra partiyle ilişkiniz nasıl değişti

- () daha iyi
() daha kötü
() değişmedi
() diğer

27. Seçilmeden Hemen Önce Aşağıda Sıralanan Görevlerden Herhangi Birini Yapıyor muydunuz?

- () Milletvekilliği
() Belediye Başkanlığı
() İl Genel Meclis Üyeliği
() Belediye Meclis Üyeliği

28. Aile Üyelerinden, Geçmişte Aşağıdaki Görevlere Gelenler Oldu mu?

görev	yakınlık	Devam ediyor mu	parti
belediye başkanlığı			
milletvekilliği			
il genel meclis üyeliği			
belediye meclis üyeliği			
parti il başkanlığı			
Parti ilçe başkanlığı			
Parti il yönetim kurulu üyeliği			
Parti ilçe yönetim kurulu üyeliği			
Parti meclis üyeliği			
Parti MKYK üyeliği			
Parti disiplin kurulu üyeliği			
Diğer			

29. Aşağıda Sıralanan Örgütlerden Üyesi Olduğlarınızı Belirtiniz.

	görev	tarihler	İlişki sıklığı			
			sık	Arada bir	nadiren	hiç
1. dernek						
2. dernek						
3. dernek						
spor kulübü						
kooperatif						
Meslek odası						
sendika						
başka						
başka						

30. Üye olduğunuz örgütlerin belediye meclis üyeliğine seçilmeniz ve siyasal bir partiye katılmanızda ne tür bir etkisi oldu

() olmadı

() Oldu Nasıl.....

.....

31. Belediye meclisinde önemli konular görüşülmeden önce parti grupları kendi arasında bağlayıcı bir grup kararı alır mı?

() Evet

() Hayır

32. Sizce bu tür bir karar alınması iyi midir?

- () Evet niçin?.....
() Hayır niçin?.....

33. Sizce Belediyecilikte, Aşağıda Sıralanan İfadelerden Hangisi Daha Önemlidir?

- () Hizmetlerin Yerine Getirilmesi
() Yerel Özerklik ve Yerel Demokrasi
() Başka

34. Bugünkü Seçim Sistemiyle, Halkın Belediye Meclislerinde yeterince Temsil edildiği Kanısında Mısınız?

- () Evet
() Hayır neden.....
() Fikrim Yok

35. (Yanıt "Hayır" ise), Daha İyi Bir Temsil İçin Neyi Önerirsiniz?

.....
.....
.....

35a yerel halkın belediye uygulamalarına karşı toplantı, gösteri ve benzeri protesto girişimlerinde bulunmasını nasıl karşılıyorsunuz?

- () olumlu bakıyorum
() olumsuz bakıyorum niçin?.....
.....

35.b Belediyeler düzeyinde, yeterince temsil olanağı bulamayan gençler, kadınlar, özürllüler ve benzeri kesimlere yönelik ve bu kesimlerin temsil edildiği Danışma Meclisleri ya da Kent Meclisleri gibi temsil platformları oluşturulması düşüncesine katılıyor musunuz

- () Evet
()
Hayır.....Niçin.....
.....

35.c. Sizce söz konusu danışma meclislerinin statüsü ne olmalıdır

- () Belediye Meclisine bağlı olarak çalışmalıdır
() Belediye başkanını bağlı olarak çalışmalıdır
() Bağımsız olmalı ve tavsiye kararları almalıdır
() Bağımsız olmalı ve aldığı kararlar uygulanmalıdır

35d Sizce söz konusu meclisin oluşumunu kim üstlenmelidir

- Belediye Meclisi
 Belediye Başkanı
 Valilik
 Bağımsız olmalıdır

Diğer....belirtiniz.....
.....

36. Sizce Belediye Encümeninin Oluşumu Nasıl Olmalıdır?

- Üyelerinin Tümü Seçilsin
 Üyelerinin Tümü Atanmış, Teknik Elemanlar Olsun
 Üyelerinin Çoğunluğu Seçilsin
 Üyelerinin Çoğunluğu Atansın
 Seçilmiş ve Atanmış Üyeler Eşit Oranda Bulunsun
 diğer.....

37. Belediye Meclislerinde "Sivil Toplum" Örgütlerinin Temsilcileri İçin Üyelik Kontenjanı Ayrılması Sizce Uygun Mudur?

- Hayır niçin?.....
 Fikrim yok
 Evet niçin?.....

Kimler?

- Muhtar temsilcileri
 Dernek temsilcileri
 Sendika temsilcileri
 Ticaret/Sanayi odaları temsilcileri
 Meslek odaları temsilcileri
 Diğer.....

38. Sizden kimler, ne tür yardımlar talep ediyorlar? (mahalle genelinden mi?, ilçe genelinden mi?, il genelinden mi?)

Kimler	Talep türü

40. İş bulma yönündeki talepler karşısında ne tür tavırlar takınıyorsunuz?

.....
.....
.....

41. İmar ve benzeri konularda gelen taleplere nasıl yaklaşıyorsunuz?

.....
.....
.....

42. Belediye başkanıyla bu tür sorunları çözmeye yönelik olarak ne sıklıkta görüşürsünüz?

- Sık sık
 Arada bir
 Nadiren
 başka.....

43. Seçmenlerinizin imarla ilgili sorunlarında İmar müdürü ya da diğer yetkililere ne sıklıkta görüşürsünüz?

- Sık sık
 Arada bir
 Nadiren
 başka.....

44. Size gelen talepler nerelerde yapılıyor? (önem sırasına göre sıralayınız)

- Evime gelirler
 Parti, il, ilçe binasında
 Belediye'de
 Hemşerilik derneğinde
 Diğer.....(belirtiniz).
 iş yerimde

45. Belediye Başkanları ve Meclis Üyeleri, Seçilmelerini Sağlamış Olan Siyasal Parti Örgütlerinden Gelen İstemlere Ne Ölçüde Duyarlı Olmalıdır?

- Partili Üyelere Öncelik Verilmeli
 Koşullar Eşit Olduğu Takdirde Partililere Öncelik Tanınmalı
 Herkese Eşit Davranılmalı

46. Belediye Meclis üyeleri/başkanlar sizce seçildikleri partilerinden gelen bu tür isteklere ne derece duyarlılar?

- Oldukça duyarlılar
 Duyarlılar
 Sınırlı Ölçüde
 Duyarsızlar

47. Siz seçmenlerinize hangi yollardan ve nerede ulaşıp, onların sorunlarını, düşüncelerini dinliyorsunuz?

.....
.....
.....

48. Belli koşulların Varlığı Halinde Belediye Meclisi ve Belediye Başkanının Görev Süreleri Dolmadan Görevlerine Halkoylaması Yoluyla Son Verilmesi Yolu Açılmalı Mıdır?

- () Evet
() Hayır
() Fikrim Yok

49. İlçe Halkını İlgilendiren Önemli Kararların Alınmasında Halkoylamasına Gidilmesi Sizce Uygun Mudur?

- () Evet
() Hayır
() Fikrim Yok

50. Demokrasinin Gelişmesi Bakımından Aşağıdaki Görüşlerden Sizce Hangisi Geçerlidir?

- () Ülke Çapında Demokrasi Belirleyicidir.
() Belirleyici Olan Yerel Demokrasidir.
() İkisinin de Ağırlığı Aynıdır.
() Başka.....

51. Belde Halkı, Meclis Toplantılarıyla Ne Ölçüde İlgileniyor?

- () İlgili
() Az İlgili
() İlgisiz

52. Sizce neden ilgi göstermiyorlar?

.....
.....
.....
.....

53. Sizce belediyelerde en etkili ve güçlü olan toplumsal grup hangisidir? (önem sırasına göre numaralayınız).

- () Esnaf/Küçük girişimci
() İşadamları/Sanayici
() Gecekondulular
() Gecekonu dışındaki kent sakinleri
() Hemşeri ve benzeri dernekler
() Muhtarlar
() Parti örgütleri

() Diğer.....(belirtiniz)

54. Sizce belediyelere ilişkin en etkisiz ve dışlanan kesim hangisidir

- 1.....
2.....
3.....

55. Belediyenizde Yerel halk Belediye Hizmetlerine Hangi Yollarla Katılmaktadır?

- () Hiç Katılmamaktadırlar.
() Para İle
() İşgücü İle
() Taşınmaz Mal Vererek
() Araç-gereç Vererek
() Gereksinimlerini ve İstemlerini Bildirerek
() Tepki Göstererek, Karşı Çıkararak
() Bilmiyorum
() Başka.....

56. Belediyenizce Alınmış Kararların Uygulanmasında Halkın Size Güçlük Çıkardığı Oluyor Mu?

- () Evet
() Hayır

57. (Yanıt “Evet” İse), Hangi Kesimler, Gruplar Ne Tür Konularda ve nasıl Güçlük Çıkartıyor?

kesim	konu	Nasıl

58. Mahallenin Tüzel Kişiliği Olan Yeni Bir Yerel Yönetim Basamağı Olarak Düzenlenmesi, Demokratik Katılım ve Yerel Hizmetler Açısından Yararlı Olur Mu?

- () Katılım İçin Yararlıdır.
() Yerel Hizmetler Açısından Yararlıdır.
() Her İkisi İçin de Yararlıdır.
() Hiçbir Açıdan Yarar Sağlamaz.
() Başka.....

59. Belediyelerin Üzerindeki Vesayet, onay ve benzeri Denetimlerin Kaldırılması Konusundaki Düşünceniz Nedir?

- () Vesayet Tümüyle Kaldırılsın. Neden?.....
() Bugünkü Durum Korunsun. Neden?.....
() Merkezin Mali Yardımıyla Sınırlandırılınsın. Neden?.....
() Yargısal Denetimle Yetinilsin. Neden?.....

60. Belediye meclislerinde en çok tartışma çıkartan konular hangileridir

- 1.....
- 2.....
- 3.....

61. Belediye meclislerinde en az tartışma çıkartan konular hangileridir?

- 1.....
- 2.....
- 3.....

61a belediye meclislerinde tartışılması gereken ancak tartışılmayan konular hangileridir?

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

62. Anayasa ve Yasalarca Çizilen Sınırlar İçersinde Belediye Meclisine Vergi Koyma Yetkisinin Tanınması Sizce Uygun mudur?

- () Evet
() Hayır
() Fikrim Yok

63. Belediye Hizmetlerinin Özelleştirilmesi Konusunda Ne Düşünüyorsunuz?

- () Tümüyle Özelleştirilmeli
() Hizmetin Niteliğine ve Gerekliliğine Göre Özelleştirmeye Gidilebilir.
() Özelleştirmeden Titizlikle Kaçınılmalı.

64. (Yukarıdaki Soruda 2. Seçenek Belirtilmişse). Sizce Hangi Hizmet Alanlarında Özelleştirmeye Gidilmelidir?

-
.....
.....

65. Belediye şirketleri sizce gerekli midir?

- () Evet Yararları nedir? 1.....
2.....
() Hayır Yarattığı olumsuzluk nedir? 1.....
2.....

65a belediye şirketlerinin yarattığı sorunlar var mı?

-
.....
.....
.....

67. Belediyelerin Borçlanmaları Konusunda Ne Düşünüyorsunuz?

- Olabildiğince Her Türlü Borçlanmadan Kaçınılmalı.
 Yurt Dışı Borçlanmadan Kaçınılmalı.
 Borçlanmadan Kaçınılmayıp, Önemli Hizmetler Gerçekleştirilmeli.

68. Belediyelerin Bugün Yapmakta Olduğu Görevlerin Dışında Yeni Görevler Üstlenmesi Sizce Gerekli Midir?

- Gerekli
 Gerekli (Hangi Görevler Belirtiniz).....

69. 3030 Sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Kurulmasına Dair Yasa'yla Kurulan Sistem sizce yeterli ve sağlıklı bir sistem midir?

- Evet
 Hayır
 Fikrim Yok

70. (Yanıt "hayır" İse), Sizce Aşağıdaki Önerilerden Hangisi Uygundur? (Birden Fazla İşaretlenebilir)

- Anakentler, nüfusu 250 bini geçen yerlerde kurulsun.
 Anakentler, nüfusu 500 bini geçen yerlerde kurulsun.
 Anakent Belediye Meclislerini Doğrudan Halk Seçsin.
 Görev Paylaşımı Gözden Geçirilsin. İlçe Belediyelerinin Görev ve Yetkileri Arttırılsın.
 Anakentlerde Çok Başlılık Kaldırılsın.
 Belediye Encümenine Seçilmiş Üyeler de Sokulsun.
 Anakentlerin Gelir Kaynakları Arttırılsın.
 anakent belediyeleri kaldırılınsın

71. Belediye İşlerinin Daha İyi Yapılması Konusunda Sizce Aşağıdakilerden Hangisi En Çok Engelleyici ya da Bağlayıcıdır?

- Mevzuat
 Personel.
 Mali Konular.
 Vesayet.
 Başka.....

72. Sizce anakent belediyesi ile ilçe belediyesi arasındaki güç dağılımı adil midir?

- Evet
 Hayır.....(Niçin, belirtiniz)

73. Sizce, Şu anda belediye yönetiminde aşağıdakilerden hangileri en etkilidir? (etkililik sırasına göre sıralayınız)

- Belediye Başkanı
- Belediye Meclisi
- Belediye Encümeni
- Belediye Şirketleri
- Belediye bürokrasisi
- Vatandaşlar
- İŞ ĉevreleri
- Başka.....(belirtiniz)

73a sizce hangisi etkili olmalıdır?

- Belediye Başkanı
- Belediye Meclisi
- Belediye Encümeni
- Belediye Şirketleri
- Belediye bürokrasisi
- Vatandaşlar
- İŞ ĉevreleri
- Başka.....(belirtiniz)

74. Belediyenizin AŞağıdaki Hizmet Alanlarındaki Başarısını Değerlendiriniz (Büyükşehir Belediyesi).

	Başarı Derecesi			Başarısız	Neden
	ĉok	Başarılı	Az		
1. İmar İŞleri	()	()	()	()	
2. Fen İŞleri	()	()	()	()	
3. Basın-Halkla İlişkiler	()	()	()	()	
4. Sağlık Hizmeti	()	()	()	()	
5. Zabıta	()	()	()	()	
6. Toplu Taşımacılık	()	()	()	()	
7. Kültür-Sanat	()	()	()	()	
8. Halkın EĞitimi	()	()	()	()	
9. ĉevre Sağ. Ve Temiz	()	()	()	()	
10. Sağlık ve Gıda Denet	()	()	()	()	
11. Aĉık ve Yeşil Alanlar	()	()	()	()	
12. Yangın Söndürme	()	()	()	()	

75. Kentin sizce en büyük ĉ sorunu nedir, sıralayınız?

- 1.....
- 2.....
- 3.....

76. Gecekonduuların rantiyeye olduğuna dair görüşe katılıyor musunuz?

- () Hayır / neden?.....
() Evet () belediye sınırları içinde neden?.....
() il sınırları içinde neden ?.....

77. Gecekondu afları gereklidir?

- () Hayır Niçin.....
() Evet Niçin.....

78. Kentteki güçlü kesimlerin belediyelerde dahil bir şekilde işlerini hallettikleri yönünde bir inanç var, katılıyor musunuz?

- () Evet
() Hayır

79. Kentlerde yeni çıkmaya başlayan Migros, real ve benzeri alışveriş merkezleri sizce kentin gelişimine olumlu katkı yapmaktadırmıdır?

- () Evet
() Hayır.....Neden.....

80. Büyükşehir belediyesinin şu an ne kadar dış borcu olduğunu biliyor musunuz?

- () Evetdolar
() Hayır

80a Büyükşehir Belediyesinin şu an ne kadar iç borcu olduğunu biliyor musunuz

- () EvetTL
() Hayır

81. belediyelerin özel firmalara iş yaptırması sizce gerekli mi?

- () gerekli neden?.....
() gereksiz neden?.....
() fikrim yok

82. Şu an TBMM de bulunan Yerel yönetimler yasa tasarıları hakkında ne derece bilginiz var.

- () Detaylı bilgim var
() sınırlı bilgim var
() bilgim yok

83 Yeni belediyeler yasası sizce olumlu mu?

- () evet
() hayır niçin?.....

84 İl genel meclislerinin güçlendirilmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?

- () olumlu neden?.....
() olumsuz neden?.....
() fikrim yok / bilmiyorum

EK III: Türkiye Yerel Gündem 21 Programı

TÜRKİYE YEREL GÜNDEM 21 PROGRAMI

Ülkemizdeki Yerel Gündem 21 uygulamaları, 1997 yılı sonunda, "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi" Projesi ile ivme kazandı. Yerel Gündem 21 uygulamalarının başarısı üzerine UNDP, Proje'nin ikinci aşamasına da destek verdi. Bakanlar Kurulu'nun da bunu benimsemesi üzerine, Proje'nin ikinci aşaması, Ocak 2000'de başladı.

Türkiye'deki Yerel Gündem 21 uygulamaları, 1999 yılında UNDP tarafından, bir başarı örneği olarak gösterilmişti. Başarının ikinci aşamada da artarak devamı üzerine UNDP, Başbakan'a gönderilen 1 Kasım 2001 tarihli mektupta, Türkiye Yerel Gündem 21 Programı'nı, dünyadaki en başarılı uygulamalardan biri olarak ilan etti.

Aşamalar hakkında daha detaylı bilgi almak için, aşağıdaki ya da solda bulunan kutulardaki linklere basabilirsiniz.

- [Birinci Aşama : "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi" Projesi](#)
- [İkinci Aşama : "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Uygulanması" Projesi](#)
- [Üçüncü Aşama:"Türkiye Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı yoluyla Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve WSSD Uygulama Planı'nın yerelleştirilmesi" Projesi](#)

Birinci Aşama : "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi" Projesi

Projenin Tanıtımı ve İş Tanımı

Ön Bilgiler

Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi Projesi, Gündem 21'in 28. Bölümünde yerel yönetimlerin, kendi beldelerine yönelik *Yerel Gündem 21'lerin* hazırlanması ve uygulanması yönünde teşvik edilmesinden hareketle, Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı (IULA-EMME) tarafından geliştirildi.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Türkiye Daimi Temsilciliği ve UNDP Capacity 21 Programı'nın çatısı altında ve desteğiyle gerçekleştirilen Proje, Eylül 1997 içerisinde UNDP, IULA-EMME ve T.C. Hükümeti tarafından imzalanarak yürürlüğe girdi. Proje Dokümanı, 6 Mart 1998 tarihinde T.C. Resmi Gazete'nin mükerrer sayısında yayınlandı.

Yeni ortakların katılımı ve uygulamaların tüm ülke ölçeğinde yaygınlaştırılması amacıyla Ekim 1998'de yapılan Proje Revizyonu ise, 8 Şubat 1999 tarihli T.C. Resmi Gazete'de yayınlandı.

Yaklaşık iki buçuk yıllık bir süreyi kapsayan Proje (Birinci Aşama), Aralık 1999'da sona erdi.

Proje Yaklaşımı

Proje, *Gündem 21*'in dayanağı olan "küresel ortaklık" yaklaşımı çerçevesinde, katılımcılığa ve ortaklıklara dayalı "yönetişim" (*governance*) anlayışını ön planda tutuyor. Bu kapsamda, yerel yönetimin "kolaylaştırıcı" ve "yapabilir kılıcı" rolü ile desteklenen, belde halkının gücüne dayalı, yerel ilgi grupları ile işbirliğini ve "eşit ortaklıklar"ı teşvik eden, demokratik ve katılımcı bir yönetim ("yönetişim") anlayışının gelişmesi ve yerleşmesi yönünde kalıcı adımlar atılması amaçlandı.

Bu yaklaşım çerçevesinde, proje ortağı kentlerde yürütülmesine başlanan *Yerel Gündem 21* süreçlerinin, yerel ortakları oluşturan dernekler ve vakıflar, meslek odaları ve sendikalar gibi sivil toplum kuruluşları, özel

sektör kuruluşları, akademik kuruluşlar, basın-yayın kuruluşları, mahalle yönetimleri, yurttaş girişimleri ve genelde tüm yerel topluluk üyelerine açık tutulması için büyük bir çaba gösterildi.

Kadının kentsel yaşama etkin katılımının artırılmasını ve yerel planlama ve karar alma süreçlerinde cinsiyet konusu üzerinde durulmasını sağlamayı amaçlayan, gençleri “yalnızca geleceğin yöneticileri değil, aynı zamanda bugünün ortakları” olarak gören; yaşlılar, çocuklar ve engellilere daha fazla ve eşit fırsat yaratmayı hedefleyen politikalara ve uygulamalara özel bir önem verdi.

Neler Yapıldı?

Proje çalışmaları, iki temel hedef üzerine bina edildi. Birinci hedef, ülke ölçeğinde *Yerel Gündem 21* kavramının ve bunun yerel “yönetişim” üzerindeki etki ve sonuçlarının tanıtımını kapsamaktaydı. İkinci hedef ise, proje ortağı kentlerde, yerel ilgi gruplarının katılımına dayalı bir planlama sürecinin gelişmesine yönelik mekanizmalar oluşturulması ve bunlara işlerlik kazandırılması olarak belirlenmişti. Böylelikle, birinci hedef *Yerel Gündem 21*’in Türkiye ölçeğinde tanıtımını ve yaygınlaştırılmasını ele alırken, ikincisi ise proje ortağı kentlere yapılacak çalışmalar üzerinde yoğunlaştı.

Proje’nin birinci hedefi olan ülkesel ölçekte tanıtım konusunda, bugüne kadar önemli adımlar atıldı. Başlangıçtan bu yana, *Yerel Gündem 21* sürecine olan ilginin hızla büyüdüğünü gördük. Türkiye’nin her köşesinde düzenlenen bilgilendirme toplantıları, büyük bir ilgiyle karşılandı.

Bu gelişmeler sırasında merkezi yönetim kuruluşları, özellikle Başbakanlık DPT Müsteşarlığı ile İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Çevre Bakanlığı, büyük destek verdi. İçişleri Bakanlığı’nın yayınlamış olduğu “Gündem 21” konulu Genelge ise, *Yerel Gündem 21* uygulamalarının yasal ve kurumsal sürdürülebilirliği açısından önemli bir dönüm noktası oluşturdu.

Proje’nin ikinci temel hedefi açısından da önemli gelişmeler kaydedildi.

Yerel Gündem 21 sürecinin ilgili kent ölçeğinde koordine edilmesi ve desteklenmesi amacıyla, Proje ortağı kentlerde *Yerel Gündem 21* Genel Sekreterlikleri kuruldu. Genel Sekreterliklerin genelde sergilediği başarılı ve özverili çalışmalar, Proje’nin ülke ölçeğinde sağladığı ivmenin itici gücünü oluşturdu.

Yerel Gündem 21 Genel Sekreterliklerinin koordinasyonunda, Proje ortağı kentlerde, başta sivil toplum kuruluşları olmak üzere, yerel ilgi gruplarına yönelik olarak başlatılan bilgilendirici süreç, kesintisiz olarak sürdürüldü ve kapsamı giderek genişledi.

Proje ortağı kentlerde oluşturulan Kent Konseyleri ve benzeri katılımcı platformlar, etkin çalışmalarını yeni aşamada sürdürüyor.

Gündem 21’in yerel yönetimlerle ilgili 28. Maddesinde kadınlara ve gençlere verilen önem, proje çalışmalarında da ifadesini buldu. Sayıları hızla artan Kadın Platformları, kadının kentsel yaşama katılımının artırılmasına ve yerel karar alma süreçlerinde cinsiyet konusu üzerinde durulmasına yönelik etkin çalışmalarını sürdürüyor. Proje’nin başlangıcından bu yana kesintisiz sürdüren gençlik forumlarının kazandırdığı ivmeyle, proje ortağı kentlerin birçoğunda kuruluşunu tamamlayan Gençlik Meclisleri, *Yerel Gündem 21* sürecinin itici gücünü oluşturuyor.

Bazı büyük ölçekli kentlerde *Yerel Gündem 21*’in şemsiyesi altında mahalle toplantıları düzenlendi. Proje ortağı kentlerin büyük çoğunluğunda ise engelliler, emekliler ve çocukların da kendi meclisleri ve çalışma grupları oluştu.

Gerek Proje’nin genelinde ve gerekse proje ortağı kentler özelinde, *Yerel Gündem 21* süreci ile ilgili çeşitli eğitim malzemesi ve yayınların hazırlanmasına ve basımına kesintisiz devam ediliyor. Dört ayda bir yayımlanan Proje Bülteni’nin yanı sıra, *Yerel Gündem 21* Planlama Rehberi’nin basımı tamamlandı. Proje ortakları tarafından ciltler dolusu rapor ve yayınlar hazırlandı.

Mevcut sosyal, ekonomik ve çevresel sorunların tanımlanması ve bunların nedenlerinin ortaya konması yönündeki çalışmalar, proje ortağı kentlerin büyük çoğunluğunda tamamlanmış bulunuyor.

Proje ortağı kentlerde, *Yerel Gündem 21* eylem planlarının hazırlanması ve öncelikli sürdürülebilir yerel gelişme sorunlarının çözümüne yönelik projelerin belirlenmesi çalışmaları, kesintisiz sürdürüldü. Birçok kentte, *Yerel Gündem 21*’in şemsiyesi altında somut projeler uygulanmasına başlandı.

Proje Ortakları

Eşit ortaklıklara ve işbirliğine dayalı yönetim yapısıyla Proje, "ortaklık" yaklaşımının yalnızca ulusal değil, uluslararası ölçekte de en geniş kapsamlı ve etkileyici uygulamalarından birini sergiledi.

IULA-EMME – Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı'nın koordinatörlüğünde yürütülmekte olan Proje'ye UNDP – Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın sağlamakta olduğu çok yönlü destek, *Gündem 21*'in dayanağı olan "küresel ortaklık" çerçevesinde, Birleşmiş Milletler'e bağlı kuruluşlar ile yerel aktörler arasındaki işbirliğinin en kapsamlı örneklerinden birisini oluşturdu.

Proje ortağı 23 kenti temsilen, Bursa, İzmir ve Antalya Büyükşehir Belediyeleri ve Adıyaman, Ağrı, Çanakkale, Gölbaşı (Ankara), Harran (Şanlıurfa) ve Trabzon Belediyeleri "ilk ortaklar" olarak yerlerini alırken, daha sonraki dönemde yapılan revizyon ile birlikte Diyarbakır, Gaziantep ve İzmit Büyükşehir Belediyeleri, Afyon, Aliağa (İzmir), Burdur, Çatalca (İstanbul), Çeşme (İzmir), Çorum, Foça (İzmir), Kaş (Antalya), Kızılkalesi (İçel) ve Zonguldak Belediyeleri ile Kastamonu İl Özel İdaresi de proje ortakları arasına katıldı. İznik (Bursa) ve Silivri (İstanbul) Belediyeleri de, işlemleri sonraki aşamada kesinleşmek üzere, proje ortakları arasına dahil oldu.

Diğer ortaklarımız arasında, tümü IULA-EMME üyesi olan Akdeniz Belediyeler Birliği, Doğu Karadeniz Belediyeler Birliği, Ege Belediyeler Birliği, GAP Belediyeler Birliği ve Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği yer aldı.

IULA – Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği'nin kardeş kuruluşları olan iki kuruluşun, ICLEI – Uluslararası Yerel Çevre Girişimleri Konseyi ile WALD – Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi'nin ortaklığı, Proje çalışmalarına çok yönlü katkılar sağladı. İstanbul Büyükşehir Belediyesi de, pilot uygulamaların yapıldığı kentlere verdiği önemli destekle, Proje ortakları arasında yer aldı. *Yerel Gündem 21*'in en önemli dayanaklarından biri olan gençliğin karar alma, uygulama ve izleme süreçlerine etkin olarak katılımı hedefine yönelik çalışmaların koordinasyonu ise, proje ortağımız Habitat ve *Gündem 21* Gençlik Derneği (Youth for Habitat uluslararası gençlik ağı) tarafından üstlenildi.

Birinci Aşama İş tanımı

Hedefler, Çıktılar ve Faaliyetler

Proje'nin hedefleri:

- Ülkesel/bölgesel ölçekte, Yerel Gündem 21 kavramının ve bunun yerel "yönetişim" üzerindeki etki ve sonuçlarının tanıtımı.
- Pilot kentlerde, yerel topluluk içindeki farklı sektörlerin katılımına dayalı bir planlama sürecinin gelişmesini sağlayacak mekanizmaların oluşturulması ve bunlara işlerlik kazandırılması.

Bu kapsamda, birinci hedef *Yerel Gündem 21*'in Türkiye ölçeğinde yaygınlaştırılmasını ve tekrarlanabilirliğini ele alırken, ikincisi ise pilot kentlere yapılacak çalışmalar üzerinde yoğunlaşmıştır.

Proje'nin temel hedeflerine ulaşılmasına yönelik faaliyetler aşağıda özetlenmektedir.

Temel Hedef 1:

Proje deneyiminin ülke genelinde paylaşılmasına yönelik birinci temel hedefin çıktıları:

Çıktı 1

Yerel Gündem 21 süreci ile ilgili çeşitli eğitim malzemesi ve yayınların hazırlanması, basımı ve ülke ölçeğinde yaygın olarak dağıtılması.

Bu kapsamda yürütülmüş olan faaliyetler şunlardır:

- ICLEI "Yerel Gündem 21 Planlama Rehberi"nin çevirisi, basımı ve dağıtımı.
- "Yerel Gündem 21 Bülteni"nin basımı ve dağıtımı.
- Katılımcı mekanizmalar ve mahalle yönetimleri konulu bir elkitabının hazırlanması, basımı ve dağıtımı.
- Yerel Gündem 21 konusundaki diğer ilgili dokümanların hazırlanması, basımı ve dağıtımı.

Çıktı 2

Yerel Gündem 21 süreci konusunda belediye birliklerine ve üye belediyelere, ilgili merkezi yönetim kuruluşlarına, sivil toplum kuruluşlarına, özel sektöre ve diğer ilgi gruplarına yönelik bilgilendirici bir süreç başlatılması.

Bu kapsamda, Bursa, Diyarbakır ve Antalya'da, ilgili Belediye Birlikleri ile işbirliği içinde, üç sempozyum düzenlenmiştir.

Çıktı 3

Yerel Gündem 21 süreçlerinin ve faaliyetlerinin tekrarlanabilirliğine ve bunların genel Ulusal Gündem 21 süreci ile bütünleşmesine yönelik bir strateji geliştirilmesi.

Bu kapsamda yürütülmüş olan faaliyetler şunlardır:

- Proje Yönlendirme Komitesi ile Ulusal Gündem 21 Çalışma Grubu arasında bilgi alışverişinin sağlanması.
- Proje ortaklarının, Ulusal Gündem 21 hazırlık toplantılarına daha etkin olarak katılımlarının teşvik edilmesi.
- Proje çalışmaları ile ilgili bilgilerin, diğer yerel yönetimlere aktarılması.
- Proje deneyiminin geniş bir ilgi grubuna sunulması amacıyla İstanbul'da bir "Proje Sonuç Sempozyumu" düzenlenmesi. Bu sempozyuma, Orta Asya ve Kafkaslardaki ülkelerin de davet edilmesi.

Temel Hedef 2

Pilot kentlerdeki *Yerel Gündem 21*'lerin, tüm ilgi gruplarının katılımıyla gerçekleşecek bir süreç kanalıyla hazırlanması.

Proje'nin ikinci temel hedefinin yedi ana çıktısı vardır. Bu çıktıların her biri, kendi başına önemli bir program alanı ve alt program alanları oluşturmaktadır.

Çıktı 1

Pilot kentlerdeki yerel ilgi gruplarının, özellikle yerel yönetimlerin, yerel yönetim konusuna ağırlık verecek şekilde, *Yerel Gündem 21* sürecinin işlenmesine ve yönetimine ilişkin yöntemler ve uygulamalar konusunda eğitimi.

Çıktı 2

Proje faaliyetlerinin ilgili kent ölçeğinde koordine edilmesi ve desteklenmesi amacıyla, pilot kentlerde *Yerel Gündem 21* Genel Sekreterlikleri kurulması.

Çıktı 3

Her pilot kentte, ilgi grupları arasındaki diyalogun geliştirilmesine yönelik mekanizmalar oluşturulması. Bu kapsamda:

- Kent ölçeğinde danışma kurulu/meclisi toplantıları ve halk forumları düzenlenmesi.
- Kadınların etkin katılımını sağlayacak şekilde, çalışma grupları ve "kozalar" oluşturulması.
- Özel sektör, STK'lar, akademik kuruluşlar, kamu kuruluşları, sendikalar, meslek odaları ve diğer yerel ilgi grupları için toplantılar düzenlenmesi.
- Yerel planlama sürecine kadınlar ile gençlerin, çocukların, yaşlıların ve engellilerin etkin katılımını sağlamaya yönelik toplantılar düzenlenmesi.
- Konu ile ilgili bilgi düzeyinin yükseltilmesine yönelik olarak, özellikle temel eğitim okulları öğretmenlerine, yerel basın mensuplarına, mahalle muhtarlarına, vd. yönelik toplantılar düzenlenmesi.

Çıktı 4

Her pilot kent için mevcut sosyal, ekonomik ve çevresel sorunların tanımlanması ve bunların nedenlerinin ve sonuçlarının araştırılması.

Bu kapsamda, her pilot kentlerde, mevcut durum tanımı yapılması ve kent ölçeğinde kapsamlı bir çevresel envanter için gerekli ön hazırlıkların tamamlanmıştır.

Çıktı 5

Her pilot kent için, ulaşılmak istenen somut hedefleri, öncelikli sorunları, faaliyet seçeneklerini ve hedeflere ulaşılmasına yönelik programları içeren bir *Yerel Gündem 21* Bildirgesi hazırlanması.

Bu kapsamda:

- Her pilot kentte, bir "Bildirge Çalışma Grubu" oluşturulması, bu gruplara destek sağlanması.
- Her kent için Bildirge taslağının hazırlanması ve kent ölçeğindeki danışma meclisine sunulması.
- Yerel Gündem 21 Bildirgelerinin, ilgili belediye meclislerinde görüşülmesi ve kabulü.

Çıktı 6

Yerel Gündem 21 Bildirgelerine işlerlik kazandırmak amacıyla her kent için Yerel Gündem 21 Eylem Planları hazırlanması. Bu kapsamda:

- Her pilot kentte, bir "Eylem Planı Çalışma Grubu" oluşturulması.
- Eylem planının, Yerel Gündem 21 süreci içinde belirlenen sorun alanlarına yönelecek şekilde, fiziksel, mali ve kurumsal bileşenlerinin hazırlanması.
- Yerel Gündem 21 süreci ile belediyelerin sorumluluğundaki planlar (nazım plan, arazi kullanım planı, ulaşım planı, vb.) arasında formel bağların kurulması.
- Yerel Gündem 21 Eylem Planı taslaklarının hazırlanması, bunların ilgili forumlarda tartışılması ve benimsenmesi.
- Eylem Planlarının, ilgili belediye meclislerinde görüşülmesi ve kabulü.

Çıktı 7

Yerel Gündem 21 Eylem Planlarına dayalı olarak, her kentte öncelikli projelerin belirlenmesi için çalışmalar yapılması. Bu kapsamda:

- Her kentteki Yerel Gündem 21 sürecine ilişkin öncelikli sorunların çözümüne yönelik olan ve ilgili planların geçerliliğini gösterme açısından kısa zamanda olumlu sonuçlar vermesi beklenen projelerin belirlenmesi.
- Öncelikli uygulama projeleri ile bağlantılı ilgi gruplarının belirlenmesi.
- Belirlenen öncelikli projelerin ön fizibilite araştırmasının yapılması ve ön maliyet tahminlerinin hazırlanması.

İkinci Aşama : "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Uygulanması" Projesi

Projenin Tanıtımı ve İş Tanımı

Proje'nin ortaya çıkışı

Birleşmiş Milletler 1992 Rio Konferansı'nın ürünü olan Gündem 21, kalkınma ve çevre arasında denge kurulmasını hedefleyen "sürdürülebilir gelişme" kavramının yaşama geçirilmesine yönelik bir eylem planı niteliğini taşıyor.

Gündem 21'in 28. bölümünde, dünyanın tüm ülkelerindeki yerel yönetimlere, katılımcı bir süreci başlatmaları ve kendi kentleri için bir Yerel Gündem 21 konusunda görüş birliği sağlamaları için küresel bir çağrı yapılıyor.

Bu çağrıdan hareketle, özellikle Habitat II Konferansı sonrasında Türkiye'deki bazı yerel yönetimlerin öncülüğünde başlatılan Yerel Gündem 21 uygulamalarına destek olabilmek amacıyla, IULA-EMME – Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı'nın yönlendiriciliğinde, "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi" başlıklı bir proje geliştirildi. UNDP – Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın desteğiyle, 1997 yılının sonlarına doğru yaşama geçirilen Proje, yaklaşık iki yılı kapsayan bir uygulama dönemi sonunda, geride bıraktığımız yüzyılın bitimine denk düşecek şekilde tamamlandı.

Adı geçen projenin ikinci aşaması olarak tasarlanan "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Uygulanması" Projesi, birinci aşamada olduğu gibi, IULA-EMME'nin koordinasyonunda ve UNDP'nin desteğiyle yürütüldü. Ocak 2000 içerisinde başlanan ikinci aşama çalışmaları, 2003 yılı ortalarında tamamlandı.

Amaç ve Hedefler

Proje kapsamında, desantralize yerel "yönetişimin" güçlendirilmesine yönelik olarak, sivil toplumun karar alma sürecine katılımının ve yerel yatırımlarda söz sahibi olmasının sağlanması amaçlandı.

Proje'nin temel hedefleri:

- Yerel Gündem 21'e katılan yerel yönetimlerin sayısında artış sağlanması ve yeni proje ortağı kentlerde katılımcı süreçlerin oluşturulması.
- Yeni proje ortağı kentlerde eylem planları hazırlanmasını, mevcutlarda da bunların uygulanması.
- Bir yandan halkın bilgilendirilmesine yönelik kampanyaları, öte yandan da uluslararası tanıtımı kapsıyor.
- Yerel Gündem 21 sürecinin uzun dönemli sürdürülebilir destek görmesinin sağlanması.
- Marmara depremi sonrasında yeniden yapılanma sürecinde Yerel Gündem 21'in önemli bir işlev görmesi.

Proje ortakları

IULA-EMME'nin koordinatörlüğünde yürütülen Proje, "ortaklık" yaklaşımının yalnızca ulusal değil, uluslararası ölçekte de en geniş kapsamlı ve etkileyici uygulamalarından birini sergiledi.

UNDP'nin sağlamakta olduğu destek, "küresel ortaklık" çerçevesinde, Birleşmiş Milletler'e bağlı kuruluşlar ile yerel aktörler arasındaki işbirliğinin en kapsamlı örneklerinden birisini oluşturdu.

Birinci aşamada, toplam 23 kentte örnek uygulamalar başlatıldı. İkinci aşamada ise proje ortaklarının sayısı 46'ya ulaşmıştır.

Proje ortakları arasında, Akdeniz Belediyeler Birliği, Doğu Karadeniz Belediyeler Birliği, Ege Belediyeler Birliği, GAP Belediyeler Birliği ve Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği de yer aldı.

ICLEI – Uluslararası Yerel Çevre Girişimleri Konseyi, WALD – Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi de, projeye çok-yönlü destek sağlayan ortaklar arasında yer aldı. Gençliğe yönelik çalışmaların koordinasyonu ise, proje ortakları arasında yer alan Habitat ve Gündem 21 Gençlik Derneği tarafından üstlendi.

Neler yapıldı?

Yerel Gündem 21 sürecini başlatan proje ortağı kentlerdeki uygulamalar, önceden belirlenmiş bir şablona oturtulmak yerine, her kentin kendine özgü koşullarının, değerlerinin ve önceliklerinin sergilendiği, birbirinden oldukça farklı gözükken yapılar ve yöntemlerle yürütüldü. Öte yandan, birçok ortak özelliğın, birbirini tamamlayan benzer süreçler ve çıktıların varlığı da göze çarptı.

Proje ortağı metropoliten kentlerin öncülüğünde oluşturulan, farklı renklerle bezenmiş, ancak birbirinden gözcü Kent Konseyleri ya da benzeri platformlar, değişik kurumların temsilcilerini ortak amaçlar doğrultusunda, düzenli olarak bir araya getiren etkin katılımcı mekanizmalar olarak işlev görmeyi sürdürdüler. Benzeri yapılar, farklı büyüklükteki ve özellikteki birçok proje ortağı kentte de aynı ölçüde etkin ve etkileyici bir şekilde çalıştı. Bu tür yapılar içerisinde tüm ortakların yeterli bir şekilde temsiline özen gösterilmesi, bu konseylere bireysel olarak katılanlar ile değişik gruplar adına katılanlar arasındaki temsil dengesizliğini giderecek yöntemler geliştirilmesi, örgütsüz kesimlerin ve çalışma gruplarının bu platformlarda temsil edilmesi gibi konulardaki düzenleyici çalışmalar sürdürüldü.

Proje ortağı kentlerde oluşturulan Çalışma Grupları ya da "kozalar", her sektörden, her kesimden gönüllülerin tükenmez heyecanını, ilgili kentin öncelikli sorun alanlarında yoğunlaştıran bir başka önemli mekanizma işlevini görmeyi sürdürüldü. Bu gruplara kadınların ve gençlerin etkin katılımının sağlanması, elverişsiz durumdaki hemşeri gruplarının yeterli bir şekilde temsil edilmesi, farklı çalışma gruplarının kendi aralarındaki koordinasyonun sağlanması gibi konulara özel bir duyarlılık gösterildi.

Proje ortağı kentlerde *Yerel Gündem 21*'in şemsiyesi altında düzenlenen mahalle toplantıları, yaygınlaşmaya başladı. Bazı belediyelerin girişimiyle "mahalle merkezleri" kurulmakta olması, kayda değer bir gelişme niteliğini taşıyor. Bu konuya öncelik veren belediyelerin desteğiyle kurulan mahalle ölçekli merkezler, öncü uygulamalar olmanın sorunlarını göğüsleyerek, halk eğitimi programlarıyla, sağlık merkezleriyle, sanatsal etkinlikleriyle ve diğer yönleriyle, belediyelerin mahalleye ulaşmasının başarılı uygulamalarını sergilediler.

Tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye'deki uygulamalar da, *Yerel Gündem 21*'in başarısının ve kalıcılığının, bu sürece kadınların ve gençlerin etkin katılımına bağlı olduğunu ortaya koymuş bulunuyor. Sayıları hızla artan Kadın Platformları, kadının kentsel yaşama etkin katılımının artırılmasına yönelik çalışmalarını sürdürdüler. Bu kapsamda, karar mekanizmalarında toplumsal cinsiyet duyarlılığına sahip bir yaklaşımın etkili kılınmasına ve gelecek planlanırken, kentsel yönetişimin eşitlikçi biçimde kurgulanmasına özel bir önem verildi. Aynı şekilde, proje ortağı kentlerin birçoğunda kuruluşunu tamamlayan Gençlik Meclisleri, *Yerel Gündem 21* süreçlerinin dinamosunu oluşturdu. Gençliğin, geleceğin yalnızca mirasçısı değil, aynı zamanda mimarı olma kararlılığını sergiledi.

Proje ortağı kentlerin büyük çoğunluğunda emekliler, çocuklar ve engellilerin kendi meclisleri ve çalışma grupları oluşmuş bulundu. Proje ortaklarının bedensel ve zihinsel engellilere, yaşlılara ("kıdemli hemşehirlere") ve korunmaya muhtaç çocuklara yönelik politikalara ve uygulamalara vermeye başladığı ağırlık, kentsel hakların korunmasında ve geliştirilmesinde yerel yönetimlerin daha bilinçli olarak işlev

görmeye başladıklarını gösterdi.

Yerel Gündem 21 süreci ile ilgili çeşitli yayınların hazırlanması ve basımına devam edildi. Proje ortakları tarafından hazırlanan sayısız rapor ve diğer yayınlar, her kentteki *Yerel Gündem 21* sürecinin gelişimini gözler önüne seren belgeleri oluşturmaya başladı. Sosyal, ekonomik ve çevresel sorunların tanımlanması ve bunların nedenlerinin ortaya konması yönündeki çalışmalar, proje ortağı kentlerin büyük çoğunluğunda tamamlandı ve ilgili Mevcut Durum Raporları hazırlandı.

Proje ortağı kentlerde, yerel eylem planlarının hazırlanması ve sürdürülebilir yerel gelişme sorunlarının çözümlüne yönelik projelerin belirlenmesi çalışmaları sürdü. Birçok kent, Yerel Gündem 21'in şemsiyesi altında geliştirilen öncelikli projelerin uygulanmasına başladı.

Proje ortağı yerel yönetimlerin, kendi Yerel Gündem 21 süreçlerini desteklemek amacıyla sağladığı önemli katkılar sonucunda, proje kentlerinin birçoğunda belde halkının hizmetine giren "Yerel Gündem 21 Evleri", yerel ortakların buluşma ve birlikte iş yapma merkezleri olmayı sürdürdü.

Tüm bu çalışmaların yerel koordinasyonu, proje ortağı kentlerde oluşturulan *Yerel Gündem 21 Genel Sekreterlikleri* tarafından sağlandı. Bu birimlerin özverili ve üstün performansı, *Yerel Gündem 21*'in ülke ölçeğinde sağladığı ivmenin ve başarının itici gücünü oluşturdu.

İkinci aşama iş tanımı

Hedefler, Çıktılar ve Faaliyetler

Proje'nin ikinci aşaması için belirlenen temel hedefler, bunların çıktıları ve bu hedef ve çıktılara ulaşılmasına yönelik faaliyetler aşağıda özetlenmektedir.

Temel Hedef 1: 50 (ya da, yeni kaynak sağlanmasına bağlı olarak, daha fazla) kentte desantralize yerel yönetimin güçlendirilmesine yönelik olarak, sivil toplumun karar alma sürecine katılımının ve yerel yatırımlarda söz sahibi olmasının sağlanması.

Birinci temel hedefin dört ana çıktısı vardır:

Çıktı 1: Dengeli bir coğrafi dağılım esasında, Yerel Gündem 21'e, belde halkı ile birlikte katılan yerel yönetimlerin sayısında artış sağlanması.

Bu kapsamda :

- Birinci aşama kapsamındaki proje ortağı kentlerde mevcut katılımcı platformların ve mekanizmaların etkin bir şekilde işleminin sürdürülmesi ve bunların pekiştirilmesi.
- Yerel yönetimlerin ikinci aşamada projeye yeni ortaklar olarak katılmalarını teşvik etmek amacıyla, ülke çapında bir kampanya başlatılması.
- İkinci aşamada projeye yeni ortaklar olarak katılacak yerel yönetimlerin belirlenmesi ve kesinleştirilmesi.
- Yerel Gündem 21 süreci konusunda, özellikle yeni proje ortağı kentlerdeki yerel ilgi gruplarına yönelik bilgilendirme toplantıları düzenlenmesi.
- Proje ortağı kentlere, kendi Yerel Gündem 21'lerini geliştirme ve uygulama sürecinde teknik yardım ve destek sağlanması.
- Projeye (öngörülen toplam 50 kente ilaveten) yeni kentlerin katılımı için kaynak temini arayışına girilmesi.

Çıktı 2: Yeni proje ortağı kentlerde katılımcı süreçlerin ve yönetim yapılarının oluşturulması.

Bu kapsamda :

- Yeni proje ortağı kentlerde, öncelikli Yerel Gündem 21 konularında çalışma grupları ve özel amaçlı gruplar oluşturulması ve bunlara işlerlik kazandırılması.
- Yeni proje ortağı kentlerde, kent konseyleri veya benzeri, kent ölçeğinde katılımcı platformlar oluşturulması.
- Mevcut Yerel Gündem 21 Genel Sekreterliklerinin sürdürülmesi; yeni proje ortağı kentlerde benzer Yerel Gündem 21 Genel Sekreterlikleri oluşturulması.
- STK'lar, özel sektör, işçi sendikaları, meslek odaları, akademik kuruluşlar, kamu kuruluşları ve diğer yerel ilgi grupları için yuvarlakmasa toplantıları düzenlenmesi.
- Yerel planlama sürecine kadınlar ve gençler ile çocukların, yaşlıların ve engellilerin etkin katılımını sağlamaya yönelik yuvarlakmasa toplantıları düzenlenmesi.
- Konu ile ilgili bilgi/bilinç düzeyinin yükseltilmesine yönelik olarak, özellikle öğretmenlere, yerel basın mensuplarına, imamlara, muhtarlara, vd. yönelik yuvarlakmasa toplantıları düzenlenmesi.

Çıktı 3: Yeni "kardeş şehir" ortaklıklarının oluşturulması.

Bu kapsamda :

- Bilgi ve deneyim alışverişinin özendirilmesi amacıyla, proje ortakları arasında bilgilenme programları ve karşılıklı alan gezileri düzenlenmesi.
- İlgili deneyimin etkin olarak paylaşılmasına yönelik olarak, birinci aşamadaki proje ortağı kentler ile yeni kentler arasında "kardeş şehir" ilişkisi kurulmasının teşvik edilmesi.
- Proje ortakları arasında, özellikle "kardeş şehir" ilişkisi kurmuş olanlar arasında, düzenli iletişim ve bilgi akışı sağlanması.

Çıktı 4: Performans göstergeleri geliştirilmesi.

Bu kapsamda :

- Yerel Gündem 21 süreçlerinin sürdürülebilirliğini ve her kentteki uygulamaların başarısını ölçmeye ve/ya kentler arasında kıyaslama yapılmasını sağlamaya yönelik performans göstergeleri geliştirilmesi.
- Başarılı kentlerin programdan "mezun" olmalarına yönelik kriterler belirlenmesi

Temel Hedef 2: Oluşturulacak bir mekanizma aracılığıyla Yerel Gündem 21 süreçlerinin, yerel karar almayı etkilemesinin sağlanması.

Bu temel hedefin, kendi başına önemli bir program alanı ve alt program alanları oluşturan tek bir çıktısı bulunmaktadır.

Çıktı 1: Yerel Gündem 21 eylem planları.

Bu kapsamda:

- Yeni proje ortağı kentlerde, sosyal, ekonomik ve çevresel gelişmeye ilişkin güncel durumu ortaya koyan "Mevcut Durum Raporu" hazırlanması.
- Eylem planının, katılımcı Yerel Gündem 21 süreci içinde belirlenen öncelikli sorun alanlarının çözümüne yönelecek şekilde hazırlanması.

- Hazırlanan Yerel Gündem 21 eylem planlarının, ilgili kent konseylerinde ve benzeri katılımcı forumlarda, ardından da Belediye Meclislerinde tartışılması ve benimsenmesi.
- Hazırlanan yerel eylem planı ile proje ortağı belediyenin ve ilgili kamu kuruluşlarının planları, programları ve bütçe öncelikleri arasında işlevsel bağlar kurulması.
- Hazırlanan yerel eylem planlarıyla tutarlılığını sağlamak amacıyla, mevcut ve geleceğe yönelik belediye politikaları, kararları ve eylemlerinin izlenmesi.
- Her kentteki Yerel Gündem 21'e ilişkin öncelikli sorunların çözümüne yönelik olan ve ilgili yerel eylem planlarının geçerliliğini gösterme açısından kısa zamanda olumlu sonuçlar vermesi beklenen projelerin belirlenmesi ve uygulanması.

Temel Hedef 3: Halkın süreç konusunda bilgilendirilmesi sağlanarak, Yerel Gündem 21'e katılımın artırılması; yurtdışında sürecin tanıtılması yoluyla uluslararası desteğin artırılması.

Üçüncü temel hedefin iki ana çıktısı vardır:

Çıktı 1: Halkın bilgilendirilmesine yönelik kampanyalar.

Bu kapsamda :

- Yerel Gündem 21 konusunda halk katılımının artırılması ve karar vericilerin bilgi düzeyinin yükseltilmesine yönelik bilgilendirme toplantıları ve tanıtım kampanyalarının teşviki.
- Yerel Gündem 21 konusunda geniş bir bilgi yelpazesinin ve güvenilir bir veri tabanının etkin olarak sağlanması yoluyla, yeni ve gelişmiş iletişim ve işbirliği kanallarının, proje ortaklarının ve genelde belde halkının kullanımına sunulması.
- Proje ortağı kentlerde, bir bilgi ve iletişim ağı oluşturulmasına yönelik olarak, ara geçişli veri tabanları oluşturulması.,
- Yeni proje ortağı kentlerde "Yerel Gündem 21 Evleri" açılmasının teşviki ve birinci aşama sırasında açılmış olan "Yerel Gündem 21 Evleri"nin desteklenmeye devam edilmesi.
- "Yerel Gündem 21 Evleri"nin, oluşturulacak bilgi ve iletişim ağının yerel dayanakları ve merkezleri olarak işlev görmelerinin teşviki.
- Proje faaliyetleri ve çıktıları ile ilgili bilgilerin ulusal ölçekte yaygınlaştırılması ve paylaşımı.
- Dört ayda bir yayınlanacak olan Yerel Gündem 21 Bülteni'nin hazırlanması, basımı ve dağıtımı.
- Yerel Gündem 21 konusundaki diğer ilgili yayınların ve dokümanların, yerel düzeyde üretilenler dahil, hazırlanması, basımı ve dağıtımı.
- Ülkesel ölçekteki başlıca görsel ve yazılı medya kuruluşları ile işlevsel bağlar kurulması.
- Ülkesel ve yerel ölçekteki medyanın Yerel Gündem 21 sürecine ilgi göstermesinin ve etkin katılımının sağlanması.

Çıktı 2: Uluslararası tanıtım.

Bu kapsamda :

- Türkiye'nin Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Gelişme Komisyonu'na (CSD) sunduğu raporlarda Yerel Gündem 21 süreci ile ilgili bilgilere yer verilmesi.
- Uluslararası finansör topluluğa, Türkiye'deki Yerel Gündem 21 süreci ile ilgili düzenli bilgi aktarılması.
- UNDP Capacity 21'e, değerlendirilmesi ve tanıtılması amacıyla, Türkiye'deki Yerel Gündem 21 süreci ile ilgili düzenli bilgi aktarılması.
- Türkiye'deki Yerel Gündem 21 süreçlerinin ve uygulamalarının, uluslararası basında ve/ya uluslararası televizyonlarda yer almasının teşviki.

Temel Hedef 4: Türkiye'deki Yerel Gündem 21 süreçlerinin uzun dönemli sürdürülebilir destek görmesinin ve tüm ülkeyi kapsayacak şekilde genişlemesinin sağlanması.

Dördüncü temel hedefin dört ana çıktısı vardır:

Çıktı 1: Parlamentelerin süreç konusunda bilgilendirilmesi ve desteklerinin sağlanması.

Bu kapsamda :

- Projenin Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından sahiplenilmesine yönelik bir kampanya başlatılması.
- TBMM içerisindeki ilgili Daimi Komisyon üyesi parlamenterlerin proje faaliyetlerine etkin katılımının sağlanması.
- Proje ortağı kentlerin parlamenterlerinin, ilgili Yerel Gündem 21'leri sahiplenmelerinin sağlanması.

Çıktı 2: Özel sektörün katılımı.

Bu kapsamda :

- Ülkesel ölçekteki başlıca özel sektör kuruluşları ile işlevsel bağlar kurulması.
- Yerel düzeyde küçük ve orta ölçekli işletmelerin Yerel Gündem 21 uygulamalarına etkin katılımının sağlanması.
- İlgili özel sektör kuruluşları ile, "eko-kent" ve "eko-turizm" yaklaşımlarının teşvikine ilişkin ortaklıklar kurulması.
- Özel sektör kuruluşları ile, eylem planları kapsamındaki öncelikli projelerin geliştirilmesi ve uygulanmasına yönelik ortaklıklar kurulması.

Çıktı 3: Uluslararası ortaklıkların teşviki.

Bu kapsamda :

- Uluslararası ölçekteki başlıca proje ortaklarıyla işlevsel bağlar kurulması.
- Uluslararası, çok-terafılı ve iki-terafılı kalkınma ve finans kuruluşlarının proje faaliyetlerine katılımının sağlanması.
- Proje ortağı kentler ile başka ülkelerdeki Yerel Gündem 21 sürecini yürüten kentler arasında karşılıklı ilişkiler kurulması.

Çıktı 4: Katılımcı süreçlere yönelik uzun dönemli düzenlemeler.

Bu kapsamda :

- Proje ortağı her belediye birliğinin, üyelerinin faaliyetlerini özendiren, destekleyen ve kolaylaştıran "yapabilir kılıcı" bir kurum olmayı hedeflemesinin ve bölgesel düzeyde desantralize işbirliğini güçlendirmesinin teşviki.
- Belediye birliği bulunmayan bölgelerde, yeni belediye birlikleri kurulmasının teşviki.
- Yerel Gündem 21 uygulamalarına hükümet-dışı kaynaklardan hibe ya da diğer yöntemlerle mali destek sağlanmasına yönelik öneriler geliştirilmesi.
- Yerel Gündem 21 uygulamalarının desteklenmesine yönelik özel bir fon oluşturulması ve işletilmesine yönelik bir fizibilite araştırması yapılması ve bu konuda öneriler geliştirilmesi.
- Yerel Gündem 21 uygulamalarının uzun dönemli sürdürülebilirliğine ve desteklenmesine yönelik kurumsal gelişme önerileri geliştirilmesi ve bunların ilgili mercilere sunulması.

- Yerel katılımcı süreçlerin sürdürülebilirliğine ve desteklenmesine yönelik olarak merkezi ve yerel kamu bütçelerinden kaynak tahsis edilmesi ve/ya özel bir fon kurulması ve kurumsal gelişme önerilerinin gerçekleşmesi yönünde ülke çapında bir kampanya başlatılması.

Temel Hedef 5: 17 Ağustos 1999 Marmara depremi sonrasındaki yaraların sarılması ve yeniden yapılanma sürecinde Yerel Gündem 21'in yapabilir kılıcı ve kolaylaştırıcı bir rol oynamasının sağlanması

İkinci aşama (devam projesi) için belirlenen temel hedeflere, Marmara depremi sonrasında dahil edilen beşinci ve son temel hedefin dört ana çıktısı vardır:

Çıktı 1: Marmara depreminden önemli ölçüde etkilenen kentlerde hızla Yerel Gündem 21 süreçlerinin başlatılmasının teşviki.

Bu kapsamda :

- Yeni proje ortağı kentlerin belirlenmesinde, Marmara depreminden önemli ölçüde etkilenen kentlere gerekli ağırlığın ve önceliğin verilmesi.
- Deprem bölgesindeki yerel toplulukların, ilgili Yerel Gündem 21 süreçlerine etkin olarak katılımının teşviki.

Çıktı 2: Yerel Gündem 21 süreçlerinin, katılımcı bölgesel işbirliği platformları oluşturulması yoluyla yeniden yapılanma sürecinin yönetimi konusunda bölgesel bir yaklaşım geliştirilmesi ve/ya uygulanmasını kolaylaştırması.

Bu kapsamda :

- Yeniden yapılanma sürecinin yönetimine ilişkin bölgesel bir perspektif ve koordineli bir bölgesel yaklaşım geliştirilmesi konusunda bir öneri hazırlanması.
- Katılımcı bölgesel işbirliği platformları oluşturulması yoluyla, bölgesel perspektifin ve koordineli bölgesel yaklaşımın uygulanmasının kolaylaştırılması.

Çıktı 3: Yerel Gündem 21 süreçlerinin, depremden etkilenen yerel toplulukların ihtiyaçları, sorunları ve beklentilerine ilişkin bilgilerin bütünleştirilmesini desteklemesi.

Bu kapsamda :

- Deprem bölgesinde, depremden etkilenen yerel toplulukların ihtiyaçları, sorunları ve beklentilerine ilişkin gerekli ve yeterli bilgilerin derlenmesi.
- Derlenen bilgilerin, ilgili kuruluşlar ve yetkili mercilerle paylaşılması ve etkin olarak dağıtımı.

Çıktı 4: Yerel Gündem 21 süreçlerinin, depremzedelerin yaşam koşullarının iyileştirilmesini hedefleyen, STK'lar tarafından yürütülecek küçük ölçekli projelerin geliştirilmesi ve uygulanmasını desteklemesi.

Bu kapsamda :

- Depremzedelerin yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik küçük ölçekli projelerin belirlenmesi.
- Fon teminine bağlı olarak, küçük ölçekli projelerin uygulanmasının izlenmesi.

Üçüncü Aşama : "Türkiye Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı yoluyla Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve WSSD Uygulama Planı'nın yerelleştirilmesi" Projesi

Projenin Tanıtımı ve İş Planı

Proje; kampanyalardan ve kapasite geliştirme girişimlerinden yararlanarak, yerel ve ulusal düzeylerde YG-21 süreçlerinin ve mekanizmalarının kurumsallaştırılmasını ve Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve WSSD Uygulama Planı'nın yerel düzeyde teşvik edilmesi ve somutlaştırılması amacıyla, bir Yerel Gündem 21 Küçük Ölçekli Hibeler Programı başlatılmasını amaçlamaktadır.

Projenin ortaya çıkışı

Amaç ve Hedefler

Üçüncü Aşama İş Tanımı

Hedefler, Çıktılar, Faaliyetler

Temel hedef 1: Kampanyalardan ve kapasite geliştirme girişimlerinden yararlanarak, yerel ve ulusal düzeylerde YG-21 süreçlerinin ve mekanizmalarının kurumsallaştırılması.

Birinci temel hedefin 5 ana çıktısı vardır:

Çıktı 1: TBMM'nin ve Hükümet'in desteğini arttırmak ve YG-21'i "sahiplenmesini" sağlamak amacıyla, özel ve konuya odaklanmış bir kampanya başlatılması.

Bu kapsamda yapılması planlanan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Hazırlanmakta olan "Yerel Yönetim Reformu Paketi" içerisine, özellikle Hükümet'in Acil Eylem Planı'nda yer alan "yönetişim" ve "Kent Konseyleri" bölümlerine dayalı olarak, YG-21'in uygun şekilde dahil edilmesini sağlayacak girişimlerde bulunulması
- Bakanlara/Bakanlıklara, Milletvekillerine ve özellikle TBMM'nin ilgili Daimi Komisyonlarının üyelerine, özellikle 5 yıllık Kalkınma Planı'na ve yıllık programlara YG-21'in sürdürülebilir kalkınmanın yerelleştirilmesindeki başlıca model olarak dahil edilmesini sağlamaya yönelik ziyaretler ve özel programlar düzenlenmesi ve bunların devam ettirilmesi
- YG-21'in ilgili proje ortağı kentlerin Milletvekilleri tarafından sahiplenilmesini teşvik amacıyla, yerel düzeyde özel programlar ve ziyaretler düzenlenmesi

Çıktı 2: Yerel seçimler öncesinde, YG-21 konusundaki duyarlılığının artırılması ve daha iyi tanıtılması amacıyla, özel ve konuya odaklanmış bir kampanya başlatılması.

Bu kapsamda yapılması planlanan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Yerel seçimler için aday olanları daha yakından tanımak ve adayların YG-21'e destek taahhüdünde bulunmalarını sağlamak amacıyla, özel Kent Konseyi toplantıları ve diğer etkinlikler düzenlenmesi
- TTF Projesi ve diğer ilgili girişimlerden destek alarak, yerel seçimlere daha çok kadın adayın katılımının ve başta kota uygulaması olmak üzere, kadınların katılımını ve temsilini arttırıcı yasal düzenlemelerin teşvik edilmesi

- Ulusal ve yerel yazılı ve görsel medyada YG-21'in daha iyi tanıtımının ve daha çok yer almasının sağlanması amacıyla, özel ve konuya odaklanmış bir kampanya başlatılması

Çıktı 3: Yerel seçimler sonrasında, ilgili YG-21 süreçlerinin ve mekanizmalarının, yeni oluşacak Belediye Meclisleri'nce kabul edilerek, önceden kazanılmış olan resmiliğın sürdürülmesi.

Bu kapsamda yapılması planlanan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Yeni seçilen Belediye Başkanları ve Belediye Meclis üyelerini YG-21 süreçleri konusunda bilgilendirmek amacıyla, yerel ve ulusal düzeylerde yeni bir duyarlılık geliştirme programları dizisi başlatılması
- İlgili YG-21 Eylem Planları'nın ve strateji dokümanlarının, yeni oluşacak Belediye Meclisleri'nce kabulü
- YG-21 Kent Konseyleri'nin işleyişini düzenleyen çalışma ilkelerinin veya Tüzüklerin (YG-21 Kadın ve Gençlik Konseyleri'nin işleyişini düzenleyen çalışma ilkeleri veya Tüzükleri dahil) yeni oluşacak Belediye Meclisleri'nce kabulü

Çıktı 4: YG-21 Kadın ve Gençlik Meclisleri'nin ulusal düzeyde kurumsallaşmasının teşvik edilmesi.

Bu kapsamda yapılması planlanan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- "YG-21 Kadın Konseyleri Ağı" tarafından iyi yönetim konusunda ulusal ölçekli programlar düzenlemesinin teşviki; gerek Kadın Konseyleri'nin kuruluşuna ve işleyişine ve gerekse kadın kuruluşları arasındaki işbirliği yöntemlerine ilişkin ortak ilkelerin geliştirilmesi ve benimsenmesi
- Proje ortağı kentlerdeki mevcut Gençlik Meclisleri'ne dayalı olarak, "Ulusal Gençlik Konseyi" kurulmasının teşviki ve katkıda bulunulması

Çıktı 5: İyi yönetim ilkelerinin yaşama geçirilmesi amacıyla, mevcut deneyime dayalı olarak hazırlanan, yapılandırılmış ve konu-odaklı eğitim verilmesi.

Bu kapsamda yapılması planlanan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Bölgesel ve ulusal ölçekli duyarlılık artırma programlarında eğitici olarak görev almak ve aynı zamanda YG-21 Yönetişim Ağı'nın "düşünce üretme" grubunu oluşturmak üzere, deneyimli YG-21 temsilcilerinden ve nitelikli uzmanlardan oluşan bir ekip kurulması
- AB'ye üyelik süreci ve AB'nin iyi yönetim ilkeleri konusunda, YG-21 Genel Sekreterleri ile Kent Konseyleri, Kadın ve Gençlik Konseyleri ve yerel yönetimlerin temsilcilerine yönelik eğitim verilmesi
- YG-21'in, Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve WSSD Uygulama Planı kapsamındaki anahtar rolü konusunda bölgesel ölçekli eğitim verilmesi

Temel hedef 2: Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve WSSD Uygulama Planı'nın yerel düzeyde teşvik edilmesi ve somutlaştırılması amacıyla, bir Yerel Gündem 21 Küçük Ölçekli Hibeler Programı başlatılması.

İkinci temel hedefin 3 ana çıktısı vardır:

Çıktı 1: Yerel Gündem 21 Küçük Ölçekli Hibeler Programı'nın tasarlanması.

Bu kapsamda yapılması planlanan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Hem başvurular için hem de en iyi uygulama projeleri için yeterlilik kriterlerini içerecek şekilde, program rehberinin, (En İyi Uygulama Projeleri Seçici Kurulu'nun oluşturulması dahil) koordinasyon ve yönetim yapısının ve ilgili İzleme ve Değerlendirme çerçevesinin geliştirilmesi
- Küçük Hibeler Programı Koordinatörü'nün görevlendirilmesi
- Program rehberinin ve ilgili bilgilerin basımı ve dağıtımı

Çıktı 2: Yerel Gündem 21 Küçük Ölçekli Hibeler Programı'nın uygulanması.

Bu kapsamda yapılması planlanan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Yerel YG-21 ağlarınınca, öncelikli konularda (özellikle yoksulluk konusunda), ilgili YG-21 eylem planlarının geçerliliğini gösterme açısından kısa dönemde olumlu sonuçlar vermesi beklenen küçük ölçekli en iyi uygulama projeleri geliştirilmesinin teşvik edilmesi
- Yerel YG-21 ağlarına, küçük ölçekli en iyi uygulama projelerinin yürütülmesi için uygun miktarda hibe kaynak sağlanması
- Kaynak sağlanmasına paralel olarak, küçük ölçekli en iyi uygulama projelerinin yürütülme sürecinin izlenmesi ve gerektiğinde teknik destek sağlanması

Çıktı 3: Yerel Gündem 21 Küçük Ölçekli Hibeler Programı'nın genişletilmesi için ortaklıklar oluşturulmasının teşvik edilmesi.

- Bu kapsamda yapılması planlanan faaliyetler aşağıdaki gibidir:
- Özel sektör kuruluşlarıyla, özel sektörün "sosyal sorumluluğu"nun ve iyi yönetişimin teşviki ve somut uygulamalarla desteklenmesi amacıyla ortak programlar ve projeler geliştirilmesi
- YG-21 Küçük Ölçekli Hibeler Programı'nın desteklenmesine yönelik olarak, ilgili ikili ve çok taraflı uluslar- arası finans kuruluşları ile yerel ve ulusal düzeylerde ortak programlar ve projeler geliştirilmesi

EK IV. Diyarbakır Yerel Gündem 21 Sürecinin Temel Prensipleri

Diyarbakır Yerel Gündem 21 Temel Prensipleri

Tarihine ve doğasına katılımcı bir şekilde sahip çıkmayanlar geleceğini de yaratamazlar

Amaç

1992 Rio Yeryüzü Zirvesinde alınan kararlar doğrultusunda ve Türkiye’de Yerel Gündem 21 Programının Tanıtımı ve Teşviki Projesi kapsamında;

Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesi, 21. Yüzyılda yeniden bir Dünya Kenti Diyarbakır için tüm enerjinin, olanakların ve çabaların aynı mecrada katılımcı bir anlayışla harekete geçirilmesini amaçlar.

Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesi, Diyarbakır’ın sürdürülebilir gelişmesine ve geleceğine yönelik vizyon geliştirmeyi, bu vizyonun yaşama geçirilmesini sağlayacak “YEREL EYLEM PLANININ” hazırlanmasını ve bunun Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programına dönüştürülmesini hedefler.

Diyarbakır Yerel Gündem 21 Temel Prensipleri, Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programının giriş bölümü olup, Diyarbakır Kent ve Hemşehrilik Hukukunu oluşturur.

Diyarbakır Kent ve Hemşehrilik Hukuku

Temel Prensipler

- Diyarbakır’da yaşayan herkes, ekli Avrupa Konseyi Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Konferansının yayınladığı “Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonunda” belirtilen haklara sahip olmalıdır. Bu Deklarasyonda yer alan hakların gerçekleşmesi için Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesinin tüm katılımcıları ortaklaşa çaba sarf ederler.
- Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların görevidir. (T.C. Anayasası, Madde 56)
- İnsan sürdürülebilir kalkınma kaygısının merkezinde yer alır. İnsan doğayla uyumlu sağlıklı ve üretici yaşama hakkına sahiptir. (Rio Deklarasyonu’nun 1. Prensipleri)
- Kalkınma hakkı, bugünkü ve gelecek kuşakların kalkınma ve çevresel ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde icra edilmelidir. (Rio Deklarasyonu’nun 3. Prensipleri)

- Sürdürülebilir kalkınmaya ulaşmada “çevre koruması” kalkınma sürecinin bir bileşenini oluşturmalıdır, kalkınmadan ayrı olarak değerlendirilemez. (Rio Deklarasyonu’nun 4. Prensibi)
- Çevre sorunları ,uygun katılım seviyelerinde, ilgili tüm vatandaşların katılımıyla en iyi şekilde ele alınır. Ulusal seviyede, her vatandaş, cemaatlerindeki zararlı madde ve faaliyetlerin bilgisi ve karar verme sürecine katılma olanağını da dahil olmak üzere, kamu kesimi tarafından sahip olunan çevresel bilgilere uygun ulaşım araçlarına sahip olmalıdır. Devletler enformasyonu geniş bir şekilde sağlayarak, kamuoyu bilgisinin oluşmasını sağlamalı ve desteklemelidirler. İslah ve iyileştirme dahil olmak üzere hukuki ve idari işlemlere etkin ulaşım sağlanmalıdır. (Rio Deklarasyonu’nun 10. Prensibi)
- Kadınlar çevre yönetimi ve kalkınmada hayati bir role sahiptirler. Bundan dolayı sürdürülebilir kalkınmaya ulaşmak için tam katılımları gereklidir. (Rio Deklarasyonu’nun 20. Prensibi)
- Sürdürülebilir kalkınmaya ulaşmak ve herkese daha iyi bir gelecek sağlamak için dünya gençlerinin yaratıcılığı, idealleri ve cesaretleri global bir ortaklık için teşvik edilmelidir. (Rio Deklarasyonu’nun 21. Prensibi)
- Barış, kalkınma ve çevre koruması bir birine bağlı ve bölünmezdir. (Rio Deklarasyonu’nun 25. Prensibi)
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programı, Diyarbakır’ın 5000 yıllık tarihi ve kültürel mirasının üzerinde inşa edilebilir ve bu tarihi – kültürel mirasın korunarak gelecek kuşaklara aktarılmasını hedefler.
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programı ve Projesi, Diyarbakır’daki doğal ve çevre varlıklarının, tarihi ve kültürel dokunun korunmasını hedefler. Yok olmaya terk edilmiş bu doğa, tarih ve kültürel varlıkların insanlığın ortak malı olduğunu ve bunlara karşı işlenen suçların insanlığın ortak mirasına karşı işlendiğini kabul eder.
- Kentsel gelişimler, çevresel değerlerinden ayrı ele alınamaz. Dicle Nehri Diyarbakır’ın kentsel gelişimiyle bütünlüklü ele alınmalıdır.
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programı, başta Programın uygulamasından sorumlu Yerel Yönetimler olmak üzere meslek örgütleri, sivil toplum kuruluşlarının ve örgütlenmemiş sivil toplumun aktif katılımıyla hayata geçebilir.
- Kadın ve gençlik Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programının dayanacağı temel başarı kriterleridir.
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programı, Ulusal Çevre Programıyla paralel olmalıdır.
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programı, Diyarbakır’ın tahrip edilen doğası ve tarihi – kültürel mirasını katılımcı bir şekilde ıslah ederek yeni kuşaklara aktarmayı amaç edinir.

Kapsama Alanı

Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programı, Diyarbakır'da kentsel yaşamı ilgilendiren tüm konuları kapsar. Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programında yer alacak tüm alanlar, Diyarbakır Yerel Gündem 21 Kent Danışma Meclisince görüşülerek belirlenir.

Katılımcılık

- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programının başarısı, Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesinin yaratacağı hemşehrilik hukukuyla mümkün olacaktır.
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programı, yerel aktörlerin en geniş katılımıyla hazırlanır ve bu aktörlerin izlemesi altında hayata geçirilir.
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programının hazırlanmasında ve güncelleştirilmesinde en geniş katılımın sağlanması için Diyarbakır Yerel Gündem 21 Kent Danışma Meclisi ve ona bağlı organlar ve Yerel Yönetimler tüm çabayı gösterirler.
- Yerel Yönetimler Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programının hazırlanması ve hayata geçirilmesinde öncülük yaparlar
- Diyarbakır'ın tarihi ve kültürel mirasının korunması ancak katılımcı bir şekilde oluşturulan ve takip edilen bir Diyarbakır Kent ve Hemşehrilik Hukukuyla mümkündür.

Yönetim

- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Program ve Projesi, Diyarbakır Hemşehrilik Hukukuyla bir araya gelmiş Diyarbakırlılarla hayata geçebilir. Etkin demokratik katılım, Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesinin başarısının temel kriteridir.
- Yerel Yönetimler, Meslek Odaları ve diğer Sivil Toplum Kuruluşları Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesinin ayrılmaz bileşenleridir. Bu kuruluşlar örgütlenmemiş sivil toplumun da Diyarbakır Yerel Gündem 21 Proje ve Programında yer almaları için gerekli mekanizmayı oluştururlar.
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesi Kent Danışma Meclisi, Diyarbakır Yerel Gündem 21 Program ve Projesinin en üst düzey katılım ve karar alma organıdır. Kent Danışma Meclisinin tüm katılımcıları demokratik işleyişi korumak ve sürdürmekle yükümlüdürler.
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesi ve Programı çerçevesinde oluşan çalışma grupları ve gönüllü yapılar, Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programında demokratik katılımının güvencesidir. Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programının tüm katılımcıları,

çalışma grupları ve gönüllü yapıların çalışmalarına yardımcı olur ve bunların gelişimini destekler.

- *Diyarbakır Yerel Gündem 21 Proje ve Programı çerçevesinde oluşan Çalışma Grupları gibi platformlarda demokratik işleyişin sağlanması, Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesinin tüm aktörlerinin ortak sorumluluğudur.*

Yükümlükler

Yerel Yönetimler

- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, bütçe ve faaliyet planlamalarında Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programını öncelikli olarak değerlendirirler.*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, bütçelerini katılımcı bir şekilde hazırlamayı prensip olarak kabul ederler. Bu amaçla Diyarbakır Yerel Gündem 21 Kent Danışma Meclisinin olağan toplantılarında hazırlık bütçesini ve kesin hesabını sunarlar*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesi çerçevesinde katılımcı bütçe oluşturma mekanizmalarını yaratırlar. Katılımcı mekanizmaların oluşturulması için Yerel Yönetimler ve Koordinasyon Kurulu ortak çalışırlar.*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, kentsel yönetim politikalarına Sivil Toplum Kuruluşlarının katılımını sağlamak için gerekli mekanizmaları oluştururlar*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, kentsel yönetim politikaları konusunda katılımcı mekanizmalar oluşturmak için Diyarbakır Yerel Gündem 21 Kent Danışma Meclisi ve ona bağlı organlar ile aktif işbirliği yaparlar*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, kentsel planlamaların hazırlık safhasında Diyarbakır'daki başta Kent Danışma Meclisi olmak üzere tüm sivil toplum kuruluşları ile en geniş kesimin görüşünü alır ve en geniş katılımlarını sağlarlar*

- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler imar planları ve özellikle Koruma Amaçlı Kentsel Planların ihlal edilmemesi için tüm çabayı sarf eder, bu amaç doğrultusunda Kent Danışma Meclisi ve ona bağlı organları sürekli bilgilendirirler*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, Diyarbakır'ın tarihi – kültürel mirasının korunmasını öncelikli olarak ele alırlar*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, Kentsel Gelişim Planlarının hazırlanması ve uygulanmasında mümkün olan en geniş katılımı sağlarlar. Katılım mekanizmasının oluşturulması için Koordinasyon Kuruluyla aktif işbirliği yaparlar*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, tüm kentlinin temiz ve sağlıklı çevrede yaşama hakkını geliştirme konusundaki çalışmalarıyla ilgili olarak Diyarbakır Yerel Gündem 21 Kent Danışma Meclisine her yıl faaliyet raporu sunarlar. Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, temiz ve sağlıklı çevrede yaşama hakkının sağlanması için mümkün olan tüm olanaklarını harekete geçirmeyi hedefledikleri gibi bunun planlaması ve uygulanmasında katılımcılığı sağlarlar.*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, Kent Danışma Meclisi ve ona bağlı organların, görüş, öneri ve işbirliği tekliflerini kapsamlı olarak değerlendirir, bunların hayata geçmesi konusunda karar organlarında gerekli kararları aldırtıp, hayata geçirirler.*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, yatırım bütçelerinin %10'unu aşan her projesini, rıza oluşturmak amacıyla Kent Danışma Meclisine sunarlar*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, kentlinin bilgilendirme hakkına saygı duyarak, faaliyetlerini mümkün olan en geniş şekilde etkin izlemeye açarlar. Kent Danışma Meclisi ve ona bağlı organların bilgilendirme ihtiyaç ve taleplerini en iyi şekilde sağlamayı taahhüt ederler.*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, Meclis toplantılarının Diyarbakır Yerel Gündem 21 Kent Danışma Meclisi ve ona bağlı organlarca izlenmesini teminat altına alırlar.*
- *Diyarbakır'daki Yerel Yönetimler, faaliyet raporlarını Yerel Gündem 21 Kent Danışma Meclisinin olağan toplantılarında sunarlar*

Sivil Toplum Kuruluşları

- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesine katılımcı olan tüm sivil toplum kuruluşları Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programının hayata geçirilmesi için gerekli çabayı gösterirler
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesine katılımcı olan tüm sivil toplum kuruluşları faaliyetlerinde Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programını bir planlama belgesi olarak değerlendirirler
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesine katılımcı olan tüm sivil toplum kuruluşları, Diyarbakır'daki Yerel Yönetimlerin oluşturacakları "katılımcı mekanizmalara" aktif olarak katılırlar
- Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesine katılımcı olan tüm sivil toplum kuruluşları, Kent Danışma Meclisinin kentle ilgili aldığı kararları uygulamayı kabul ederler

Kamu Kuruluşları

Diyarbakır Yerel Gündem 21 Projesine katılımcı olan tüm kamu kuruluşları, Diyarbakır Yerel Gündem 21 Programını planlama belgesi olarak kullanırlar

PROJE ÖZET BİLGİ FORMU

Proje Kodu: SBB-5006
Proje Başlığı: Yerel Yönetimlere Katılım ve Yeni Katılım Biçimleri
Proje Yürütücüsü ve Yardımcı Araştırmacılar: Doç. Dr. H. Tarık Şengül (Proje Yürütücüsü) Arş. Gör. Ümit Sönmez (Yardımcı Araştırmacı) Prof. Chris Pickvance (Proje Danışmanı)
Projenin Yürütüldüğü Kuruluş ve Adresi: ODTÜ, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, İnönü Bulvarı, 06531, Ankara
Destekleyen Kuruluş(ların) Adı ve Adresi: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu, Sosyal Bilimler Araştırma Grubu, Ankara.
Projenin Başlangıç ve Bitiş Tarihleri: 01-05-2002-
Öz Bu araştırmanın temel amacı son dönemde kent yönetimine katılımın yeni bir biçimi olarak ortaya çıkan Kent Konseylerinin Türkiye’de yerel düzeyde geleneksel katılım ve temsiliyet biçimleri ve iktidar yapılarıyla etkileşimi ve bu etkileşim çerçevesinde ortaya çıkan yeni yapılanmaların oluşum sürecini incelemektir. Bu amaca yönelik olarak, Diyarbakır Kent Konseyi ele alınmış ve a)geleneksel katılım kanallarının en önemlisi olarak tanımlayabileceğimiz Belediye Meclislerinin yapısı, b) Kent Konseylerinin kuruluşu süreci, bu süreç içinde karşılaşılan güçlükler ve sağlanan destekler, c) oluşan Kent Konseylerinin yapısı, d) ne derece gündem belirleyici ve karar verme süreçlerini etkileyici olabildikleri araştırılmıştır.
Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Katılım, Yerel Gündem 21, Patron-adamı ilişkisi
Projeden Kaynaklanan Yayınlar:
Bilim Dalı: Kentleşme ve Çevre Sorunları
Doçentlik B. Dalı Kodu: